

2012•2013
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
*master in de toegepaste economische wetenschappen:
beleidsmanagement*

Masterproef
Effectiviteit van de overheid in bestrijden van armoede in België

Promotor :
dr. Wim MARNEFFE

Copromotor :
De heer Tom VANDERSTEEGEN

Steven Put
*Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen , afstudeerrichting beleidsmanagement*

2012•2013

FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN

*master in de toegepaste economische wetenschappen:
beleidsmanagement*

Masterproef

Effectiviteit van de overheid in bestrijden van armoede
in België

Promotor :
dr. Wim MARNEFFE

Copromotor :
De heer Tom VANDERSTEEGEN

Steven Put

*Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen , afstudeerrichting beleidsmanagement*

Voorwoord

Het onderwerp 'de effectiviteit van de armoedebestrijding in België' koos ik omdat deze problematiek sinds enkele jaren mijn bijzondere aandacht geniet. De media-aandacht van de afgelopen jaren omtrent dit thema heeft mij overtuigd om mijn masterproef te schrijven met als doelstelling te onderzoeken hoe effectief de armoedebestrijding is in België.

Een woord van dank wil ik richten tot mijn promotor Dr. Wim Marneffe en co-promotor Tom Vandersteegen die hun tijd hebben besteed en bijkomend advies hebben verleend om mij zo goed mogelijk te begeleiden. Dankzij hun kon ik mijn masterproef tot een goed einde brengen.

Tot slot wens ik mijn vriendin, familie en vrienden te bedanken voor hun dagelijkse steun tijdens mijn studieloopbaan en mijn masterproef.

Steven Put

Samenvatting

Rekening houdend met een steeds groter wordende maatschappelijke prestatiedruk speelt armoede een grote rol. Armoede is meer dan alleen een financieel tekort, het behelst ook een sociaal en cultureel karakter. Deze drie factoren worden meegenomen in de gecombineerde armoede-indicator die werd opgesteld op Europees beleidsniveau naar aanleiding van de EU2020-doelstellingen. Meestal wordt, op Belgisch en Vlaams niveau, armoede echter gemeten met de armoederisicodrempel (minder dan 60 procent van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen in een land) en zal alleen het financiële karakter van armoede in rekening worden genomen.

In België leeft 15 procent van de bevolking met een verhoogd financieel armoederisico en 21 procent in armoede (volgens de gecombineerde indicator). Dit is relatief slecht in vergelijking met de top van Europa. Er zijn veel factoren die het risico, om in de armoede verzeild te raken, beïnvloeden. Zo is er een verschil tussen het armoederisico bij mannen en vrouwen. Verder beïnvloeden de scholingsgraad, de leeftijd, het bezitten van een woning, de etniciteit, het gezinstype, de gezondheid en de werkstatus de kans om in de armoede verzeild te raken.

Armoedebestrijding gebeurt zowel op Europees, Belgisch als Vlaams beleidsniveau. In Europa is het Europees Netwerk Armoedebestrijding opgericht met als doel de EU2020-strategie tot een goed einde te brengen. Ze zorgt voor informatie voor het EU-beleid en voor de oprichting van programma's en initiatieven.

Ook in België en Vlaanderen worden inspanningen geleverd om het aantal armen in België te reduceren. Op Belgische niveau is er het Federaal Plan Armoedebestrijding. Hier worden zes doelstellingen vooropgesteld en uitgesplitst in 59 maatregelen. Deze doelstellingen zijn: een inkomen voorzien zodat iedereen een volwaardig leven kan leiden, recht op gezondheid verzekeren, werkgelegenheid bevorderen en werkloosheidsvallen bestrijden, huisvesting voorzien voor iedereen, iedereen een gewaarborgde toegang bieden tot energie en de overheidsdiensten toegankelijker maken.

Naast een Federaal Plan Armoedebestrijding op nationaal niveau, is er ook een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. In dit Plan staan 194 actieplannen waarvan er 53 actieplannen gericht zijn op armoedebestrijding. Deze actieplannen kunnen worden ondergebracht in vier horizontale doorbraken, nl. (1) veranderingen of nieuwe initiatieven in het beleid om zo de armoede beter te bestrijden, (2) het verzamelen van kennis, (3) verschillende actoren die een beleidsnetwerk vormen en (4) de verspreiding van kennis, vorming en sensibilisering. Naast de 53 actieplannen die gericht zijn op armoedebestrijding, zijn er nog 141 actieplannen die als doelstelling hebben om de sociale grondrechten optimaal te realiseren.

Uit het onderzoek van de factoren die het risico om in armoede te raken beïnvloeden en de analyse van het armoedebestrijdingsbeleid op drie niveaus blijkt dat tewerkstelling vaak de sleutel is om uit de armoede te raken of te blijven. De federale overheid tracht meer mensen aan het werk te krijgen door o.a. het systeem van de werkloosheidsuitkeringen degressiever te maken (vanaf

november 2012). In de case study werd de hervorming geanalyseerd en een aanbeveling gedaan om bedrijven te stimuleren sneller werklozen aan te nemen.

Allereerst zorgt de hervorming van de werkloosheidsuitkering voor een (lichte) stijging van de werkloosheidsuitkering in het eerste werkloosheidsjaar, maar vanaf het tweede werkloosheidsjaar zullen de werklozen alsmaar meer nadeel van de hervorming ondervinden, namelijk in de vorm van een dalende werkloosheidsuitkering.

Vervolgens werd berekend dat de federale overheid, door deze hervorming, een extra opbrengst zal genereren van 25.838.083 euro in het eerste jaar vanaf de hervorming in november 2012. Bovendien is gebleken dat ook na de hervorming, een werkloosheidsuitkering, eventueel aangevuld met basiskinderbijslag en het inkomen van de partner, vaak onvoldoende is om de armoederisicodrempel van een standaardgezin te overstijgen.

Wanneer getracht wordt de extra opbrengst gegenereerd door de hervorming, opnieuw in te zetten om (nog) meer mensen aan het werk te krijgen, wordt na het bestuderen van de bestaande tewerkstellingsmaatregelen, besloten om te focussen op werklozen tussen 25 en 50 jaar die minder dan één jaar werkloos zijn (209.340 werklozen). De bedoeling van deze nieuwe maatregel is om het geheel van bestaande incentives (huidige tewerkstellingmaatregelen) aan te vullen, en dus niet te vervangen.

Omdat het budget (25.838.083 euro) beperkt is kunnen enkel bedrijven, die personen tewerkstellen die alleen hun lagere school en de eerste graad van het secundair onderwijs hebben afgewerkt (45.050 werklozen), beroep doen op de extra aanvullende maatregel. Deze doelgroep werd gekozen omdat deze werklozen moeilijk werk kunnen vinden. Het budget wordt gebruikt voor een vermindering van de werkgeversbijdrage van 165 euro per werkloze per kwartaal en dit gedurende vier kwartalen. Door de maatregel zullen 6.216 personen uit de doelgroep meer worden tewerkgesteld in het eerste jaar vanaf de invoering van de maatregel (ten opzichte van voor de invoering van de maatregel). Om echter alle werklozen tussen 25 en 50 jaar die minder dan één jaar werkloos zijn te helpen, en niet alleen deze specifieke doelgroep, zal de overheid evenwel bijkomend budget moeten voorzien.

Tot op heden is geen enkel beleidsniveau erin geslaagd het aantal armen te reduceren. Door de nieuwe actieplannen en strategieën, zoals het Federaal Plan Armoedebestrijding, het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en de EU2020-strategie, moet hier verandering in komen.

Omdat werk dikwijls hét middel is om uit de armoede te raken of te blijven, zal een effectief armoedebestrijdingsbeleid een beleid zijn waar er wordt getracht zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen. Hieromtrent zijn al initiatieven genomen, zoals de hervorming van de werkloosheidsuitkering en de tewerkstellingsmaatregelen (voor hoofdzakelijk kansengroepen), maar deze initiatieven moeten niet alleen worden geëvalueerd, maar ook worden aangevuld en aangepast om zo te komen tot een effectief armoedebeleid.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

Inhoudsopgave

Figuren

Hoofdstuk I: Onderzoeksplan	1
1.1 Probleemstelling	1
1.2 Onderzoeksvragen	3
1.2.1 Centrale onderzoeksvraag	3
1.2.2 Deelvragen bij de centrale onderzoeksvraag	4
1.2.2.1 Welke factoren beïnvloeden het risico op armoede?	4
1.2.2.2 Wat doet het Europese beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?	4
1.2.2.3 Wat doet het Belgische beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?	5
1.2.2.4 Wat doet het Vlaamse beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?	6
1.2.2.5 Welke invloed heeft de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen op het armoederisico?	6
Hoofdstuk II: Literatuurstudie	9
2.1 Situering armoede	9
2.1.1 Wat is armoede?	9
2.1.2 Koopkracht	11
2.1.3 Generatiearmoede	11
2.1.4 Kinderarmoede	11
2.1.5 Armoede in België	12
2.1.6 Evolutie armoedepositie België	13
2.1.7 Verschil tewerkstellingsgraad België - Vlaanderen	13
2.1.8 Hoe armoede meten?	14
2.1.8.1 Verschil tussen Vlaanderen en België	14
2.1.8.2 Armoederisicodrempel	15
2.1.8.3 Ginicoëfficiënt, aandeel langdurig werklozen en aandeel vroegtijdige schoolverlaters	15
2.1.9 Welke factoren beïnvloeden het risico op armoede?	18
2.1.9.1 Geslacht	18
2.1.9.2 Scholingsgraad	19
2.1.9.3 Leeftijd	20
2.1.9.4 Woning	20
2.1.9.5 Etniciteit	21
2.1.9.6 Gezinstype	22
2.1.9.7 Werkstatus en gezondheid	23
2.1.10 Besluit	24
2.2 Armoedebestrijding in Europa	24

2.2.1 Feiten en cijfers.....	24
2.2.2 EU2020-doelstelling	25
2.2.3 European Antipoverty Network (EAPN)	27
2.3 Armoedebestrijding in België.....	28
2.3.1 Bevoegdheden	28
2.3.2 Federaal Plan Armoedebestrijding 2008.....	28
2.4 Armoedebestrijding in Vlaanderen.....	31
2.4.1 Bevoegdheden	31
2.4.2 Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014	32
2.4.2.1 Algemeen	32
2.4.2.2 De vier horizontale doorbraken	33
2.4.2.3 Realisatie sociale grondrechten	34
2.4.3 Vlaamse Armoedemonitor 2012.....	35
2.4.3.1 Algemeen	35
2.4.3.2 Eerste thema	35
2.4.3.3 Tweede thema	38
2.4.3.4 Derde thema.....	39
2.4.4 Vlaanderen en de EU2020-doelstelling.....	41
2.5 Samenvatting literatuurstudie	44
Hoofdstuk III: Case study	45
3.1 Inleiding	45
3.2 Werkloosheidsregeling in België en zijn buurlanden.....	46
3.2.1 Werkloosheidsregeling in enge zin	46
3.2.1.1 Voorwaarden voor een uitkering	46
3.2.1.2 Berekening van de werkloosheidsuitkering.....	48
3.2.2 Werkloosheidsregeling in ruime zin	50
3.3 Het Duitse arbeidsmodel.....	50
3.3.1 Wat is het Duitse arbeidsmodel?.....	50
3.3.2 De keerzijde van het Duitse arbeidsmodel	52
3.4 Oude versus nieuwe Belgische regelgeving.....	55
3.4.1 Inleiding.....	55
3.4.2 Alleenstaande	56
3.4.3 Gezinshoofd	58
3.4.4 Samenwonenden	60
3.4.5 Voorbeelden.....	62
3.4.6 Voor wie geldt de nieuwe regelgeving niet?.....	63
3.4.7 Toepassing van de nieuwe regelgeving op de huidige werklozen	64
3.4.8 Toelaatbaarheidsvoorwaarden voor een werkloosheidsuitkering	64
3.4.9 Voorwaarden voor terugkeer in eerste periode	64
3.4.10 Versterkte controle op beschikbaarheid	65

3.4.11 Gevolgen Belgische eigenheden ten opzichte van de buurlanden	65
3.4.12 Schematische weergave van de hervorming	66
3.5 Financiële invloed van de hervorming werkloosheidsuitkering	70
3.5.1 Aantal werklozen	70
3.5.2 Gegevens berekeningen case study	71
3.5.2.1 Werkloosheidsduur	71
3.5.2.2 Aandeel werklozen per gezinssituatie	72
3.5.3 Deel 1: Jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en relatieve achterstand per jaar ten gevolge van de hervorming	73
3.5.3.1 Berekeningen jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar ten gevolge van de hervorming.....	73
3.5.3.2 Alleenstaande werkloze	74
3.5.3.3 Werkloos gezinshoofd	74
3.5.3.4 Samenwonende werkloze	75
3.5.3.5 Conclusie.....	75
3.5.4 Deel 2 : Budgettaire impact van de werkloosheidshervorming	76
3.5.4.1 Inleiding.....	76
3.5.4.2 Budgettaire impact	77
3.5.4.3 Conclusie.....	80
3.5.5 Deel 3: Invloed hervorming op het verhoogd armoederisico voor alleenstaanden, samenwonenden en gezinshoofden in de werkloosheid	80
3.5.5.1 Algemeen	80
3.5.5.2 Gezin met één volwassene.....	81
3.5.5.3 Gezin met twee volwassenen	82
3.5.5.4 Gezin met twee volwassenen en kinderen.....	84
3.5.5.5 Gezin met één volwassene en één kind	85
3.5.5.6 Conclusie.....	88
3.5.6 Deel 4: Tewerkstellingsmaatregelen.....	89
3.5.6.1 Inleiding.....	89
3.5.6.2 Bestaande incentives	89
3.5.6.2.1 Seniorvakantie	89
3.5.6.2.2 Jeugdvakantie	91
3.5.6.2.3 Mobiliteitstoeslag	92
3.5.6.2.4 Kinderopvangtoeslag.....	92
3.5.6.2.5 Werkhervattingstoeslag	93
3.5.6.2.6 Startbonus.....	94
3.5.6.2.7 Incentives via de werkgever.....	94
3.5.6.2.8 Conclusie bestaande incentives	96
3.5.6.3 Eigen aanvullende maatregel	97
3.5.6.3.1 Wat implementeren in de eigen aanvullende maatregel?.....	97
3.5.6.3.2 Ontwerp eigen aanvullende maatregel.....	99

3.5.6.4 Conclusie.....	103
Hoofdstuk IV: Conclusies	105
Lijst van geraadpleegde bronnen	111
Studies.....	111
Tijdschriften	111
Internetbronnen	112

Figuren

Figuur 1: verschil armoede en armoederisico	10
Figuur 2: percentage kinderen dat leeft in een huishouden waar wegens financiële redenen bepaalde zaken ontbreken.....	12
Figuur 3: bevolking onder de armoederisicodrempel: Europese vergelijking (2010)	13
Figuur 4: tewerkstellingsgraad in 2007, internationale vergelijking (in %)	14
Figuur 5: ginicoëfficiënt: Europese vergelijking (2010).....	16
Figuur 6: aandeel langdurig werklozen (% werklozen), kopgroeplanden en Vlaanderen	17
Figuur 7: aandeel vroegtijdige schoolverlaters (in %) in 2000 en 2009	18
Figuur 8: verhoogd armoederisico (in %) naar geslacht in 2007	19
Figuur 9: verhoogd armoederisico (in %) naar opleidingsniveau (laag- midden-, hogeschoold) in 2007.....	19
Figuur 10: verhoogd armoederisico (in %) naar leeftijd in 2007	20
Figuur 11: verhoogd armoederisico (in %) naar woningbezit in 2007	21
Figuur 12: verhoogd armoederisico (in %) naar herkomst in 2007.....	22
Figuur 13: verhoogd armoederisico (in %) naar gezinstype in 2007	23
Figuur 14: werkende armen (in %) in 2007	24
Figuur 15: bevolking in armoede of sociale uitsluiting volgens EU2020-definitie: Europese vergelijking	26
Figuur 16: the added value of EAPN.....	27
Figuur 17: bevolking in Vlaanderen onder de armoederisicodrempel: evolutie	36
Figuur 18: bevolking onder de armoederisicodrempel: situatie per bevolkingsgroep.....	37
Figuur 19: te zware woonkost: evolutie.....	39
Figuur 20: verhoogd armoederisico bij kinderen en ouderen: Europese vergelijking	41
Figuur 21: aandeel van de drie EU2020-indicatoren in Vlaanderen *	42
Figuur 22: verhoogd armoederisico bij gezinnen met een lage werkintensiteit in Vlaanderen.....	43
Figuur 23: toegangsvoorwaarden voor een werkloosheidsuitkering	47
Figuur 24: berekening van de werkloosheidsuitkering	48
Figuur 25: verandering duur Arbeitslosengeld I	51
Figuur 26: werkloosheidsgraad (in % van de totale bevolking) in Duitsland (1999-2010)	52
Figuur 27: tewerkstellingsgraad(in %) in Duitsland en België (2000-2011)	53
Figuur 28: personen met een verhoogd risico op armoede of sociale uitsluiting (% van totale bevolking) in Duitsland (2005-2011).....	53
Figuur 29: personen die leven met een verhoogd risico op armoede na sociale transfers (in % van de totale bevolking) in België (2003-2011) en in Duitsland (2005-2011)	54
Figuur 30: ginicoëfficiënt (in %) in Duitsland (2005-2011)	54
Figuur 31: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor alleenstaanden volgens de oude regelgeving (2012).....	56
Figuur 32: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor alleenstaanden volgens de nieuwe regelgeving (2012).....	58

Figuur 33: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor gezinshoofden volgens de oude regelgeving (2012).....	59
Figuur 34: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor gezinshoofden volgens de nieuwe regelgeving (2012).....	60
Figuur 35: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor samenwonenden volgens de oude regelgeving (2012).....	61
Figuur 36: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor samenwonenden volgens de nieuwe regelgeving (2012).....	62
Figuur 37: maximum werkloosheidsuitkering voor november 2012.....	67
Figuur 38: maximum werkloosheidsuitkering na november 2012.....	68
Figuur 39: verschil tussen oude en nieuw regelgeving (nieuwe - oude)	69
Figuur 40: bevolking op beroepsactieve leeftijd (2009)	70
Figuur 41: evolutie werklozen per gewest (jaargemiddelden; 2000 = 100)	71
Figuur 42: aantal mensen per werkloosheidsduur in Vlaanderen (jaargemiddelde 2012).....	72
Figuur 43: aandeel werkloze alleenstaanden, gezinshoofden en samenwonenden in België (2010)72	
Figuur 44: aantal mensen per werkloosheidsduur en per gezinssituatie in Vlaanderen (2012)	73
Figuur 45: jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar voor een alleenstaande werkloze	74
Figuur 46: jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar voor een werkloos gezinshoofd	75
Figuur 47: jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar voor een samenwonende werkloze	75
Figuur 48: budgettaire impact voor alleenstaande werklozen	78
Figuur 49: budgettaire impact voor werkloze gezinshoofden	78
Figuur 50: budgettaire impact voor samenwonende werklozen.....	79
Figuur 51: budgettaire impact voor alle werklozen op Vlaams niveau in het eerste jaar vanaf de hervorming in november 2012	79
Figuur 52: budgettaire impact voor alle werklozen op federaal niveau in het eerste jaar vanaf de hervorming in november 2012	80
Figuur 53: armoederisicodrempel per gezinssituatie (volgens de EU-SILC 2011)	81
Figuur 54: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met één volwassene.....	82
Figuur 55: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met twee volwassenen (andere persoon: netto-inkomen van 0 euro).....	83
Figuur 56: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met twee volwassenen (andere persoon: netto-inkomen van 750 euro)	83
Figuur 57: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met twee volwassenen (andere persoon: netto-inkomen van 1.250 euro).....	84
Figuur 58: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met één volwassene en één kind	86
Figuur 59: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met één volwassene en twee kinderen.....	87
Figuur 60: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met één volwassene en drie kinderen	87

Figuur 61: aantal werklozen in België tussen 25 en 50 jaar naar werkloosheidsduur (jaargemiddelde 2012).....	99
Figuur 62: aantal werklozen tussen 25 en 50 jaar naargelang studieniveau in Vlaanderen (jaargemiddelde 2012).....	101
Figuur 63: aantal werklozen in de doelgroep naar werkloosheidsduur in België (jaargemiddelde 2012)	102
Figuur 64: budget per werkloze persoon in de doelgroep naargelang personen die voordeel halen uit de nieuwe aanvullende maatregel	103

Hoofdstuk I: Onderzoeksplan

1.1 Probleemstelling

Er bestaat veel controverse in de wereld omtrent armoedebestrijding. De kloof tussen rijk en arm wordt alsmear groter. Deze kloof strekt zich uit over verscheidene gebieden: inkomen, cultuurparticipatie, vrije tijd, gezondheid van personen, woningstaat, enzovoort.¹

Deze kloof tussen de armen en de rijken wordt duidelijk door de inkomensongelijkheid te bekijken. De ginicoëfficiënt geeft de inkomensongelijkheid in een land weer waarbij 0 aangeeft dat het inkomen in een land perfect gelijk verdeeld is en 1 aangeeft dat het inkomen perfect ongelijk verdeeld is.² Hoe groter de ongelijkheid van de inkomens in een land is, hoe moeilijker het is voor mensen in armoede om de kloof te dichten met de niet-arme mensen. In 2010 was de ginicoëfficiënt in België 0,27 en in Vlaanderen 0,25. Vlaanderen komt in de buurt van de Scandinavische landen, die het best scoren in Europa, terwijl België alsmear verder wegzakt in vergelijking met andere kopgroeplanden zoals Nederland en Oostenrijk. Alleen Duitsland doet het nog slechter dan België inzake inkomensongelijkheid (0,29). Zowel voor België als voor Vlaanderen stijgt de ginicoëfficiënt elk jaar, maar voor Vlaanderen lijkt de stijging minder dramatisch dan voor België.³

Door een effectief armoedebestrijdingsbeleid te voeren kan de overheid personen helpen die een (verhoogd) risico hebben om in de armoede verzeild te raken. Volgende feiten en cijfers van Europa, België en Vlaanderen geven de ernst van de armoedesituatie weer.

Er wonen ongeveer 500 miljoen mensen in de EU waarvan 16 procent leeft met een verhoogd armoederisico (minder dan 60 procent van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen in hun eigen land). Verder leven momenteel 19 procent van de kinderen in de EU met een verhoogd armoederisico in hun gezin en hebben 17 procent van de Europeanen materiële deprivatie. In de landen van de EU verminderen de welvaartssystemen het verhoogd armoederisico met gemiddeld 38 procent. Wel op te merken is dat deze percentages binnen de EU variëren tussen 10 en 60 procent.⁴

In de jaren negentig was er in België, net zoals in Finland, Zweden en Denemarken, weinig kans om in de armoede verzeild te raken. Wel had België, in tegenstelling tot de Scandinavische landen, een hoge structurele werkloosheid en een lage tewerkstellingsgraad. Omwille van deze situatie dachten vele experts dat België haar positie bij de top van Europa niet kon vasthouden. Tien jaar

---

¹ Lieten, I. (2009). *Vlaams Regering – Beleidsnota Armoede*. Opgevraagd op 16 oktober, 2012, via www.ingridlieten.be/media/upload/vision/armoede.pdf.

² InfoNu (z.d.). *Gini coëfficiënt en Gini index*. Opgevraagd op 16 oktober, 2012, via <http://wetenschap.infonu.nl/economie/58341-gini-coefficient-en-gini-index.html>

³ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 17 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

⁴ Europese Commissie (z.d.). *Employment, social affairs & inclusion*. Opgevraagd op 1 oktober, 2012, via <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=751>

later kregen de experts gelijk. België behoorde nog steeds tot de groep landen die een hoge welvaart en weinig armoede hadden, maar landen als Nederland, Frankrijk en Duitsland deden opmerkelijk beter.⁵

Momenteel scoort België relatief slecht in vergelijking met de top van Europa wat betreft het verhoogd armoederisico voor de inwoners, nl. 15 procent. Van de kopgroep landen doet alleen Duitsland het nog slechter met een score van 16 procent. Als dan dit risico in Vlaanderen wordt opgemeten met de Belgische armoederisicodrempel, scoort Vlaanderen het beste met 10 procent in vergelijking met kopgroep landen zoals Finland en Nederland. Wanneer er in Vlaanderen echter wordt gemeten met de Vlaamse armoederisicodrempel, wordt er een verhoogd armoederisico van 13 procent vastgesteld. Dit betekent voor Vlaanderen een positie in de subtop van Europa.⁶

Er zijn veel elementen die invloed hebben op het risico om in de armoede te belanden. Dit risico verschilt tussen mannen en vrouwen. Ook beïnvloeden de scholingsgraad, leeftijd, het bezitten van een woning, de etniciteit, het gezinstype, de gezondheid en de werkstatus het risico om in de armoede terecht te komen. Het armoedebestrijdingsbeleid moet rekening houden met deze factoren om de armoede effectief aan te pakken. Het zijn namelijk de bevolkingsgroepen die het slechtst scoren op deze factoren, die het vaakst in de armoede verzeild raken.⁷

Iedereen moet volwaardig kunnen participeren in de samenleving en kunnen genieten van alle sociale grondrechten. Pact-2020⁸ omschrijft dit goed: *"In Vlaanderen kan in beginsel iedere burger genieten van welzijn en welvaart in een samenleving waarbij segregatie en uitsluiting in al zijn vormen worden teruggedrongen. In 2020 scoort Vlaanderen op het vlak van armoedebestrijding als beste van de EU-27⁹".*

Naast het aan iedereen gelijke kansen bieden om aan alle aspecten van de samenleving te participeren en een goed leven te leiden, is ook economische groei belangrijk. Wanneer iedereen optimaal kan leven en niet wordt uitgesloten in de maatschappij, is er de meeste welvaart. Iedereen moet de kansen, die gecreëerd worden door de maatschappij, maximaal kunnen benutten.

Een effectieve armoedebestrijding is dus noodzakelijk o.w.v. twee argumenten:

- Ethisch argument: Perceptie van ongelijkheid als onrechtvaardig, iedereen hoort met gelijke kansen geboren te worden;

---

⁵ Cantillon, B., Marx, I., Rottiers, S. & Van Rie, T. (2007). Een vergelijking van België binnen de Europese kopgroep: postremus inter pares. UA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Februari.

⁶ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 17 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

⁷ ibidem

⁸ Pact 2020 werd gelanceerd in het kader van het toekomstproject Vlaanderen in Actie en bevat doelstellingen met concrete streefcijfers. Alle maatschappelijke partners ondertekenden het Pact en engageren zich om die doelstellingen na te streven.

⁹ De EU is statenverband tussen 27 Europese landen

- Functioneel argument: Te veel ongelijkheid kan de groei van een land remmen en, kan voor politieke instabiliteit zorgen.

Door de armoede te bestrijden kan de wereld eerlijker worden gemaakt en kan de economie worden gestimuleerd zodat deze (opnieuw) kan groeien. Dit is zeer belangrijk in economisch moeilijke tijden zoals nu.

1.2 Onderzoeksvragen

1.2.1 Centrale onderzoeksvraag

Hoe effectief is de overheid in het bestrijden van armoede in België?

De centrale onderzoekspzet is om te achterhalen hoe effectief de armoedebestrijding is in België. Armoedebestrijding wordt op veel beleidsniveaus aangepakt. Elk niveau is belangrijk en vertolkt een rol binnen de armoedebestrijding. Er wordt door elke instantie getracht het armoederisico zo laag mogelijk te houden om zo te vermijden dat mensen in de armoede belanden. Zowel op Europees beleidsniveau als op regionaal beleidsniveau zijn er verschillende initiatieven betreffende de aanpak van armoede.

Om deze centrale onderzoeksvraag te kaderen en het belang in te zien van de effectiviteit van de armoedebestrijding wordt een literatuurstudie voorzien in deze masterproef. Hierin zal allereerst worden besproken wat armoede is. De verschillende definities van armoede worden naast elkaar gelegd om zo te bekijken waar deze verschillen van elkaar. Bovendien zal het verschil tussen relatieve en absolute armoede worden toegelicht.

Naast de definitie van armoede, zal ook de invloed van armoede op de koopkracht worden toegelicht en zal 'generatiearmoede' worden besproken. Wanneer armoede wordt overgedragen van generatie tot generatie is het vanzelfsprekend dat kinderen van ouders die in armoede leven meer kans hebben om in de armoede verzeild te raken.

Verder zal de situatie in België inzake armoede worden weergegeven, alsook de evolutie over de jaren heen. Bijkomend wordt het verschil in tewerkstellingsgraad tussen België en Vlaanderen in kaart gebracht.

Daarna zal worden besproken hoe armoede wordt gemeten. Het effect van de verschillende armoederisicodrempels in België en Vlaanderen zal bekeken worden. Naast de armoederisicodrempel, wat een armoedemaat is, zijn de inkomensongelijkheid, het aandeel langdurig werklozen en het aandeel vroegtijdige schoolverlaters belangrijk om de 'toestand' van Vlaanderen en België inzake armoede te schetsen. Deze belangrijke indicatoren zullen worden uitgediept. Tot slot worden factoren, die het risico om in de armoede verzeild te raken beïnvloeden, op een rijtje gezet en wordt er dieper ingegaan op de armoedebestrijding binnen het Europees, Belgisch en Vlaams beleidsniveau.

Wanneer de literatuurstudie is afgewerkt, wordt in de case study dieper ingegaan op de impact van de tewerkstelling op het (verhoogde) armoederisico. Er wordt op tewerkstelling gefocust omdat,

zoals zal blijken uit de literatuurstudie, dit vaak de sleutel is om uit de armoede te raken of te blijven. Allereerst zal de werkloosheidsregeling in België en zijn buurlanden worden besproken, alsook het Duitse arbeidsmodel.

Na het schetsen van de werkloosheidsregeling, zal de hervorming ervan worden uitgediept. Hier zal de financiële invloed van de hervorming worden toegelicht. Deze uitdieping bestaat uit berekeningen betreffende (1) het jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en relatieve achterstand per jaar ten gevolge van de hervorming, (2) de budgettaire impact van de hervorming, (3) de invloed van de hervorming op het verhoogd armoederisico en (4) een analyse van de tewerkstellingsmaatregelen, alsook een maatregel om de huidige maatregelen aan te vullen.

1.2.2 Deelvragen bij de centrale onderzoeksvraag

1.2.2.1 Welke factoren beïnvloeden het risico op armoede?

Om de effectiviteit te bepalen van de armoedebestrijding moet allereerst worden gekeken naar de factoren die een invloed hebben op het armoederisico. Op deze manier kan er worden gekeken naar wat belangrijk is en wat moet worden aangepakt om effectief te werk te gaan als overheid.

Deze deelvraag zal worden onderzocht in een literatuurstudie. Er zijn veel factoren die invloed hebben op het risico om in de armoede te belanden. Zo is er een verschil tussen het armoederisico naargelang geslacht. Ook beïnvloeden de scholingsgraad, de leeftijd, het bezitten van een woning, de etniciteit, het gezinstype, de gezondheid en de werkstatus de kans om in de armoede verzeild te raken.¹⁰ Veel van deze factoren zullen grafisch worden toegelicht en bovendien zullen de cijfers van Vlaanderen worden vergeleken met deze van België.

1.2.2.2 Wat doet het Europese beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?

Om te weten te komen hoe effectief de armoedebestrijding is in België zal er moeten worden gekeken naar wat het Europese beleidsniveau doet aangaande armoedebestrijding. Er zullen enkele feiten en cijfers over het aantal mensen met een (verhoogd) risico op armoede worden aangehaald, alsook cijfers inzake kinderarmoede en de invloed op het armoederisico van welvaartssystemen in Europa.

In opvolging van het Lissabontijdperk¹¹ de laatste tien jaar heeft Europa op 3 maart 2010 voor de komende tien jaar een nieuwe strategie voor duurzame en slimme groei uitgestippeld (EU2020-strategie).¹² Er werden vijf doelen vooropgesteld m.b.t. tewerkstelling, onderzoek en ontwikkeling,

---

¹⁰ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 17 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

¹¹ De Lissabonstrategie was de langetermijnstrategie die van de Europese Unie in 2010 de sterkste economie van de wereld had moeten maken. De naam Lissabonstrategie komt van de plaats waar de afspraken zijn gemaakt: Lissabon. Daar stelden de leiders van de Europese landen de strategie in het jaar 2000 vast.

De doelen van de Lissabonstrategie zijn niet behaald. De opvolger van de Lissabonstrategie is de Europa 2020-strategie.

¹² Europese Commissie (2010). *Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Opgevraagd op 24 augustus, 2012, via <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

schoolverlaters, klimaat, maar er werd vooral voor het eerst een expliciete armoededoelstelling uitgesproken. Deze doelstelling behelst dat er een daling van 20 miljoen armen zal plaatsvinden tegen 2020 (ten opzichte van referentiejaar 2008).¹³ Dit is duidelijk, realiseerbaar en veel minder abstract dan de Lissabonstrategie, die vooropstelde dat Europa "armoede moet uitroeien".

In het EU2020-tijdperk wordt niet alleen meer gekeken naar het financiële armoederisico. Het sociale en menselijke karakter van armoede is ook belangrijk. Naast het financiële armoederisico wordt er nu gekeken naar twee bijkomende factoren, nl. ernstige materiële deprivatie en lage werkintensiteit. Deze twee bijkomende factoren vormen samen met het financiële armoederisico de gecombineerde indicator om het aantal mensen in armoede te meten volgens de EU2020- definitie.

Ook de invloed van het European Antipoverty Network (EAPN) zal worden aangekaart in de literatuurstudie. Dit netwerk moet ervoor zorgen dat de EU2020-strategie tot een goed einde wordt gebracht.

1.2.2.3 Wat doet het Belgische beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?

Om de armoededoelstellingen binnen Europa te behalen moeten er inspanningen worden geleverd in elk land binnen de EU. In de literatuurstudie zullen allereerst de bevoegdheden worden besproken alsook het begrip 'multilevel governance'.¹⁴

Nadat dit besproken is zal het Federaal Plan Armoedebestrijding 2008 worden uitgediept. Dit om inzicht te krijgen in de acties die de overheid heeft gepland inzake de armoedebestrijding in België. In het Federaal Plan Armoedebestrijding worden zes doelstellingen vooropgesteld, uitgesplitst in 59 maatregelen, om het aantal mensen in sociale uitsluiting of armoede te laten dalen met 380.000 tegen 2020 (ten opzichte van referentiejaar 2008). Dit is conform de EU2020-strategie die door Europa werd opgelegd.¹⁵

Alle voorstellen en initiatieven moeten worden bekeken met behulp van de interfederale armoedebarmometer. Dit is een instrument dat gebaseerd is op verscheidene indicatoren die de evolutie van armoede in België meten, om zo armoede te analyseren en de bestrijding ervan effectiever aan te pakken. Elk initiatief kan helpen om de armoede alsmaar beter te bestrijden en de Belgische ginicoëfficiënt te laten zakken. De barometer is sinds 2009 beschikbaar en helpt bij het meten van de evolutie van armoede en is geschikt op zowel federaal, gewestelijk als gemeenschapsniveau.¹⁶

---

¹³ Europese Commissie (2010). *Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Opgevraagd op 24 augustus, 2012, via <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

¹⁴ Corfee-Morlot, J., Kamal-Chaoui, M., Donovan, G., Cochran, I., Robert, A., & Teasdale, P.J. (2009) *Cities, Climate Change and Multilevel Governance*

¹⁵ Portaal Belgische Overheid (2011). *Regeerakkoord 2011*. Opgevraagd op 1 oktober, 2012, via www.belgium.be/nl/over_belgie/overheid/.../regeerakkoord/

¹⁶ POD Maatschappelijke integratie (2011). *De interfederale armoedebarmometer*. Opgevraagd op 1 oktober, 2012, via https://enquete.mi-is.be/armoedebarmometer/pages_nl/startMenu.html

1.2.2.4 Wat doet het Vlaamse beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?

Ook Vlaanderen moet inspanningen leveren wanneer België bepaalde armoededoelstellingen binnen Europa moet halen. Net zoals bij de vorige deelvraag zullen hier de bevoegdheden worden toegelicht van de gemeenschappen en de gewesten, gevolgd door het beleid in Vlaanderen omtrent armoedebestrijding in de vorm van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014.

De uitgangspunten van de Vlaamse armoedebestrijding bestaan uit zeven verschillende soorten beleid, nl. het 'empowered beleid', 'participatief beleid', 'preventief beleid', 'inclusief beleid', 'integraal beleid', 'volgehouden beleid' en het 'evaluerend en evoluerend beleid'. Deze verschillende soorten beleid worden kort besproken.¹⁷

Met behulp van deze verschillende beleidssoorten heeft de Vlaamse overheid 53 actieplannen opgesteld waarmee ze de armoede wil bestrijden. Deze kunnen worden ondergebracht in 4 horizontale doorbraken in de strijd tegen armoede: veranderingen of nieuwe initiatieven in het beleid om zo de armoede beter te bestrijden, het verzamelen van kennis, verschillende actoren die een beleidsnetwerk vormen en de verspreiding van kennis, vorming en sensibilisering. Daarnaast zijn er nog 141 actieplannen die als doelstelling hebben om de sociale grondrechten optimaal te realiseren. Deze kunnen worden onderverdeeld in negen verschillende groepen: participatie, maatschappelijke dienstverlening, inkomen, gezin, vrijetijdsbesteding, onderwijs en vorming, werk, gezondheid en welzijn en wonen, energie en water.¹⁸

Om het Vlaams armoedebeleid in kaart te brengen en zo te sturen, is er de Vlaamse Armoedemonitor. Ze geeft de armoedesituatie en -evolutie weer in Vlaanderen op een overzichtelijke en bevattelijke manier ter ondersteuning van het Vlaamse armoedebeleid. Niet de maatregelen, maar de armoedesituatie waaraan het beleid iets wil veranderen, wordt weergegeven.¹⁹ De Armoedemonitor moet in een geheel worden gezien met het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding.

1.2.2.5 Welke invloed heeft de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen op het armoederisico?

Een stijging van de tewerkstelling betekent voor de overheid dat er geen of minder uitkeringen moeten worden uitbetaald. Bovendien zal een persoon die aan het werk is meestal meer belastingen moeten betalen aan de overheid dan wanneer deze persoon werkloos zou zijn. Het voordeel voor de persoon die wordt tewerkgesteld zit erin dat deze zichzelf een inkomen kan verschaffen dat vaak hoger is dan de werkloosheidsuitkering. Omwille van deze redenen heeft de federale overheid een hervorming van de werkloosheidsuitkeringen doorgevoerd die zijn intrede heeft gemaakt in november 2012.

---

¹⁷ Vlaamse Overheid (2009). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014*. Opgevraagd op 1 oktober, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/vlaamsactieplan/Documents/VAPA2010-2014.pdf>

¹⁸ ibidem

¹⁹ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2012). *Vlaamse Armoedemonitor 2012*. Opgevraagd op 2 oktober, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/nieuws/Documents/2012-04-23-armoedemonitor2012.pdf>

In grote lijnen komt de hervorming erop neer dat hoe langer iemand werkloos is, hoe lager diens uitkering zal zijn. Het is echter zo dat de werkloosheidsuitkering kan dalen tot onder de armoederisicodrempel.²⁰ De nieuwe regelgeving is voor veel personen onaanvaardbaar en veroorzaakt veel controverse. Hierop zal dieper worden ingegaan in de inleiding van de case study in deze masterproef.

Verder zal in de case study inzicht worden verkregen in de hervorming door de werkloosheidsregeling in België en zijn buurlanden te vergelijken, het arbeidsmodel in Duitsland, waar al een degressief stelsel is ingevoerd, te analyseren en de oude- en de nieuwe regelgeving betreffende de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen te vergelijken. Daarenboven zal in de case study blijken welke werklozen nadeel/voordeel ondervinden door de veranderende werkloosheidsuitkering.

Ook zal de budgettaire impact van de hervorming worden berekend waardoor zal blijken hoeveel financiële middelen de federale overheid zal genereren door de hervorming. Daarnaast wordt de armoederisicodrempel vergeleken met de werkloosheidsuitkering (eventueel aangevuld met basiskinderbijslag en het inkomen van de partner) voor en na de hervorming. Uit deze analyse moet de invloed van de hervorming op het aantal gezinnen met een verhoogd armoederisico duidelijk worden.

Tot slot zullen in de case study enkele tewerkstellingsmaatregelen worden geanalyseerd. Hieruit moet blijken welke incentive(s) (om mensen aan het werk te krijgen) ontbreken binnen de huidige tewerkstellingsmaatregelen. Op basis van deze conclusies en deze uit vorige delen van de case study zal er dan een eigen maatregel worden ontworpen om zo de lacune(s) binnen de huidige tewerkstellingsmaatregelen aan te vullen.

---

²⁰ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2012). *Armoede en sociale uitsluiting in België*. Opgevraagd op 5 oktober, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/CP_SILC2011_nl_tcm325-201870.pdf

Hoofdstuk II: Literatuurstudie

2.1 Situering armoede

2.1.1 Wat is armoede?

Armoede is meer dan alleen een tekort aan financiële middelen. Het heeft niet alleen te maken met hoe hoog een inkomen is en of deze onder een bepaalde grens blijft. Armoede is breder en wordt op vele plaatsen anders gedefinieerd. In Europa is de definitie van armoede: *"Personen of gezinnen wier middelen zo ontoereikend zijn dat zij uitgesloten zijn van de minimaal aanvaardbare leefpatronen in de lidstaat waarin zij leven"*.²¹ Voor Europa is het streefdoel de gehele bevolking te laten meegenieten van de hoge gemiddelde welvaart in een bepaald land. Dit gaat veel verder dan hoe de Verenigde Naties armoede omschrijven: *"Het streng ontnemen van fundamentele menselijke behoeften, met inbegrip van voedsel, veilig drinkwater, hygiënefaciliteiten, gezondheid, schuilplaats, onderwijs en informatie"*.²² In Vlaanderen echter is armoede: *"Een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individueel en collectieve bestaan. Het scheidt mensen in armoede van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving."*²³ Federaal wordt armoede, in tegenstelling tot de Vlaamse definitie, algemeen omschreven: *"Armoede heeft te maken met ondermaatse prestaties voor wat de fundamentele rechten inzake gezondheid, woongelegenheid, voeding en zelfontplooiing aangaat"*. Deze definitie is gebaseerd op artikel 23 van de Belgische Grondwet waarin staat: *"Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden"*.²⁴

Armoede wordt in Vlaanderen en Europa duidelijk gedefinieerd als een verhouding tot het algemeen welvaartspeil van een land op een bepaald moment. Deze verhouding wordt beschouwd als het minimaal aanvaardbare leefpatroon. Dit is afhankelijk van hoe mensen leven in een bepaald land evenals de economische, sociale en culturele ontwikkeling. Het is dus niet zinvol om te zoeken naar een absolute grens of norm die zou kunnen gelden in de hele wereld zonder naar tijds- en plaats specifieke factoren te kijken. Omwille van deze reden is er in de jaren 70 in Europa een armoedenorm ontwikkeld die door het leven gaat als de 60%-norm.²⁵ Dit is 60 procent van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen in een land of regio. Mensen met een inkomen onder deze norm hebben een verhoogd armoederisico. Deze norm behelst natuurlijk alleen maar het financiële gedeelte van armoede.

---

²¹ Europese Raad (1975). *Europese Raad van Ministers van 1975*. Opgevraagd op 15 september, 2012, via <http://www.european-council.europa.eu/council-meetings/conclusions/archives-1992-1975>

²² Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 20 september, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

²³ Vranken, J., Geldof, D., Van Menxel, G. & Van Ouytsel, J. (red.) (2001). *Armoede en sociale uitsluiting*. Jaarboek 2001, Acco, Leuven/Leusden, 495 p.

²⁴ POD Maatschappelijke integratie (2008). *Federaal Plan Armoedebestrijding*. Opgevraagd op 21 september, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/federaal-plan-armoedebestrijding>

²⁵ ibidem

Er wordt gesproken van 'een verhoogd armoederisico' in plaats van 'armoede' om te wijzen op het feit dat een inkomen lager dan deze drempel noch een noodzakelijke, noch een voldoende voorwaarde is om in armoede te leven.²⁶ Het is dus zo, zoals in Figuur 1 wordt weergegeven, dat personen die een verhoogd risico op armoede hebben niet noodzakelijk in armoede leven. Verder is het zo dat personen die een inkomen hebben boven de 60%-norm toch nog in armoede kunnen leven. Dit is te zien in Figuur 1 die illustratief is en geen rekening houdt met verhoudingen. Het verschil tussen armoede en armoederisico moet doorheen deze masterproef in het achterhoofd worden gehouden. In populaire media wordt echter vaak geen onderscheid gemaakt.²⁷

Figuur 1: verschil armoede en armoederisico

Bron: eigen illustratie

De kloof tussen de rijken en de armen wordt alsmaar groter.²⁸ Deze kloof is er op verschillende gebieden: inkomen, cultuurparticipatie, vrije tijd, gezondheid, de staat van de woning, enzovoort. Het dichten van deze kloof is enkel mogelijk wanneer de samenleving beroep doet op de sterkten van de personen in armoede en deze in hun omgeving en vervolgens de krachten bundelt om iedereen gelijke kansen te bieden om aan alle aspecten van de samenleving te participeren.²⁹

Armoede kan absoluut of relatief zijn.³⁰ Als het gaat over absolute armoede dan wordt hiermee bedoeld dat de armoede zo sterk aanwezig is dat het een zaak van leven of dood is. Het houdt in dat een persoon te weinig geld heeft om aan zijn basisbehoeften zoals voedsel, water en kleding te voldoen. Het zijn voornamelijk personen die in ontwikkelingslanden leven, die zich in de absolute armoede bevinden. Naast absolute armoede is er ook relatieve armoede. Hiervan is sprake bij een ongelijke verdeling van inkomens in een bepaalde gebied. Iemand die in relatieve armoede leeft, is niet noodzakelijk arm. Een verduidelijkend voorbeeld hiervan is dat sommige mensen met een dure auto naar het werk gaan, terwijl andere mensen genoodzaakt zijn om het openbaar vervoer te nemen of met de fiets te gaan.

²⁶ Gauthier H.; Guio A.-C. et Jean S., Un regard de part et d'autre de l'Atlantique à l'aide des indicateurs sociale définis au niveau Européen, dans Laffut M. et Roy M.-R., Pauvreté et exclusion sociale. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 2007, p. 91

²⁷ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2012). *Vlaamse Armoedemonitor 2012*. Opgevraagd op 24 september, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/nieuws/Documents/2012-04-23-armoedemonitor2012.pdf>

²⁸ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 25 september, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

²⁹ Vlaamse Overheid (2009). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014*. Opgevraagd op 25 september, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/vlaamsactieplan/Documents/VAPA2010-2014.pdf>

³⁰ Vormen vzw, expertisecentrum mensenrechten- en kinderrechteneducatie (z.d.). *Vlaanderen – Armoede*. Opgevraagd op 26 augustus, 2012, via www.armoede-inzicht.be/documents/armoede_bij_ons_vormen.doc

2.1.2 Koopkracht

Hierboven werd besproken wat armoede is maar het is belangrijk om te weten dat de koopkracht in een bepaald land een grote invloed heeft op de armoede. Zo kan je een gemiddeld inkomen hebben, maar als de producten in een bepaald land zeer duur zijn, dan zal je een lage koopkracht hebben en meer kans hebben om in de armoede verzeild te raken. Armoede hangt dus niet alleen af van het inkomen dat wordt ontvangen, maar ook van het prijspeil in het land in kwestie.³¹

2.1.3 Generatiearmoede

Naast de koopkracht in een land is ook de omgeving waarin mensen opgroeien een belangrijk gegeven. Armoede is namelijk niet alleen een inkomensprobleem maar hangt samen met veel factoren die met elkaar verbonden zijn en een kringloop vormen over generaties heen. Zo gaat het in een arm gezin met weinig geld moeilijk zijn om een degelijke opleiding voor hun kind te betalen, waardoor deze minder kans heeft om langdurig en vast op de arbeidsmarkt terecht te komen. Dit heeft als gevolg dat deze persoon een laag en/of onregelmatig inkomen heeft wat kan leiden tot ongezonde huisvesting en moeilijke thuissituaties. In dit soort situaties is er sprake van generatiearmoede. Generatiearmoede is een ingewikkelde kwestie die veel inspanning vraagt van de hele samenleving om de mensen, die in de generatiearmoede verkeren, uit hun negatieve kringloop te halen.³²

2.1.4 Kinderarmoede

Wanneer armoede wordt overgedragen van generatie op generatie is het vanzelfsprekend dat de kinderen van ouders die in armoede leven meer kans hebben om in de armoede verzeild te raken. In de enquête van de EU-SILC in 2009, waar de gevolgen van het leven in een gezin met een verhoogd armoederisico op kinderen werden onderzocht, bleek voor het eerst hoe ernstig de kinderarmoede is in België. De enquête bevatte vragen die aan een referentiepersoon van elk gezin, met ten minste één kind onder de 16 jaar, werden gesteld. In Figuur 2 wordt het percentage kinderen dat concrete, dagelijkse zaken moet missen, weergegeven naargelang ze al dan niet in een gezin wonen met een verhoogd risico op armoede. Er werden opmerkelijke vaststellingen gedaan. Zo heeft meer dan een kwart van de kinderen uit een gezin dat een verhoogd armoederisico heeft, geen toegang tot regelmatige vrijetijdsactiviteiten buitenshuis, omdat het gezinsbudget dit niet toelaat.³³ Naast het verhoogd risico op kinderarmoede is ook het verhoogd risico op armoede bij jongeren opmerkelijk. Als deze twee groepen samen worden bekeken, lopen

---

³¹ Centrum voor mondiaal onderwijs (z.d.) *Wat is armoede?*. Opgevraagd op 26 augustus, 2012, via <http://www.cmo.nl/sw/content/view/93/144/>

³² Vormen vzw, expertisecentrum mensenrechten- en kinderrechteneducatie (z.d.). *Vlaanderen – Armoede*. Opgevraagd op 26 augustus, 2012, via www.armoede-in-zicht.be/documents/armoede_bij_ons_vormen.doc

³³ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 27 augustus, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/presentation/presentation/pressrelease/statistiek/arbeidsmarkt_en_levensomstandigheden/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010.jsp

in België 18,5 procent van de kinderen en jongeren een verhoogd risico om in de armoede terecht te komen.³⁴

Figuur 2: percentage kinderen dat leeft in een huishouden waar wegens financiële redenen bepaalde zaken ontbreken

Percentage kinderen dat leeft in een huishouden waarin omwille van financiële redenen volgende zaken ontbreken voor de kinderen:	Kinderen in huishouden <u>onder</u> de armoederempel	Kinderen in huishouden <u>boven</u> de armoederempel
Nieuwe kledij	18,5%	3,9%
Twee paar schoenen, waarvan één paar gesloten schoenen	7,0%	3,1%
Minstens één keer per dag groenten en fruit	7,2%	0,7%
Drie maaltijden per dag	9,9%	0,7%
Minstens één maaltijd per dag die vlees of vis bevat	13,1%	1,2%
Leeftijdsspecifieke boeken, met uitzondering van schoolboeken	9,8%	2,8%
Speelgoed voor buitenshuis zoals een fiets, rolschaatsen, skateboard, enz.	13,3%	1,8%
Leeftijdsspecifiek speelgoed of gezelschapsspellen voor binnenshuis	9,3%	0,7%
Op regelmatige basis deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten buiten het gezin (vb. sportclub, muziek, jeugdbeweging, enz.)	27,2%	3,8%
Levensgebeurtenissen vieren, zoals verjaardagen en communies	11,0%	1,7%
Af en toe vrienden uitnodigen om te spelen of om iets te eten	13,4%	1,0%
Deelnemen aan betaalde schoolactiviteiten (vb. schoolreis, excursie)	8,3%	2,1%
Een geschikte plaats om te studeren (voldoende ruim en rustig)	20,5%	5,4%
Een plaats buitenshuis om in alle veiligheid te spelen zoals een tuin, rustige straat of speelplein	34,3%	6,4%

Bron: FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie: EU-SILC 2009

Figuur 2 geeft weer dat kinderen die leven in een huishouden onder de armoederisicodrempel vaak tekort komen in dagdagelijkse activiteiten zoals buiten spelen en op regelmatige basis deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Uit deze vergelijking blijkt dat financiële armoede niet alleen leidt tot materiële deprivatie maar ook tot sociale deprivatie in gezinnen die leven onder de armoederisicodrempel.

2.1.5 Armoede in België

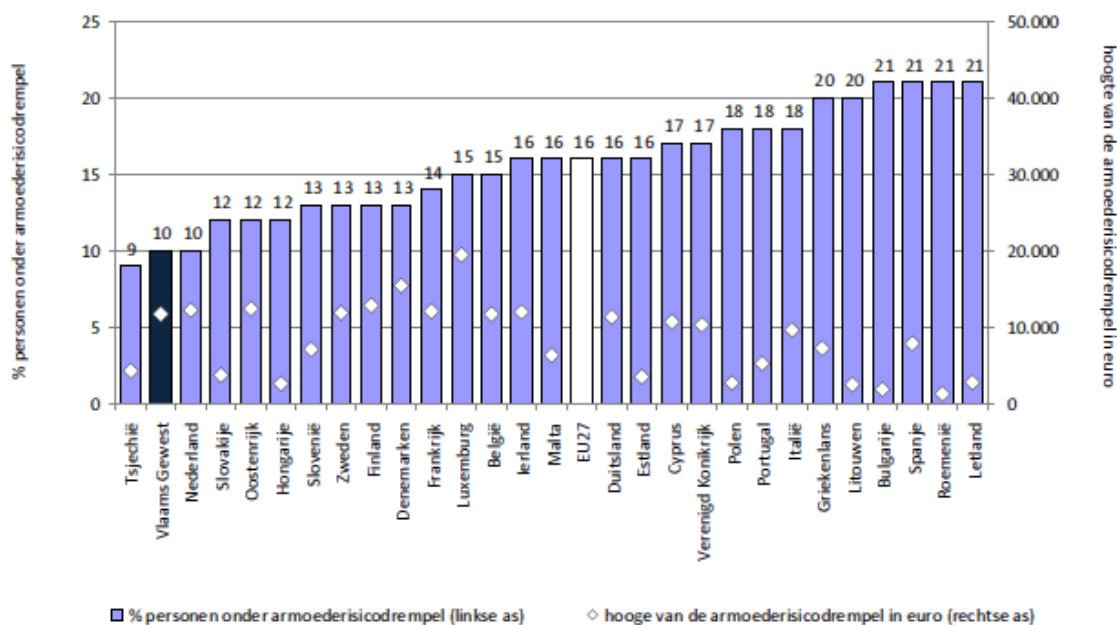
In Figuur 3, waar het aantal mensen met een verhoogd armoederisico wordt weergegeven van de meeste Europese landen en Vlaanderen, scoort België relatief slecht in vergelijking met de top van Europa. Zo leeft er in België 15 procent van de mensen met een verhoogd armoederisico. Van de kopgroepelanden³⁵ doet alleen Duitsland het nog slechter (16 procent). Als het verhoogd armoederisico in Vlaanderen wordt opgemeten met de Belgische armoederisicodrempel dan scoort Vlaanderen het beste met 10 procent als er wordt vergeleken met kopgroepelanden zoals Finland en

³⁴ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 27 augustus, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/pressrelease/statistieken/arbeidsmarkt_en_levensomstandigheden/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010.jsp

³⁵ Negen landen maken deel uit van de kopgroepelanden: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk en Zweden. Deze groep van landen, die een hoge welvaart combineert met een relatief gelijke verdeling ervan, beschouwen we als de EU-9 kopgroep.

Nederland.³⁶ Wanneer Vlaanderen echter het verhoogd armoederisico in Vlaanderen wordt opgemeten met de Vlaamse armoederisicodrempel, wordt een verhoogd armoederisico vastgesteld van ongeveer 13 procent.³⁷ Dit zou voor Vlaanderen dan slechts een gemiddelde positie binnen Europa betekenen.

Figuur 3: bevolking onder de armoederisicodrempel: Europese vergelijking (2010)

Bron: EU-SILC 2011, Vlaamse Armoedemonitor 2012

2.1.6 Evolutie armoedepositie België

In de jaren 1990 behoorde België bij de top van Europa betreffende het risico op armoede (laag armoederisico). Samen met de landen Finland, Zweden en Denemarken, was er in België weinig kans om in de armoede verzeild te raken. Wel had België, in tegenstelling tot de Scandinavische landen, een hoge structurele werkloosheid en een lage tewerkstellingsgraad. Vele experts dachten dus dat België deze positie bij de top van Europa niet kon vasthouden omwille van deze situatie. Tien jaar later kregen de experts gelijk. België behoorde nog steeds tot de groep landen die een hoge welvaart en weinig armoede had, maar landen als Nederland, Frankrijk en Duitsland deden opmerkelijk beter.³⁸

2.1.7 Verschil tewerkstellingsgraad België - Vlaanderen

Figuur 4 toont de evolutie van de tewerkstellingsgraad (in %) tussen 2000 en 2007. Hier wordt een vermeldenswaardig verschil duidelijk tussen Vlaanderen en België. De situatie in Vlaanderen is opmerkelijk beter. Er kan daarom in vraag worden gesteld of België en Vlaanderen over dezelfde

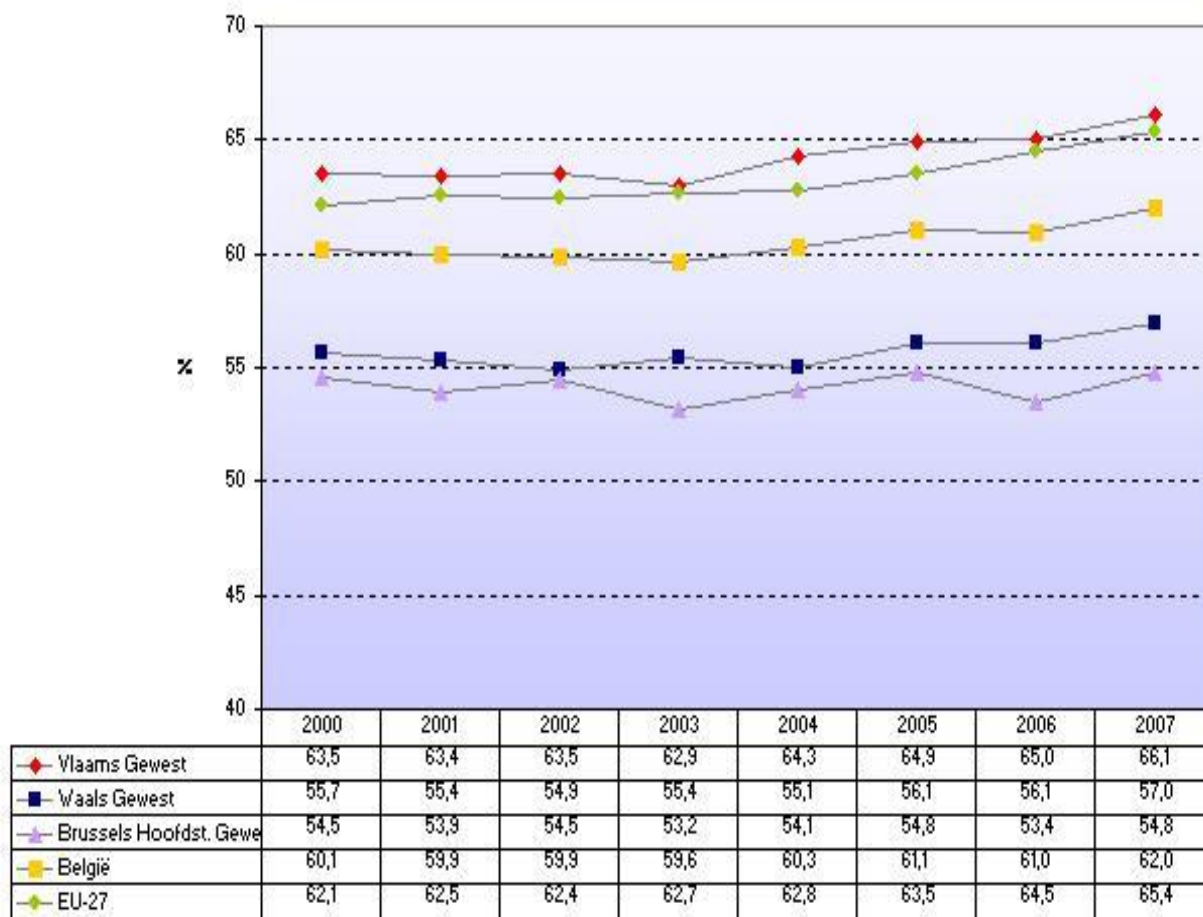
³⁶ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 27 augustus, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

³⁷ ibidem

³⁸ Cantillon, B., Marx, I., Rottiers, S. & Van Rie, T. (2007). Een vergelijking van België binnen de Europese kopgroep: postremus inter pares. UA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Februari.

kam moeten worden geschoren en voor beiden hetzelfde moet worden geconcludeerd. Jammer genoeg zijn er nog weinig onderzoeken en studies gedaan om de gevolgen van deze verschillen aan te tonen en wordt België meestal als één geheel bekeken.

Figuur 4: tewerkstellingsgraad in 2007, internationale vergelijking (in %)

Bron: Eurostat LFS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek EAK (bewerking Steunpunt WSE)

2.1.8 Hoe armoede meten?

2.1.8.1 Verschil tussen Vlaanderen en België

Het percentage meten van de mensen die in armoede leven is moeilijk. In België en Vlaanderen wordt meestal een armoederisicodrempel gebruikt om de armoede te meten. Via deze maatstaf kan worden berekend welke mensen een verhoogd risico lopen om in de armoede terecht te komen. De voordelen van deze armoedemaat is dat hij eenvoudig te interpreteren is, in staat is om evoluties doorheen de tijd en tussen landen weer te geven en de armoederisicodrempel automatisch de stijging van de levensstandaard volgt. Het nadeel van deze maatstaf is echter dat er alleen rekening wordt gehouden met financiële armoede.³⁹

³⁹ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 30 augustus, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

In Vlaanderen wordt een Vlaamse regionale armoededrempel gebruikt. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de monitoring van de doelstellingen van Pact-2020 en in de VRIND⁴⁰ (Vlaamse Regionale Indicatoren). In 2010 was deze drempel 1.013 euro voor een alleenstaande en 2.128 euro voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen.⁴¹ Bij de opvolging van de EU2020-strategie, die verder in deze literatuurstudie zal worden toegelicht, wordt echter de Belgische armoederisicodrempel toegepast omdat deze EU2020-indicator deel uitmaakt van het Federaal Nationaal Hervormingsprogramma. In 2010 lag de Belgische armoederisicodrempel op 973 euro voor een alleenstaande en 2.043 euro voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen.⁴² In oktober 2012 zijn recentere cijfers bekend gemaakt betreffende de Belgische armoederisicodrempels. De drempel is 1.000 euro voor een alleenstaande en 2.101 euro voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen.⁴³ Deze laatste drempels zullen ook gehanteerd worden bij de berekeningen in de case study.

2.1.8.2 Armoederisicodrempel

Om de 60 procent armoederisicodrempel van België en Vlaanderen te vergelijken kunnen de referentiebudgetten van beiden worden vergeleken. Deze budgetten geven een beeld weer van wat een gezin nodig heeft om een degelijk leven te leiden op een bepaald moment in een bepaald gebied. Hier wordt opgemerkt dat er weinig verschil tussen de referentiebudgetten in Wallonië en Vlaanderen, wat betekent dat er ongeveer evenveel middelen nodig zijn in beide regio's om op een degelijke manier rond te komen.⁴⁴ ⁴⁵ Dit kleine verschil tussen de referentiebudgetten verklaart het kleine verschil tussen de armoederisicodrempels in België en Vlaanderen, nl. 1.013 euro en 973 euro voor alleenstaanden (in 2010). Als de beleidsmakers de budgetten willen herverdelen om armoede rechtstreeks aan te pakken, moeten ze zich op federaal vlak begeven. Zij staan namelijk in voor de sociale zekerheid, loonzetting en fiscaliteit.

2.1.8.3 Ginicoëfficiënt, aandeel langdurig werklozen en aandeel vroegtijdige schoolverlaters

Naast de armoederisicodrempel, wat een armoedemaat is, zijn de inkomensongelijkheid, het aandeel langdurig werklozen en het aandeel vroegtijdige schoolverlaters belangrijk om de 'toestand' van Vlaanderen en België inzake armoede beter weer te geven. De inkomensongelijkheid kan gemeten worden door de ginicoëfficiënt. De andere twee belangrijke indicatoren, nl. het aandeel langdurig werklozen (langer dan 12 maanden) en het aandeel vroegtijdige schoolverlaters zijn van belang omdat ze een invloed hebben op het armoederisico van personen. Dit omdat verder

---

⁴⁰ Studiedienst Vlaamse Regering (2010). *VRIND van 2010*. Opgevraagd op 30 augustus, 2012, via www.socius.be/tiki-download_item_attachment.php?attId=97

⁴¹ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 30 augustus, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

⁴² ibidem

⁴³ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2012). *Armoede en sociale uitsluiting in België*. Opgevraagd op 5 oktober, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/CP_SILC2011_nl_tcm325-201870.pdf

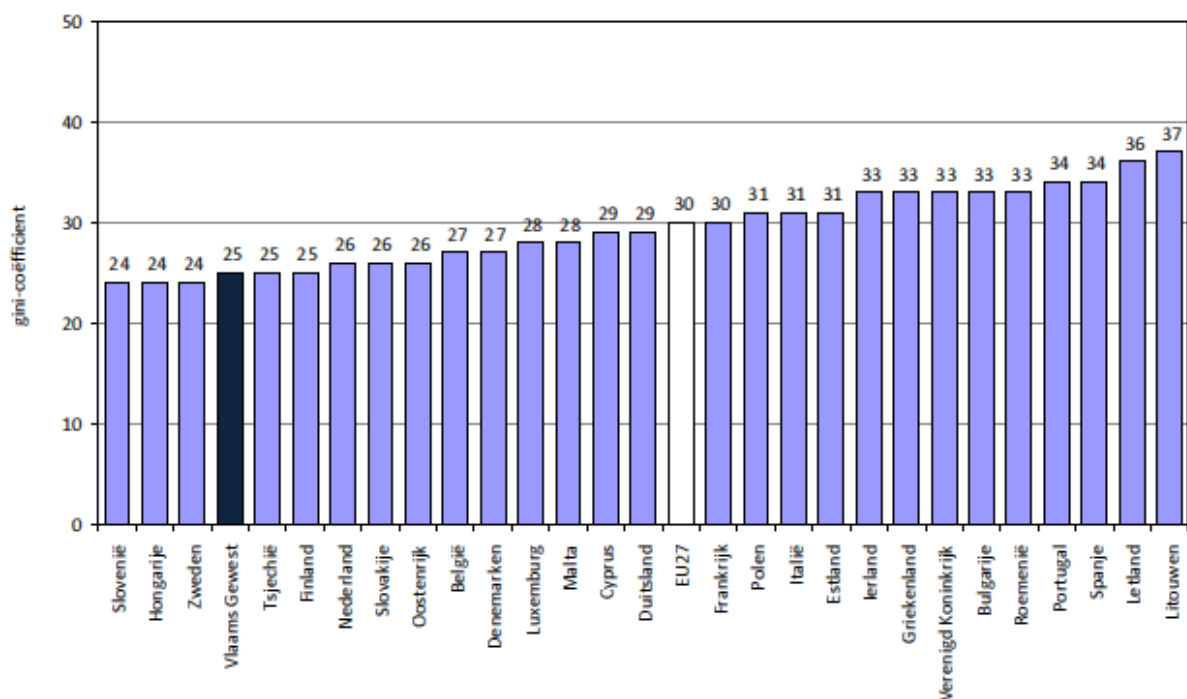
⁴⁴ Van Thielen, L., Deflandre, D., Baldewijns, K., Boeckx, H., Leysens, G., Casman M.-T., Storms, B., Van den Bosch, K., (2010), Minibudget: Wat hebben gezinnen nodig om menswaardig te leven in België? Onderzoek gefinancierd door Federaal Wetenschapsbeleid in opdracht van de POD MI.

⁴⁵ Storms, B. & Van den Bosch, K. (2009). Wat heeft een gezin minimaal nodig? Een budgetstandaard voor Vlaanderen. Leuven: Acco.

in de literatuurstudie zal blijken dat werk, en dus een inkomen, hét middel blijft om uit de armoede te raken of er uit te blijven en dat de scholingsgraad een invloed heeft op de kans om in de armoede terecht te komen.

De ginicoëfficiënt geeft de inkomensongelijkheid in een land weer waarbij 0 aangeeft dat het inkomen in een land perfect gelijk verdeeld is en 1 aangeeft dat het inkomen perfect ongelijk verdeeld is. Hoe groter de ongelijkheid van de inkomens in een land is, hoe moeilijker het is voor mensen in armoede om de kloof te dichten met de niet-arme mensen en zo hun kans op sociale uitsluiting te verminderen en hun levensstandaard te verbeteren. Zoals op Figuur 5 te zien is, is in België in 2010 de ginicoëfficiënt 0,27 en in Vlaanderen 0,25. Verder toont de figuur aan dat Vlaanderen kan aansluiten bij de Scandinavische landen terwijl België alsmaar meer achterop loopt in vergelijking met de Europese toplanden zoals Denemarken, Finland, Zweden en Oostenrijk. Alleen Duitsland doet nog slechter dan België als het op inkomensongelijkheid aankomt (0,29). Zowel voor België als voor Vlaanderen stijgt de ginicoëfficiënt elk jaar maar voor Vlaanderen lijkt dit minder dramatisch dan voor België.⁴⁶

Figuur 5: ginicoëfficiënt: Europese vergelijking (2010)

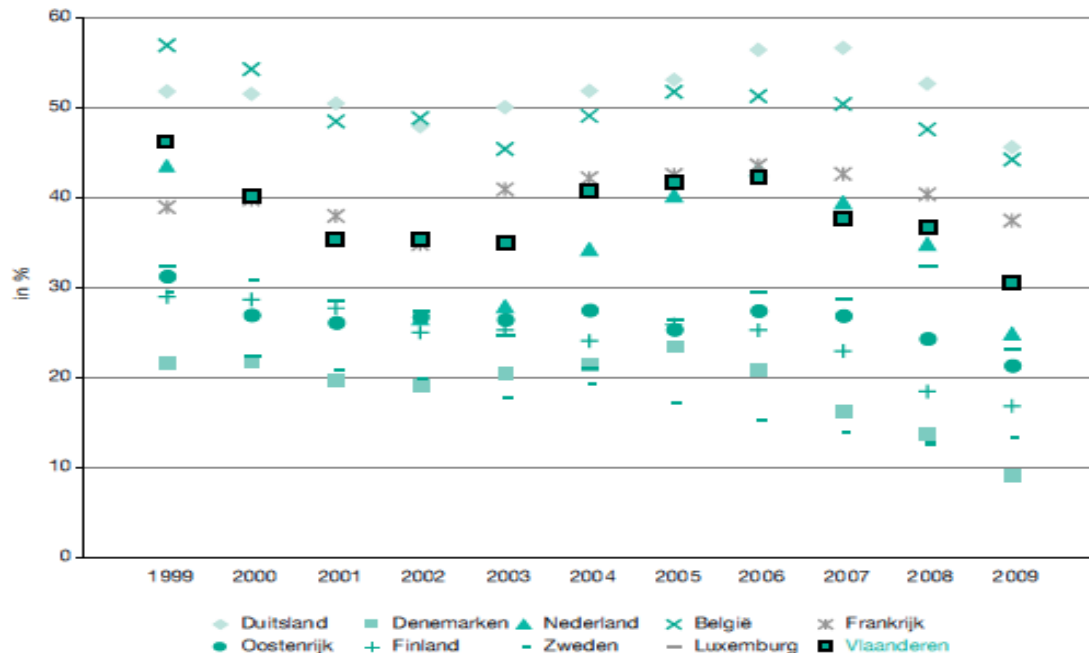
Bron: EU-SILC 2011, Vlaamse Armoedemonitor 2012

Naast de ginicoëfficiënt zijn ook de langdurige werklozen belangrijk. Dit omdat deze personen meer kans hebben op armoede en deze indicator, zoals eerder aangehaald, helpt om de toestand van Vlaanderen en België betreffende armoede te schetsen. Zoals te zien in Figuur 6 doet Vlaanderen het, net zoals bij de ginicoëfficiënt beter dan België. Het aandeel neemt de laatste jaren wel af

⁴⁶ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 30 augustus, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

maar dit kan een vertekend beeld geven aangezien er een toename is van de kortdurende werkloosheid door de crisis.

Figuur 6: aandeel langdurig werklozen (% werklozen), kopgroeplanden en Vlaanderen

Bron: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

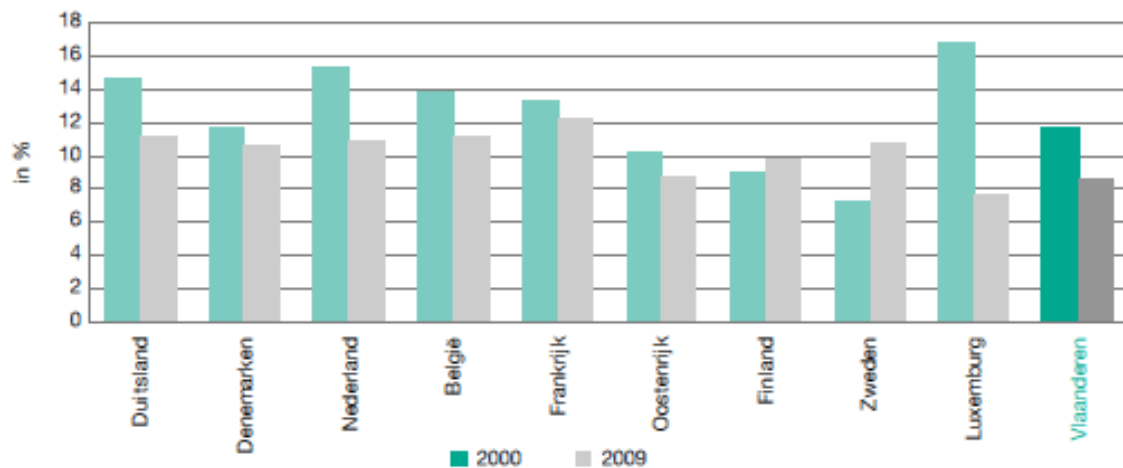
Verder is ook het aandeel vroegtijdige schoolverlaters belangrijk. Dit is het aandeel van de 18- tot 24-jarige bevolking dat het maximaal lagersecundair onderwijs succesvol heeft beëindigd en dat zich niet meer in onderwijs of vorming bevindt. Het streefdoel is volgens de EU2020-strategie om het aantal vroegtijdige schoolverlaters te reduceren tot 10 procent. Figuur 7 toont aan dat België zeer goed scoort door een daling van 8,6% in het laatste decennium. Dit cijfer moet echter wel genuanceerd worden omdat er geen significante daling is van dit cijfer bij lagere sociaaleconomische gezinnen.⁴⁷ Het is namelijk zo dat kinderen uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status ongeveer 50 procent meer kans hebben om vroegtijdig het onderwijs te verlaten.⁴⁸

⁴⁷ Verbergt, G., Cantillon, B. & Van den Bosch, K. (2009). Sociale ongelijkheden in het Vlaamse onderwijs: tien jaren later. UA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleek, Januari.

⁴⁸ Alexander, K.L., Entwisle, D.R. & Kabbani, N.S. (2001). The dropout process in life course perspective: early risk factors at home and school. Teachers College Record, 103, 760-822.

Figuur 7: aandeel vroegtijdige schoolverlaters (in %) in 2000 en 2009

Bron: Eurostat en FOD Economie – ADSEI.

2.1.9 Welke factoren beïnvloeden het risico op armoede?

Er zijn veel elementen die invloed hebben op het risico om in de armoede te raken. Hierdoor kunnen bepaalde kansengroepen⁴⁹ ontstaan. Allereerst is er een verschil tussen het armoederisico bij mannen en vrouwen. Bovendien hebben ook de scholingsgraad, leeftijd, het bezitten van een woning, de etniciteit, het gezinstype, de gezondheid en de werkstatus een effect op de kans om in de armoede te belanden. Hieronder zal hoofdzakelijk de kans op een verhoogd armoederisico in rekening worden genomen om te bepalen of een factor invloed heeft op het risico om in de armoede te belanden. Bij het bepalen van de factoren wordt dus gefocust op financiële armoede.

2.1.9.1 Geslacht

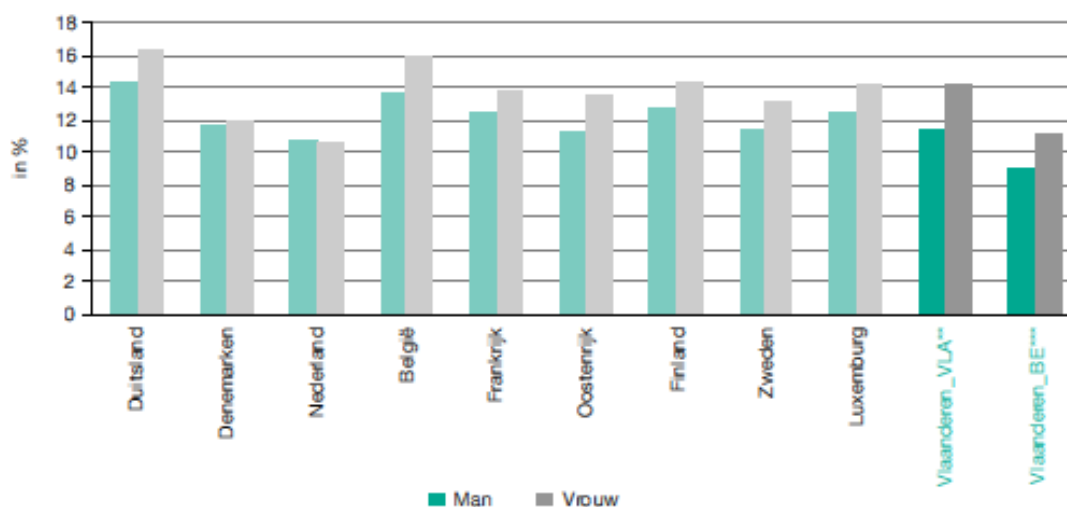
Allereerst wordt door verscheidene studies aangetoond dat vrouwen meer kans hebben dan mannen om in een positie terecht te komen met een verhoogd armoederisico. Figuur 8 toont aan dat dit op nationaal niveau een verschil is van 2,3 procent en op Vlaams niveau van 2,1 procent met de nationale armoederisicodrempel en 2,7 procent met de Vlaamse armoederisicodrempel.⁵⁰ De wetenschappelijke literatuur verklaart dit verschil doordat vrouwen een slechtere positie hebben op de arbeidsmarkt dan mannen en er meer alleenstaande moeders zijn dan vaders. Vrouwen hebben dus minder inkomen en moeten gemiddeld meer kosten dragen. Vrouwen leven ook langer, waardoor er meer gepensioneerde vrouwen zijn die doorgaans over een lager inkomen beschikken.⁵¹

⁴⁹ Kansengroepen zijn specifieke groepen van mensen die minder aan het werk zijn dan de doorsnee werknemer, en meer dan gemiddeld ingeschreven zijn als niet werkende werkzoekende.

⁵⁰ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 5 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

⁵¹ Brady, D. & Kall, D. (2008). Nearly universal, but somewhat distinct: The feminization of poverty in affluent Western democracies, 1969-2000. In: *Social Science Research*. 37 (3), 976-1007

Figuur 8: verhoogd armoederisico (in %) naar geslacht in 2007

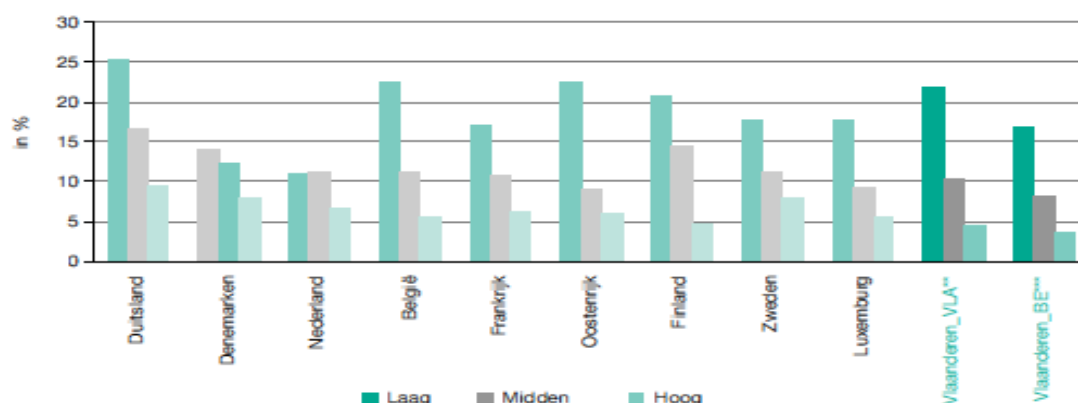

Bron: EU-SILC 2008, Frankrijk: EU-SILC 2007, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

2.1.9.2 Scholingsgraad

Ook in functie van de scholingsgraad kan armoede worden uitgesplitst. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen laag-, midden- en hogeschoolden op basis van het hoogst behaalde diploma. Figuur 9 toont aan dat wat betreft hogeschoolden België koploper is in Europa (5,6 procent kans op een verhoogd armoederisico), maar dit in schril contrast staat met de laaggeschoolden waar België slecht scoort met meer dan 20 procent van de personen die verhoogd risico hebben op armoede. Het verschil in de kans op een verhoogd armoederisico tussen de laag- en hogeschoolden is op basis van de Belgische armoederisicodrempel 17 procent in België en 17,5 procent in Vlaanderen met de Vlaamse armoederisicodrempel. Op basis van de Belgische armoederisicodrempel is dit verschil in Vlaanderen "maar" 13,3 procent.⁵²

Figuur 9: verhoogd armoederisico (in %) naar opleidingsniveau (laag- midden-, hogeschool) in 2007

Bron: EU-SILC 2008, Frankrijk: EU-SILC 2007, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

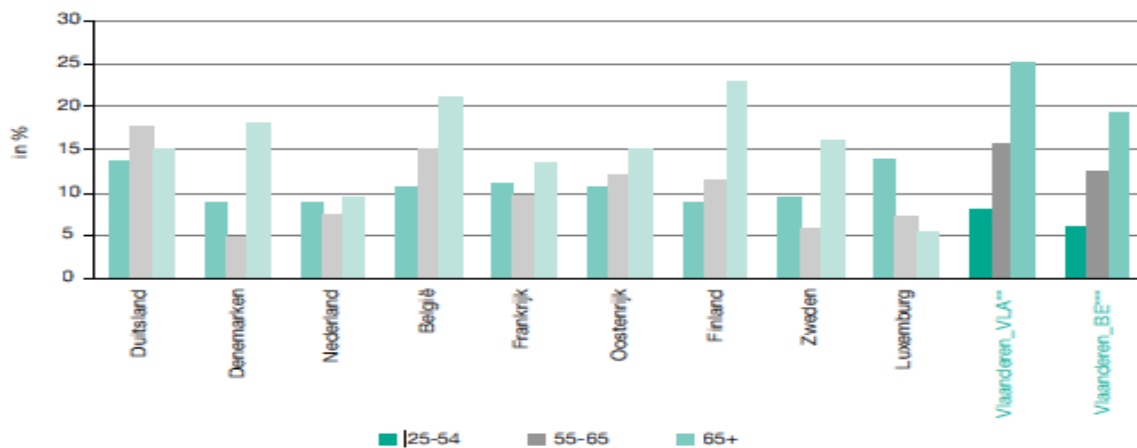
⁵² Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 6 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

2.1.9.3 Leeftijd

Verder wordt vastgesteld dat er ook een opdeling mogelijk is op basis van leeftijd. Wat het verhoogd risico op armoede bij volwassenen betreft, scoort België gemiddeld binnen de EU. In Vlaanderen is het aantal mensen met een verhoogd armoederisico lager dan in België, onafhankelijk van de leeftijdscategorie of armoederisicodrempel. Wat wel opmerkelijk is voor zowel België als Vlaanderen, is dat er weinig verschil is tussen jongeren en kinderen betreffende het verhoogd armoederisico, maar dat dit risico wel groter is dan bij volwassenen. In Scandinavische landen is het wel zo dat er een groot verschil is tussen de kans op verhoogd armoederisico voor jongeren en kinderen. Jongeren hebben daar namelijk een veel grotere kans. Volgens onderzoekers is de reden dat jongeren in deze landen sneller op eigen benen (moeten) staan.⁵³

Naast vrouwen, laaggeschoolden en kinderen/jongeren lopen ook oudere actieven en gepensioneerden een grotere kans op een verhoogd armoederisico. Figuur 10 toont aan dat meer dan één op vijf gepensioneerden in België een verhoogd armoederisico heeft.⁵⁴

Figuur 10: verhoogd armoederisico (in %) naar leeftijd in 2007

Bron: EU-SILC 2008, Frankrijk: EU-SILC 2007, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

2.1.9.4 Woning

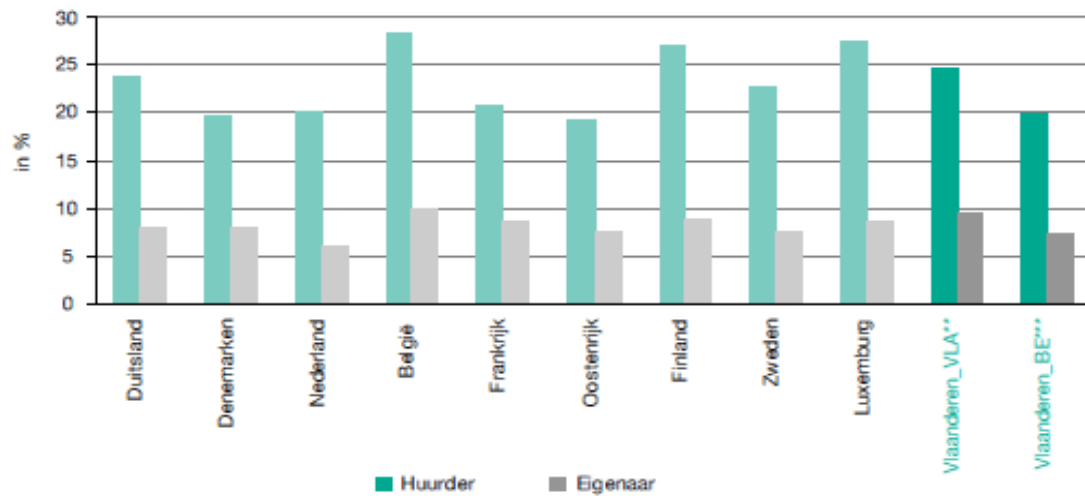
Als vierde beïnvloedende factor van armoede kan het onderscheid worden gemaakt tussen woningbezitters (10 procent) en huurders (28 procent). België doet het op dit vlak slecht en noteert de grootste kans op een verhoogd armoederisico bij zowel huurders als bezitters van een woning. Op nationaal vlak hebben huurders 18 procent meer kans om in een situatie van verhoogde armoederisico te belanden (Figuur 11). Alleen Luxemburg doet het nog slechter met 19 procent.⁵⁵

⁵³ Lohmann, H. & Marx, I. (2008). The different faces in-work poverty across welfare state regimes. In: Andreß, H.-J., Lohmann, H. (red.). Working poor in Europe: employment, poverty and globalization. Cheltenham: Edward Elgar, 17-46

⁵⁴ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 6 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

⁵⁵ ibidem

Figuur 11: verhoogd armoederisico (in %) naar woningbezit in 2007

Bron: EU-SILC 2008, Frankrijk: EU-SILC 2007, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

2.1.9.5 Etniciteit

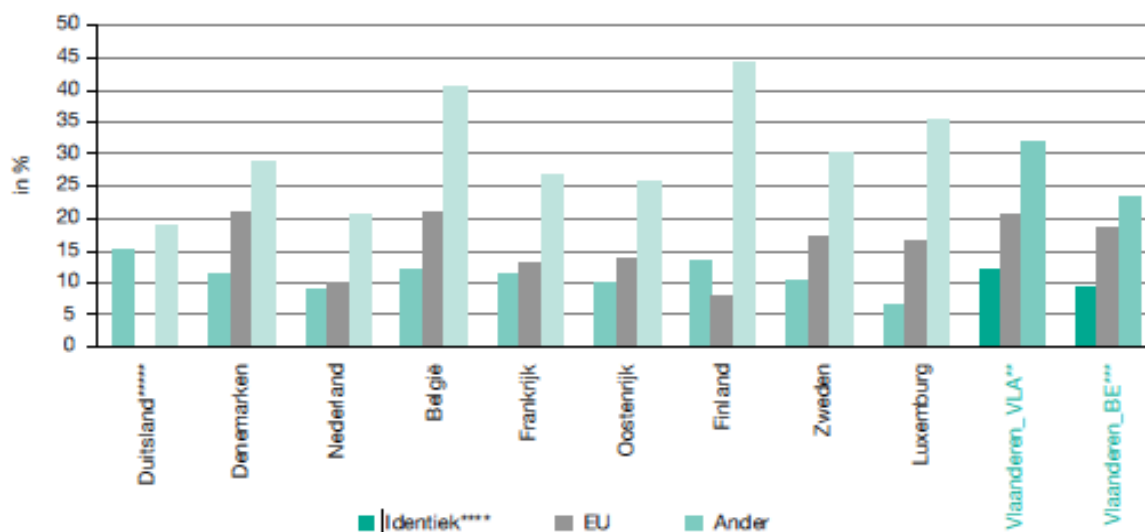
Ook blijkt uit voorgaand onderzoek door de VDAB in 2009 dat allochtonen een kansengroep zijn op de Vlaamse arbeidsmarkt.⁵⁶ Dit vertaalt zich in een lager gemiddeld inkomen en dus meer kans op armoede.⁵⁷ Er moet wel een onderscheid gemaakt worden tussen allochtonen die hun geboorteplaats al dan niet in de EU hebben. Deze die niet geboren zijn in de EU hebben een zwakker sociaaleconomisch profiel. Een opmerkelijk feit, dat te zien is in Figuur 12, is dat de Scandinavische landen zeer slecht scoren en de allochtonen deels buiten de maatschappij leven. In Finland bijvoorbeeld hebben allochtonen die buiten de EU geboren zijn 30,7 procent meer kans op een verhoogd armoederisico dan autochtonen.⁵⁸

⁵⁶ Studiedienst VDAB (2009). *Kansengroepen in kaart: Allochtonen op de Vlaamse arbeidsmarkt*. Opgevraagd op 10 oktober, 2012, via www.vdab.be/trends/kik/doc/KiK_Allochtonen200903.pdf

⁵⁷ Corluy, V. & Verbist, G. (2010). *Inkomen en diversiteit: onderzoek naar de inkomenspositie van migranten in België*. UA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Mei.

⁵⁸ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 10 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

Figuur 12: verhoogd armoederisico (in %) naar herkomst in 2007

** Vlaanderen_VLA is het Vlaamse Gewest met een Vlaamse armoederisicodrempel.

*** Vlaanderen_BE is het Vlaamse Gewest met een Belgische armoederisicodrempel.

**** Identiek staat voor het land zelf.

***** In Duitsland wordt iedereen die niet in Duitsland is geboren gerapporteerd onder geboren buiten de EU.

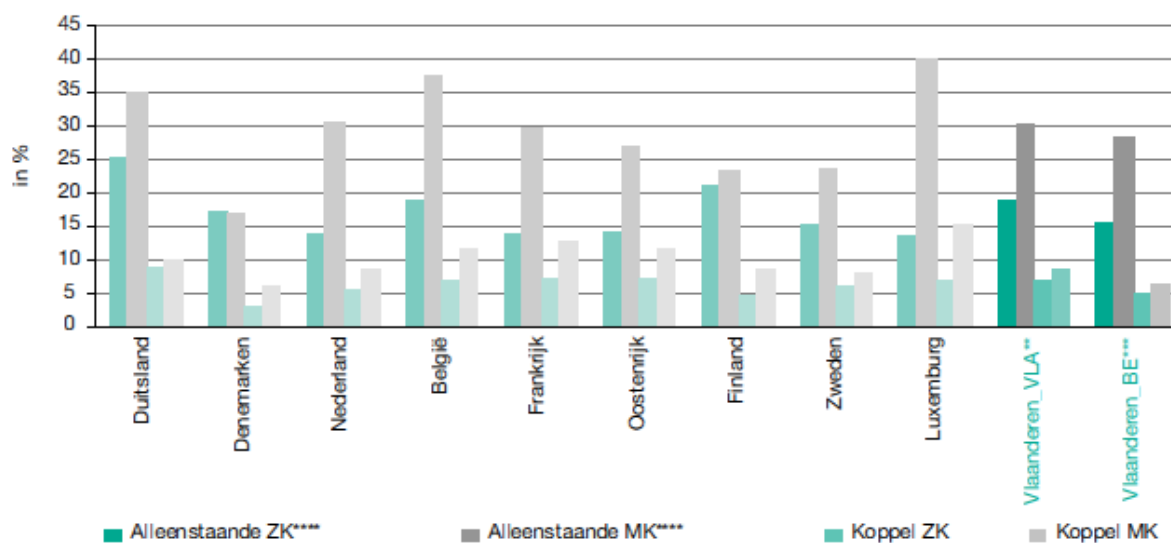
Bron: EU-SILC 2008, Frankrijk: EU-SILC 2007, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

2.1.9.6 Gezinstype

Verder is een opsplitsing op basis van gezinstype interessant. Er wordt opgemerkt in Figuur 13 dat het vormen van een gezin de kans verkleint op een verhoogd armoederisico. Het is echter wel zo dat hoe meer kinderen er ten laste zijn, hoe groter de kans op een verhoogd armoederisico. Het grote probleem in België zijn de alleenstaanden met kinderen en alleenstaanden zonder kinderen die het vaak zeer moeilijk hebben om rond te komen. Wat betreft koppels met of zonder kinderen scoort Vlaanderen beter dan België, maar behoren ze beiden tot de middenmoot in de kopgroeplanden.⁵⁹

⁵⁹ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 10 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

Figuur 13: verhoogd armoederisico (in %) naar gezinstype in 2007

* Voor Frankrijk: 2006.

** Vlaanderen_VLA is het Vlaamse Gewest met een Vlaamse armoederisicodrempel.

*** Vlaanderen_BE is het Vlaamse Gewest met een Belgische armoederisicodrempel.

**** MK = met kinderen; ZK = zonder kinderen; kinderen zijn inclusief studenten jonger dan 25 jaar.

Bron: EU-SILC 2008, Frankrijk: EU-SILC 2007, eigen berekeningen.

Bron: EU-SILC 2008, Frankrijk: EU-SILC 2007, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

2.1.9.7 Werkstatus en gezondheid

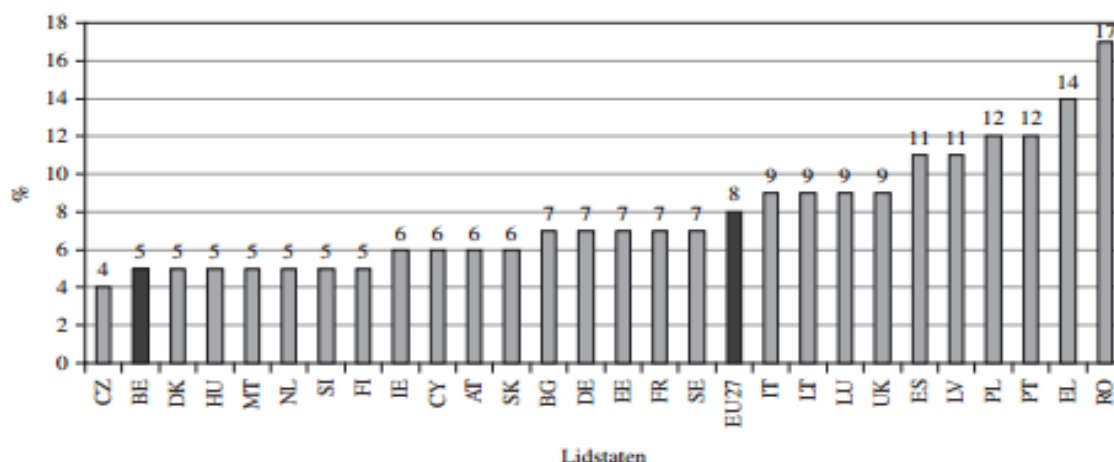
Tot slot zijn de werkstatus en de gezondheid invloedsfactoren van het risico op armoede. Uit een beleidsopdracht van de OECD, waarin verwezen wordt naar de OECD Employment Outlook (2009), blijkt dat werk en dus inkomen vaak hét middel is om uit de armoede te blijven of om er uit te raken. Wie met andere woorden geen werk en bijgevolg geen inkomen heeft, loopt een grotere kans op armoede.⁶⁰ Het is wel zo dat 5 procent van de werkende mensen in België een verhoogd armoederisico heeft (Figuur 14).⁶¹ De reden waarom dit 'maar' 5 procent is heeft volgens Marx en Verbist te maken met de loonstructuren. In België komen er relatief weinig lage inkomens voor en bovendien zijn diegenen met een lager inkomen vaak niet de enige kostwinner in het huishouden. Het inkomen op huishoudniveau wordt dan vaak boven de armoederisicodrempel getild door de andere kostwinner.⁶²

⁶⁰ Organisation of Economic co-operation and development (2009). *Policy Brief: In-work Poverty: What can governments do?*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.oecd.org/els/43650040.pdf>

⁶¹ De Redactie (2010). *Bijna 1 op de 6 Belgen loopt risico op armoede*. Opgevraagd op 17 oktober, 2012, via http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/121016_armoede

⁶² Marx, I., Verbist, G. (2008), Combating in-work poverty in Europe: the policy options assessed, in: Andress, H.-J., Lohmanns, H., (eds.), *The working poor in Europe: Employment, poverty and globalisation*. London: Edward Elgar

Figuur 14: werkende armen (in %) in 2007

Bron: Eurostat, EU-SILC 2008

Studies tonen verder aan dat er een hoge correlatie is tussen een slechte gezondheid en het risico om in de armoede verzeild te raken. Dit betekent dat mensen met een goede gezondheid minder kans hebben om in de armoede verzeild te raken.⁶³ Dit wordt verder nog besproken in het Federaal Plan Armoedebestrijding.

2.1.10 Besluit

Als besluit kan worden gesteld dat Vlaanderen beter scoort dan België als de financiële armoede wordt gemeten met de Belgische armoederisicodrempel. Als er wordt gemeten met de Vlaamse armoederisicodrempel, scoort Vlaanderen minder goed (wel nog steeds beter dan België). Hiermee wordt aangetoond dat het referentiekader van cruciaal belang is. Omdat Europese doelstellingen moeten worden nagestreefd, wordt verkozen om niet de Vlaamse, maar de Belgische armoederisicodrempel te gebruiken.

Uit de factoren die een invloed hebben op het armoederisico blijkt dat initiatieven nodig zijn om het armoederisico terug te dringen voor de 65-plussers, laaggeschoolden, personen die niet geboren zijn in de EU, kinderen en eenoudergezinnen. Verder moet er opgemerkt worden dat werkende personen 'slechts' 5 procent kans hebben op een verhoogd armoederisico. Bovendien toont een beleidsopdracht van de OECD (2009) aan dat wie niet werkt vaak een grotere kans heeft op armoede. Dit betekent dat werk dikwijls hét middel is om uit de armoede te raken of te blijven.

2.2 Armoedebestrijding in Europa

2.2.1 Feiten en cijfers

Er wonen ongeveer 500 miljoen mensen in de EU waarvan 16 procent leeft met een verhoogd armoederisico. Verder leven momenteel 19 procent van de kinderen in de EU met een verhoogd risico op armoede in hun gezin en hebben 17 procent van de Europeanen materiële deprivatie. In

⁶³ POD Maatschappelijke integratie (2008). *Federaal Plan Armoedebestrijding - Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid: WIV- verslagen nr. 2006-034*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/federaal-plan-armoedebestrijding>

de landen van de EU verminderen de welvaartssystemen het verhoogd risico op armoede met gemiddeld 38 procent. Wel op te merken is dat deze percentages binnen de EU variëren tussen 10 en 60 procent.⁶⁴

2.2.2 EU2020-doelstelling

In opvolging van het Lissabontijdperk⁶⁵ de laatste tien jaar, waar het armoederisico vanaf het begin stabiel bleef, heeft Europa op 3 maart 2010 voor de komende tien jaar een nieuwe strategie voor duurzame⁶⁶ en slimme⁶⁷ groei uitgestippeld. Er worden vijf doelen vooropgesteld m.b.t. tewerkstelling, onderzoek en ontwikkeling, schoolverlaters, klimaat, maar er wordt vooral voor het eerst een expliciete armoededoelstelling uitgesproken. Deze doelstelling behelst dat er een daling van twintig miljoen armen moet plaatsvinden tegen 2020 (ten opzichte van referentiejaar 2008).⁶⁸ Dit is duidelijk, realiseerbaar en veel minder abstract dan de Lissabonstrategie, die vooropstelde dat Europa "armoede moest uitroeien".

In het EU2020-tijdperk wordt niet alleen meer gekeken naar het financiële armoederisico. Het sociale en menselijke karakter van armoede is ook belangrijk. Naast het financiële armoederisico wordt nu ook gekeken naar twee bijkomende factoren, nl. ernstige materiële deprivatie en lage werkintensiteit.

Het meten van de eerste factor gebeurt door uit een lijst van negen basisitems⁶⁹ te bekijken welke een gezin moet missen omwille van een geldelijk tekort. Het percentage van de bevolking dat niet beschikt over op zijn minst drie basisitems uit de lijst wordt gemeten. In België is dit 6 procent van de bevolking en in Vlaanderen 2 procent van de bevolking. In de loop der jaren is er geen verbetering merkbaar en hebben deze twee percentages een stabiel karakter.⁷⁰

De tweede factor wordt gemeten door na te gaan hoeveel mensen in een gezin op een actieve leeftijd op één jaar tijd minder dan één vijfde gewerkt hebben van hun potentiële tijd. België zit bij de grootste dalers van de lage werkintensiteit in Europa met een daling van meer dan 20 procent naar een lage werkintensiteit die lager dan 15 procent ligt.⁷¹ Het is echter wel zo dat er een grotere daling werd verwacht dan uiteindelijk heeft plaatsgevonden. België doet het nog steeds

---

⁶⁴ Europese Commissie (z.d.). *Employment, sociale affairs & inclusion*. Opgevraagd op 20 oktober, 2012, via <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=751>

⁶⁵ De Lissabonstrategie was de langetermijnstrategie die de Europese Unie in 2010 de sterkste economie van de wereld had moeten maken. De naam Lissabonstrategie komt van de plaats waar de afspraken zijn gemaakt: Lissabon. Daar stelden de leiders van de Europese landen de strategie in het jaar 2000 vast. De doelen van de Lissabonstrategie zijn niet behaald. De opvolger van de Lissabonstrategie is de Europa 2020-strategie.

⁶⁶ bronnen efficiënter en groener gebruiken

⁶⁷ ontwikkeling van de economie gebaseerd op kennis en innovatie

⁶⁸ Europese Commissie (2010). *Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Opgevraagd op 20 oktober 2012, via <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

⁶⁹ 1 week vakantie per jaar, een maaltijd met vis, vlees, kip of vegetarisch alternatief om de 2 dagen, een wasmachine, een kleuren-tv, een telefoon, een auto, de rekeningen voor huur/hypotheek en nutsvoorzieningen kunnen betalen, het huis degelijk kunnen verwarmen, beperkte onverwachte financiële uitgave (850 euro) kunnen doen

⁷⁰ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 20 oktober, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

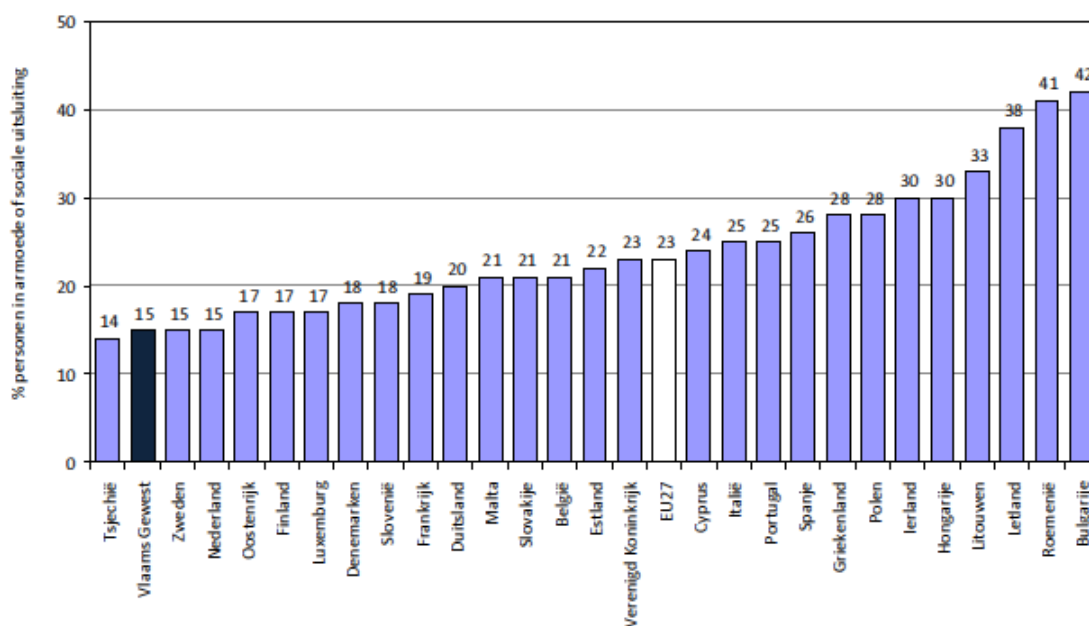
⁷¹ ibidem

slecht in vergelijking met andere Europese landen. Vlaanderen doet beter en behoort tot de middenmoot van Europa. Wanneer een individu op minstens één van de drie factoren (financieel armoederisico, materiële deprivatie of lage werkintensiteit) gedepriveerd is dan leeft deze persoon in armoede. Opgemerkt moet worden dat de gecombineerde indicator het percentage weergeeft van personen in armoede en niet het verhoogd risico op armoede. Het financiële armoederisico is slechts één van de drie factoren die mee wordt genomen in de indicator.⁷²

Volgens de gecombineerde indicator, die in de vorige alinea werd besproken, scoren België en Vlaanderen beter dan het Europese gemiddelde maar dit is louter te wijten aan een daling van de gezinnen met een lage werkintensiteit. Zoals te zien is in Figuur 15 leefde in Vlaanderen (in 2009) 15 procent van de Vlaamse bevolking in armoede of sociale uitsluiting volgens de EU2020-definitie. Hiermee staat Vlaanderen op de 2de plaats in Europa. De figuur geeft ook weer dat België beter scoort (21 procent van de bevolking) dan het gemiddelde (23 procent van de bevolking), maar het minder goed doet dan Vlaanderen (15 procent van de bevolking). Daarenboven is het zo dat de werkintensiteit vaak verhoogt in gezinnen waar er al iemand aan het werk is, en er op die manier geen vooruitgang te zien is in werkloze gezinnen waar er niemand aan het werk is.

Figuur 15: bevolking in armoede of sociale uitsluiting volgens EU2020-definitie: Europese vergelijking

Bron: EU-SILC 2010, Vlaamse Armoedemonitor 2012

Europa zal flink mogen uitpakken om de sceptici die niet geloven in de EU2020-strategie de mond te snoeren. Het is namelijk zo dat in de jaren 1990 een lichte daling van de armoede werd geconstateerd maar erna nauwelijks vooruitgang werd geboekt in Europa, ondanks de positieve evolutie van de tewerkstellingsgraad, de economische groei en een goed sociaal herverdelingsstelsel in de toptanden van Europa. Er is de voorbije tien jaar veel aandacht besteed in de vorm van o.a. armoederapporten en millenniumdoelstellingen om de armoede aan te pakken

⁷² Volgens de EU-2020 doelstellingen

maar dit heeft weinig positieve gevolgen gehad. Er zal dus een drastische verandering moeten plaatsvinden in het beleid van de Europese landen en het uitvoeren van actieplannen in deze landen.⁷³

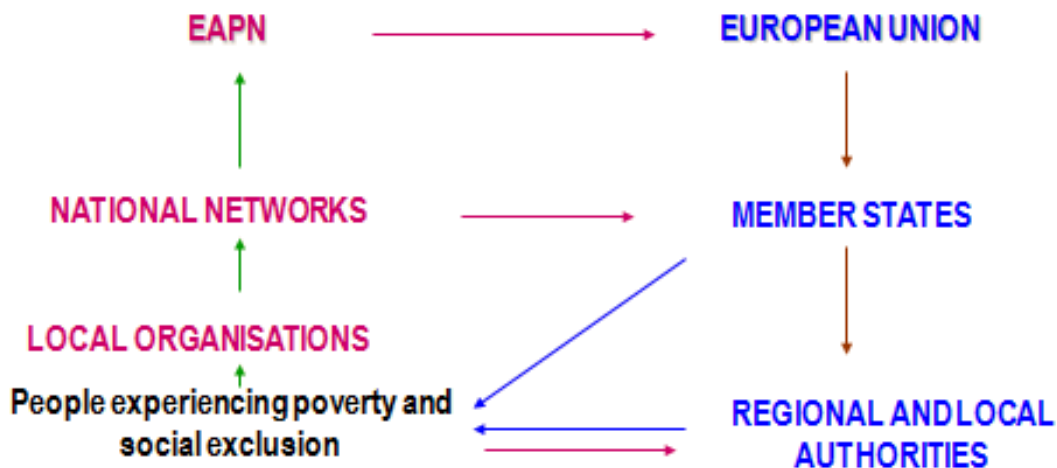
2.2.3 European Antipoverty Network (EAPN)

Om de EU2020-strategie tot een goed einde te brengen, kan Europa rekenen op het Europese Netwerk Armoedebestrijding. De missie van dit netwerk is om de mensen en gemeenschappen in armoede en sociale uitsluiting, in de EU, te versterken in de toegang tot hun rechten om hun isolement te doorbreken en hun sociale uitsluiting aan te pakken.⁷⁴

De algemene doelstellingen om deze missie te verwezenlijken zijn de armoedebestrijding hoger op de politieke agenda van EU plaatsen, effectieve acties tegen armoede en sociale uitsluiting op touw zetten en het stimuleren en lobbyen ten voordele van mensen en groepen die in armoede en sociale uitsluiting leven. Verder zorgt EAPN ook voor informatie voor het EU-beleid en de oprichting van programma's en initiatieven die van belang zijn voor de mensen in gemeenschappen in armoede en sociale uitsluiting in de EU.⁷⁵

Om de doelstellingen te bereiken werkt de EAPN samen met 26 nationale netwerken en 26 Europese organisaties die actief zijn in de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting.⁷⁶ Figuur 16 geeft weer hoe de EAPN te werk gaat. De samenwerking tussen de lokale, nationale en Europese organisaties moet ervoor zorgen dat de EAPN dicht bij de Europese burger komt te staan. Op deze manier wordt een meerwaarde gegeven aan de armoedebestrijding in Europa.

Figuur 16: the added value of EAPN

Bron: PowerPoint presentatie van EAPN (Mevr. Basarab en Mr. Farrell)

⁷³ OECD (2008). *Rapport Growing Unequal van OECD*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via www.oecd.org/els/soc/41527936.pdf

⁷⁴ Europese Netwerk Armoedebestrijding (z.d.). *What is EAPN?*. Opgevraagd op 29 september, 2012, via <http://www.eapn.eu/en/who-we-are/what-is-eapn>

⁷⁵ ibidem

⁷⁶ Presentatie Ludo Horemans over Europees Netwerk Armoedebestrijding. Opgevraagd op 29 september, 2012, via <http://www.ipbsite.be/themas/armoede/162-armoede.html>

2.3 Armoedebestrijding in België

2.3.1 Bevoegdheden

Om de armoededoelstellingen binnen Europa te behalen moeten er inspanningen worden geleverd in elk land binnen de EU. Al wetende dat de interactie tussen de initiatieven van de verschillende beleidsniveaus, zowel Europees als regionaal, noodzakelijk is, probeert de federale overheid de uitvoering van zijn bevoegdheden te laten aansluiten bij de uitvoering van de behoeften van de andere beleidsniveaus. Dit wordt *multilevel governance* genoemd.⁷⁷ De federale overheid is inzake armoedebestrijding bevoegd voor: *"De kloof tussen arm en rijk, armoede bij kinderen, preciaire arbeidsstatuten, armoede en stedelijkheid, Europese cao's, referentiebudgetten, minimumuitkeringen in de sociale zekerheid, pensioenen, gezondheidszorg, energiearmoede, toegang tot sociale diensten voor doelgroepen (gehandicapten, dak- en thuislozen) en over diensten van algemeen belang."*⁷⁸ Een concreet voorbeeld van een federale bevoegdheid is de werkloosheidsvergoeding en de controle ervan door de RVA.

Verder heeft de overheid nog de verantwoordelijkheid van een aantal restbevoegdheden zoals de inkomensvervangende uitkeringen en integratietegemoetkomingen voor personen met een handicap.⁷⁹

Armoedebestrijding is een thema dat verschillende bevoegdheden behelst. Een overheid die wil werken aan de bestrijding van armoede zal altijd met een veelheid van problemen te maken krijgen, die over verschillende bevoegdheden lopen. Een lijstje opstellen met daarin de bevoegdheden van enkel de federale overheid is daarom onbegonnen werk.

2.3.2 Federaal Plan Armoedebestrijding 2008

In het Federaal Plan Armoedebestrijding worden zes doelstellingen vooropgesteld, uitgesplitst in 59 maatregelen, om het aantal mensen in sociale uitsluiting of armoede te laten dalen met tegen 2020 (ten opzichte van 2008). Dit is conform de EU2020-strategie die door Europa wordt opgelegd.⁸⁰ Bepaalde maatregelen zijn al tot een goed einde gebracht, maar de meesten vereisen nog bijkomende tijd en financiering om te worden gerealiseerd. Alle voorstellen en initiatieven moeten worden bekeken met behulp van de interfederale armoedebaarometer. Dit is een instrument dat gebaseerd is op verscheidene indicatoren die de evolutie van armoede in België meten, om zo armoede te analyseren en de bestrijding ervan effectiever aan te pakken. Elk initiatief kan helpen

---

⁷⁷ Corfee-Morlot, J., Kamal-Chaoui, M., Donovan, G., Cochran, I., Robert, A., & Teasdale, P.J. (2009) *Cities, Climate Change and Multilevel Governance*

⁷⁸ POD Maatschappelijke Integratie (2012) *Federaal Jaarboek Armoede in België van 2012*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/armoede-in-belgie-federaal-jaarboek-2012>

⁷⁹ ibidem

⁸⁰ Portaal Belgische Overheid (2011). *Regeerakkoord 2011*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via www.belgium.be/nl/over_belgie/overheid/.../regeerakkoord/

om onze ginicoëfficiënt te laten zakken en de armoede alsmaar beter te bestrijden. De barometer is sinds 2009 beschikbaar en helpt bij het meten van de evolutie van armoede.⁸¹

In het Plan wordt allereerst de nadruk gelegd op het feit dat armoede niet enkel een financieel perspectief heeft. Armoede is vooral een schending van de fundamentele rechten wat betreft gezondheid, voeding, zelfontplooiing en woongelegenheid. Dat nog steeds veel mensen in armoede leven in België, dat bij de twintig meest ontwikkelde landen ter wereld behoort, is zorgwekkend. Dat de federale regering zich hier bewust van was, is af te leiden uit de verbintenis die ze hebben neergeschreven in het regeerakkoord: *"De regering stelt voor om een ambitieus plan uit te voeren inzake het terugdringen van armoede en verhogen van de koopkracht, met voorrang aan de meest kwetsbaren van onze samenleving."* De regering wil iedereen een menswaardig leven laten leiden en de bestaanszekerheid waarborgen door het risico op armoede terug te dringen.

Verder benadrukt het Plan dat er een mentaliteitswijziging nodig is. Hiermee wordt bedoeld dat de armen in onze samenleving vaak in een hokje worden geplaatst en het moeilijk is voor hen om uit dat hokje te raken en hun plaats terug in te nemen in de maatschappij. Er moet begrip komen van iedereen in de maatschappij en zo moet er samen vooruitgang worden geboekt. De voorwaarde dat er solidariteit is tussen alle burgers uit de samenleving is noodzakelijk om dit ambitieus plan tot een goed einde te brengen. Met dit in het achterhoofd moet er worden gekeken naar de zes doelstellingen van het Federaal Plan Armoedebestrijding.

De eerste doelstelling is een inkomen voorzien dat het mogelijk maakt om een volwaardig leven te leiden. Dit houdt voornamelijk in dat er een ondersteuning van de koopkracht moet komen voor personen die in armoede leven door een verhoging van de minimumlonen, de laagste sociale uitkeringen en de minimumpensioenen, via kinderbijslag en fiscaliteit (door het verhogen van het belastingsvrije minimum) en door het uitstippelen van een concreet werkgelegenheidsbeleid. Een inkomen is en blijft de beste bescherming tegen armoede. Verder moet er om de eerste doelstelling te realiseren een herziening komen van het onderhoudsgeld, van de fiscaliteit en van de bestrijding van overmatige schuldenlast.

Ten tweede heeft het Plan de doelstelling om het recht op gezondheid te waarborgen. Dit omdat verschillende enquêtes, zoals de enquête in 2006 van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid⁸², hebben aangetoond dat er een verband bestaat tussen de gezondheidstoestand en het economische vermogen (gebaseerd op het opleidingsniveau van de gezinsleden dat in verband wordt gebracht met het vermogen van een gezin). Met andere woorden, hoe gezonder een persoon is, hoe minder kans deze persoon heeft om in de armoede te belanden. Deze doelstelling willen ze bereiken door het recht op verzorging te waarborgen, de financiële toegankelijkheid van de gezondheidszorg te garanderen en de goede gezondheidspraktijken te versterken.

---

⁸¹ POD Maatschappelijke integratie (2011). *De interfederale armoedebarmometer*. Opgevraagd op 29 oktober, 2012, via https://enquete.mi-is.be/armoedebarmometer/pages_nl/startMenu.html

⁸² POD Maatschappelijke integratie (2008). *Federaal Plan Armoedebestrijding - Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid: WIV- verslagen nr. 2006-034*. Opgevraagd op 29 oktober, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/federaal-plan-armoedebestrijding>

Vervolgens houdt de derde doelstelling in om te werken rond werkgelegenheid, de hefboom van maatschappelijke integratie en welzijn. Zo behelst het Plan de bevordering van werkgelegenheid en de bestrijding van werkloosheidsvallen.⁸³ Deze werkloosheidsvallen moeten dringend worden aangepakt aangezien werken tegen een lager loon dan de werkloosheidsuitkering niet aanvaardbaar is.⁸⁴ De federale overheid kan bijvoorbeeld de belastingsvrije som verhogen of de belastingschalen beperken.

De vierde doelstelling behandelt de huisvesting in België. De bedoeling hier is dat de initiatieven en maatregelen die vroeger zijn genomen worden geëvalueerd. De uitvoering van de huisvestingsdoelstelling is voornamelijk een regionale materie. Daarom geeft het Plan aan de inspanningen van de gewesten te bemoedigen, evenals ervaringen en analyses uit te wisselen. Verder moet er aandacht gaan naar personen in grote armoede zoals daklozen om zo de rechten van de mens na te leven.

Als voorlaatste doelstelling stelt het Plan een gewaarborgde toegang tot energie voorop. Vaak worden de mensen die in armoede leven getroffen door de alsmaar stijgende energieprijzen. Zo werden in 2004 in het Vlaams Gewest 410 gezinnen afgesloten van het elektriciteitsnet.⁸⁵ Daarom houdt deze doelstelling in de rechten van de zwakste consumenten te waarborgen, een automatisering van het sociaal tarief en tevens de uitbreiding van de doelgroep voor dit sociaal tarief. Dit sociaal tarief is, op moment dat het wordt berekend, het laagste commerciële tarief op de markt van aardgas en elektriciteit. De berekening wordt om de zes maanden gedaan door de CREG⁸⁶ aan de hand van bepalingen opgenomen in het ministerieel besluit van 30 maart 2007.⁸⁷

Als zesde en laatste doelstelling heeft het Plan voor ogen om de overheidsdiensten voor iedereen toegankelijk te maken door justitie en arme mensen te verzoenen. Dit omdat nog steeds blijkt dat kansarme personen weinig beroep doen op justitie. Door o.a. de rechtstaat te vergemakkelijken moet dit mogelijk worden. Ook de mobiliteit moet worden verhoogd door het openbaar vervoer nog toegankelijker te maken. Verder is er nood om de toegang tot internet en telefoon te waarborgen en zo de digitale kloof die er is tussen bemiddelde en niet-bemiddelde personen te dichten.

Er moet vooruitgang worden geboekt wat betreft deze zes doelstellingen. Zo zijn er op federaal niveau indicatoren nodig om deze vooruitgang te meten. De werkgroep 'Indicatoren' binnen de FOD Sociale Zekerheid, die samenwerkt met het Steunpunt tot bestrijding van armoede, is verantwoordelijk om een permanente Armoedebareometer te ontwikkelen.

---

⁸³ De oorzaken die voor een klein verschil zorgen tussen de arbeidsinkomens en de sociale uitkeringen

⁸⁴ Cherenti, R. (2007). Analyse 2008 van de werkloosheidsvallen. *Federatie van OCMW's*

⁸⁵ VREG (2007). *Statistieken 2006 met betrekking tot huishoudelijke afnemers in het kader van de besluiten op de sociale openbare dienstverplichtingen*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via www.vreg.be/sites/default/files/rapporten/rapp-2006-7.pdf

⁸⁶ Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas

⁸⁷ FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie (z.d.). *Sociaal tarief voor elektriciteit en/of aardgas*. Opgevraagd op 1 oktober 2012, via http://economie.fgov.be/nl/consument/Energie/Facture_energie/sociale_energiemaatregelen/sociaal_tarief_elektriciteit_aardgas/

Bovendien moet een dialoog worden aangegaan met mensen die niet zichtbaar zijn in statistieken. Zo zijn er rondtrekkende mensen, illegalen en daklozen. Zo kunnen de statistieken worden verbeterd, waardoor het inzicht in het kader van armoedebestrijding verruimd wordt. Naast een dialoog met onzichtbare mensen in de maatschappij, moet er ook gecommuniceerd worden met verenigingen die dicht bij de armen staan dan de overheid zelf.

Ten slotte moet worden geluisterd naar de armen zelf. Daarom is de kennis van ervaringsdeskundigen zeer verrijkend. Dit zijn mensen die vroeger zelf in de armoede hebben geleefd en die nu als tussenpersoon optreden tussen de mensen die in de armoede leven en de dienstverleners. Verder geven ze de armen advies en morele ondersteuning.

Dit alles moet gerealiseerd worden met het oog op een globale duurzame ontwikkeling. Om deze ontwikkeling te meten kan de overheid beroep doen op de DOEB-test⁸⁸, die het effect van beslissingen meet op economisch, sociaal en ecologisch gebied. Om de armoede te bestrijden moet zeker het sociale gebied in de verf worden gezet.

Het Federaal Plan Armoedebestrijding is alleen realistisch als iedereen gemobiliseerd wordt. Op verschillende niveaus worden al projecten opgestart en plannen gemaakt om de armoede te bestrijden. In juli 2008 is er een samenwerkingsakkoord tot stand gekomen waarbij er afgesproken is dat de gemeenschappen, gewesten en federale staat nauw gaan samenwerken met elkaar en met het Steunpunt tot bestrijding van armoede⁸⁹. Daarenboven zijn er de lokale overheden (gemeenten en provincies) waarmee moet worden samengewerkt. Ook verenigingen, die de armoede bestrijden, moeten betrokken worden in het proces, vooral omdat ze dicht bij de burger staan.

In 2012 publiceerde de Federale overheid het tweede Federaal Plan Armoedebestrijding. Dit Plan blijft grotendeels dezelfde opzet hebben maar heeft wel meer aandacht voor kinderenarmoede. In het Plan staat dit omschreven als volgt: *"Dit tweede federale plan armoedebestrijding bouwt verder op het eerste plan, leert uit haar evaluatie door het Rekenhof, vult de lopende maatregelen aan met nieuwe acties en formuleert verschillende kritische succesfactoren om op een geïntegreerde manier de noodzakelijke strijd tegen de armoede aan te gaan."* Verder vermeldde het Plan dat in de vorige legislatuur 53 procent van de maatregelen van het Federaal Plan Armoedebestrijding 2008 in uitvoering zijn gegaan en dat 44 procent al gerealiseerd is. Van de overige 3 procent wordt de uitvoering nog verwacht.⁹⁰

2.4 Armoedebestrijding in Vlaanderen

2.4.1 Bevoegdheden

De bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten verschillen van de bevoegdheden van de federale overheid. De gemeenschappen zijn bevoegd voor taal, onderwijs en cultuur alsook voor de

---

⁸⁸ Duurzame OntwikkelingsEffectBeoordeling (duurzaamheidstest)

⁸⁹ Overlegorgaan dat vergadering organiseert waaraan diverse actoren deelnemen om zo te komen tot betere analyses en een effectievere bestrijding van armoede in België

⁹⁰ POD Maatschappelijke integratie (2008). *Federaal Plan Armoedebestrijding*. Opgevraagd op 21 september, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/federaal-plan-armoedebestrijding>

'persoonsgebonden' materies. Naast de gemeenschappen hebben ook de gewesten specifieke bevoegdheden. Ze zijn belast met de 'plaatsgebonden' materies, nl. de economie, werkgelegenheid, huisvesting, milieu, ruimtelijke ordening en stedenbouw, energie, toezicht over de provincies, de gemeenten en de intercommunales.⁹¹ Een voorbeeld van een Vlaamse bevoegdheid is de arbeidsbemiddeling met de VDAB als instelling.

Net zoals al bij de federale bevoegdheden is aangehaald, is het onmogelijk om een specifiek lijstje op te stellen met alleen Vlaamse bevoegdheden omdat armoedebestrijding een thema is dat verschillende bevoegdheden omvat. Ook horizontaal, binnen het Vlaamse niveau, kan het armoedebestrijdingsplan verschillen. Denk maar aan het verschil in de armoedebestrijding tussen een plattelandsgemeente en een grootstad.

2.4.2 Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014

2.4.2.1 Algemeen

Naast een Federaal Plan Armoedebestrijding op nationaal niveau, is er een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding op Vlaams niveau. Zoals al eerder in de literatuurstudie vermeld, leven er in Vlaanderen minder mensen met een (verhoogd) armoederisico dan in België. Maar om tot de top van Europa te behoren, is er nog een krachtige en duidelijke aanpak nodig. Deze aanpak zit vervat in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014. Dit Actieplan is tot stand gekomen door vertegenwoordigers uit verschillende domeinen en het Vlaams Netwerk van verenigingen. Net zoals België, kan ook Vlaanderen zijn plan niet alleen realiseren. Het heeft hulp nodig van andere verenigingen, overheden en hulporganisaties.

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding is net zoals het Federaal Plan Armoedebestrijding opgesteld om de grondrechten van de mens te waarborgen. Vlaanderen is van mening dat armoede nadelig is voor de hele samenleving en niet alleen voor mensen die zelf in de armoede leven. Groei ontstaat namelijk met de hele bevolking, en niet alleen met een gedeelte daarvan. Iedereen moet volwaardig kunnen participeren in de samenleving en kunnen genieten van alle sociale grondrechten. Pact-2020⁹² omschrijft dit goed: *"In Vlaanderen kan in beginsel iedere burger genieten van welzijn en welvaart in een samenleving waarbij segregatie en uitsluiting in al zijn vormen worden teruggedrongen. In 2020 scoort Vlaanderen op het vlak van armoedebestrijding als beste van de EU-27."*⁹³

De uitgangspunten van de Vlaamse armoedebestrijding bestaan uit zeven verschillende soorten beleid. Het eerste beleid is 'empowered beleid'. Dit behelst dat mensen in armoede worden ondersteund en gemotiveerd om hun krachten en mogelijkheden te benutten waardoor ze terug greep krijgen op hun leven en zo terug kunnen bouwen aan hun toekomst. Het tweede soort beleid omvat het 'participatief beleid'. Dit betekent dat mensen in armoede voldoende inspraak krijgen in

---

⁹¹ POD Maatschappelijke Integratie (2012) *Federaal Jaarboek Armoede in België van 2012*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/armoede-in-belgie-federaal-jaarboek-2012>

⁹² Pact-2020 werd gelanceerd in het kader van het toekomstproject Vlaanderen in Actie en bevat doelstellingen met concrete streefcijfers. Alle maatschappelijke partners ondertekenden het Pact en engageren zich om die doelstellingen na te streven.

⁹³ De EU is statenverband tussen 27 Europese landen

het beleid waardoor de kwaliteit en het draagvlak van het beleid worden verbreed. Als derde wordt het 'preventief beleid' behandeld, waaronder wordt verstaan dat de armoedespiraal wordt doorbroken bij generatiearmoede en dat er voor gezorgd wordt dat er geen extra armoede wordt gecreëerd. Het vierde soort beleid is 'inclusief beleid', dit wil zeggen dat er rekening moet worden gehouden met iedereen wanneer de regels en normen worden ontworpen, dus ook met mensen die in armoede leven. Het 'integraal beleid' houdt in dat bij het bestrijden van armoede rekening moet worden gehouden met alle beleidsdomeinen, beleidsverantwoordelijken en beleidsniveaus. Het voorlaatste soort beleid is het 'volgehouden beleid' wat het langetermijnperspectief van armoedebestrijding in de verf zet. Tenslotte is er nog het 'evaluerend en evoluerend beleid' wat wil zeggen dat het beleid moet worden gemeten, geëvalueerd en bijgesteld.⁹⁴

De Vlaamse overheid heeft 53 actieplannen uitgewerkt waarmee ze de armoede wil aanpakken. Deze actieplannen kunnen worden opgedeeld in vier horizontale doorbraken in de strijd tegen armoede: (1) veranderingen of nieuwe initiatieven in het beleid om zo de armoede beter te bestrijden, (2) het verzamelen van kennis, (3) verschillende actoren die een beleidsnetwerk vormen en (4) de verspreiding van kennis, vorming en sensibilisering. Naast de actieplannen die de armoede moeten bestrijden, zijn er nog 141 actieplannen die als doelstelling hebben om de sociale grondrechten optimaal te realiseren. Deze kunnen worden onderverdeeld in negen verschillende groepen: participatie, maatschappelijke dienstverlening, inkomen, gezin, vrijetijdsbesteding, onderwijs en vorming, werk, gezondheid en welzijn en wonen, energie en water.⁹⁵

2.4.2.2 De vier horizontale doorbraken

Allereerst worden de vier horizontale doorbraken in de strijd tegen armoede behandeld. Verschillende plannen zijn nodig om het beleid beter te maken. De oprichting van een coördinatiecomité en een kennisplatform zijn dus essentieel. Ook zal er permanent armoedeoverleg (PAO) zijn, dit zowel horizontaal als verticaal. Verder zullen ervaringsdeskundigen worden ingezet om iedereen te betrekken in het beleid. Een armoedetoets, de nodige financiële middelen en nota's, brieven en overeenkomsten zijn nodig om meer duidelijkheid te creëren in het beleid.

De tweede doorbraak is het verzamelen van kennis. Dit door wetenschappelijk onderzoek en ervaringen. Het Steunpunt helpt onder meer bij de ondersteuning van beleidsparticipatie van verenigingen waar armen aan het woord zijn. Als derde moet ook rekening worden gehouden met verschillende actoren om het beleid op te stellen. Zo zijn er verenigingen, lokale besturen, Europa en andere overheden die over informatie beschikken die nuttig is bij het opstellen van het beleid. De laatste horizontale doorbraak omvat de kennisverspreiding, sensibilisering en vorming. De nood aan voldoende communicatie en informatie voor mensen in armoede is groot. Verder moeten mensen preventief worden gewaarschuwd voor de risico's om in de armoede terecht te komen en de gevolgen ervan.

---

⁹⁴ Vlaamse Overheid (2009). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014*. Opgevraagd op 1 november, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/vlaamsactieplan/Documents/VAPA2010-2014.pdf>

⁹⁵ ibidem

2.4.2.3 Realisatie sociale grondrechten

Nu de horizontale doorbraken kort zijn besproken, wordt de doelstelling om de sociale grondrechten te realiseren behandeld. Allereerst moet de participatiekloof worden verkleind tussen rijke mensen en arme mensen. Dit slaat zowel op beleidsparticipatie, digitale participatie als participatie in sociale netwerken. De nadruk wordt gelegd op mobiliteit omdat dit een belangrijke randvoorwaarde is om deze participatie mogelijk te maken.

Naast de participatiekloof moet de maatschappelijke dienstverlening op punt worden gesteld. Mensen die het niet breed hebben weten vaak niet welke rechten ze hebben. Hierdoor lopen ze een voordeel mis en hebben ze nog meer achterstand op mensen die het al beter hadden. Een integrale begeleiding van verschillende diensten zou voor deze mensen een enorme vooruitgang zijn om te weten te komen waarop ze recht hebben.

Ten derde heeft Vlaanderen als doelstelling om iedereen een inkomen te verschaffen dat boven de Europese armoederisicodrempel ligt. Als vierde doelstelling wordt het gezin geïsoleerd. Zo moeten er betere voorwaarden en normen komen voor gezinnen, waardoor deze minder kans hebben om in de armoede te belanden. Hierbij wordt de kinderarmoede aangepakt door gezinnen bepaalde voordelen te garanderen zoals goedkope of gratis kinderopvang. Ook opvoedingsinformatie moet beter worden verspreid en problemen met kinderen moeten verminderd worden door opvoedings- en gedragsproblemen vroegtijdig aan te pakken.

Verder heeft Vlaanderen de doelstelling om mensen in armoede meer te laten participeren in vrijetijdsactiviteiten. Dit heeft als doel sociaal contact te creëren waardoor er wordt gewerkt aan een reductie van de sociale uitsluiting van mensen in armoede. Daarenboven heeft Vlaanderen als doelstelling dat iedereen gelijke kansen moet hebben in het onderwijs en onderwijsbegeleiding en iedereen recht heeft op een kwaliteitsvolle en veilige tewerkstelling. Ook moet de tewerkstelling stijgen en moet er een betere afstemming tussen werk en privé zijn.

De achtste doelstelling is gezondheid en welzijn, waarmee bedoeld wordt dat mensen in armoede niet meer risico mogen lopen op een slechtere gezondheid of een lager psychologisch welbevinden dan mensen die niet in armoede leven. Dit kan worden vermeden door bijvoorbeeld een bereikbare, betaalbare en kwaliteitsvolle gezondheidszorg.

Tenslotte moet er aandacht worden besteed aan wonen, energie en water. Dit is de basis voor een goede gezondheid en deze moet gelegd worden om mensen in armoede de ruimte te geven om te werken aan hun toekomst.⁹⁶

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding wordt opgevolgd en geëvalueerd door jaarlijkse voortgangsrapporten en tussentijdse evaluaties en bijsturing. Dit gebeurt aan de hand van de Vlaamse Armoedemonitor die hieronder wordt besproken.

---

⁹⁶ Vlaamse Overheid (2009). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014*. Opgevraagd op 1 november, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/vlaamsactieplan/Documents/VAPA2010-2014.pdf>

2.4.3 Vlaamse Armoedemonitor 2012

2.4.3.1 Algemeen

De Vlaamse Armoedemonitor geeft de armoedesituatie en -evolutie in Vlaanderen op een overzichtelijke en bevattelijke manier weer ter ondersteuning van het Vlaamse armoedebeleid. Niet de maatregelen, maar de armoedesituatie waaraan het beleid iets wil veranderen, wordt weergegeven.⁹⁷ Dit moet samen worden gezien met het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. In de Armoedemonitor verzamelde de Vlaamse Studiedienst van de Vlaamse Regering de belangrijkste indicatoren wat betreft armoede in Vlaanderen. Deze indicatoren zijn deels overgenomen uit de Interfederale Armoedebaarometer, de Armoedebaarometer van de Decenniumdoelen 2017, het Pact-2020 en de EU2020-strategie. Veel indicatoren zijn afgeleid uit of gebaseerd op de 'European Union Statistics on Income and Living Conditions' (EU-SILC) die sinds 2004 enquêtes afneemt. In België voert de Algemene Directie Statistiek (ADSEI) van de FOD Economie deze uit. Tenslotte moet opgemerkt worden dat deze indicatoren geen rekening houden met bepaalde bevolkingsgroepen zoals illegalen of daklozen omdat deze onbereikbaar zijn.

Vlaanderen doet het zoals eerder al gezegd goed in Europa, maar het kan nog beter. Zo stelt de EU2020-strategie voorop dat tegen 2020 het aantal mensen dat in Vlaanderen in sociale uitsluiting of armoede leeft moet dalen met 30 procent t.o.v. het referentiejaar 2008. Dit is een evenredige daling in vergelijking met de EU2020-doelstelling voor België.⁹⁸ Ook moet het aantal mensen onder de armoederisicodrempel, mensen die in een gezin met lage werkintensiteit of ernstige materiële deprivatie leven, dalen met 30 procent. Van 2008 tot op de dag van vandaag is er enkel sprake van een daling op vlak van ernstige materiële deprivatie. Er moet dus een intensifiëring komen van het armoedebeleid in Vlaanderen om onze doelstelling van de EU2020-strategie te halen.

Vlaanderen zelf heeft de ambitie om het risico op kinderarmoede te halveren tegen 2020. Zo wil Vlaanderen ieder kind gelijke kansen geven en de kinderarmoede drastisch terugdringen.

Wetende waarop de Vlaamse Armoedemonitor gebaseerd is en welke de doelstellingen zijn, is het interessant om te kijken wat de Vlaamse Armoedemonitor kan vertellen over bepaalde situaties. De Vlaamse Armoedemonitor richt zich op drie grote thema's, nl. de financiële armoede en inkomensverdeling, de sociale uitsluiting en de armoede bij kinderen en ouderen.

2.4.3.2 Eerste thema

Allereerst wordt de financiële armoede en inkomensverdeling bekeken. De drempel om te bepalen of iemand een verhoogd risico op armoede heeft en dus onder de armoederisicodrempel valt, is gelegd op 60 procent van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen. In 2012 was dit in België 1.000 euro per maand voor een alleenstaande en 2.101 euro per maand

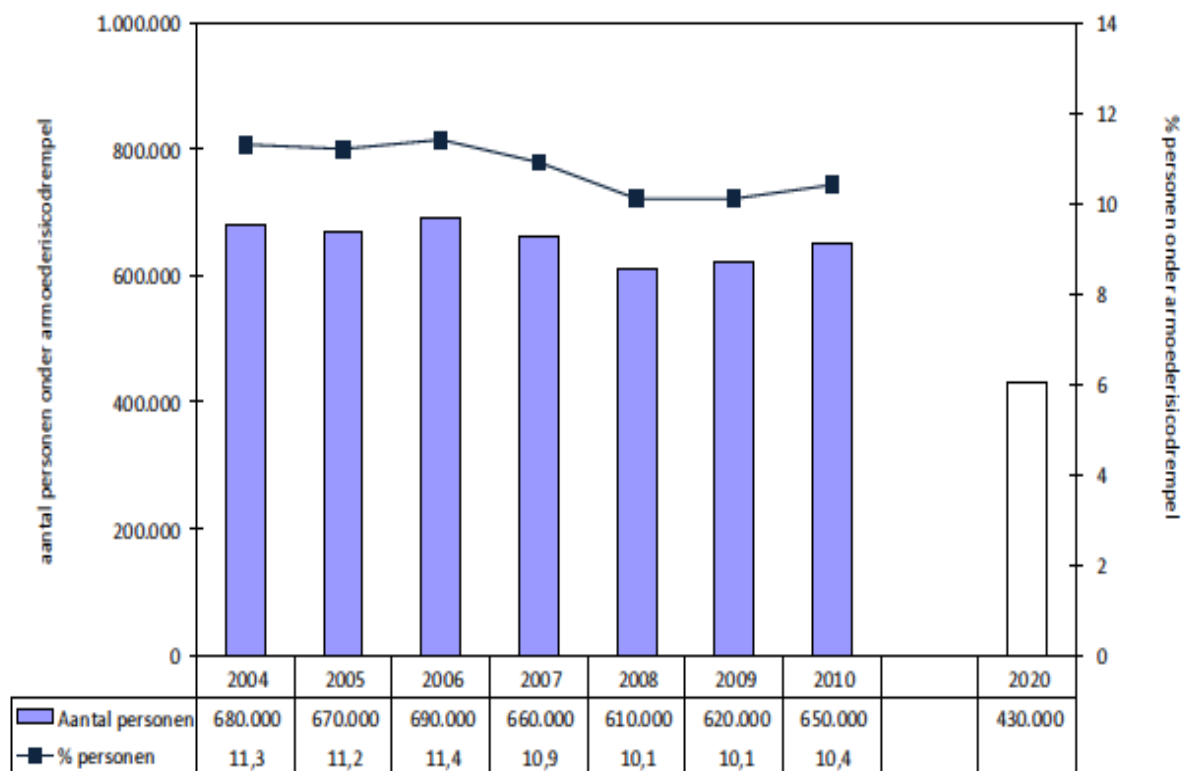
---

⁹⁷ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2012). *Vlaamse Armoedemonitor 2012*. Opgevraagd op 2 november, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/nieuws/Documents/2012-04-23-armoedemonitor2012.pdf>

⁹⁸ Daling van 380.000 mensen in sociale uitsluiting of armoede

voor een gezin bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen.⁹⁹ Zoals op Figuur 17 te zien is, bevindt in Vlaanderen 10,4 procent van de mensen zich onder deze drempel en dit aantal mensen moet dalen tot 430.000 in 2020 volgens de EU2020-strategie. Verder is te zien dat het percentage van de mensen, die een verhoogd risico hebben om in de armoede verzeild te raken, over de laatste jaren vrij stabiel gebleven is en er dus geen daling werd vastgesteld.

Figuur 17: bevolking in Vlaanderen onder de armoederisicodrempel: evolutie

Bron: EU-SILC 2011, Vlaamse Armoedemonitor 2012

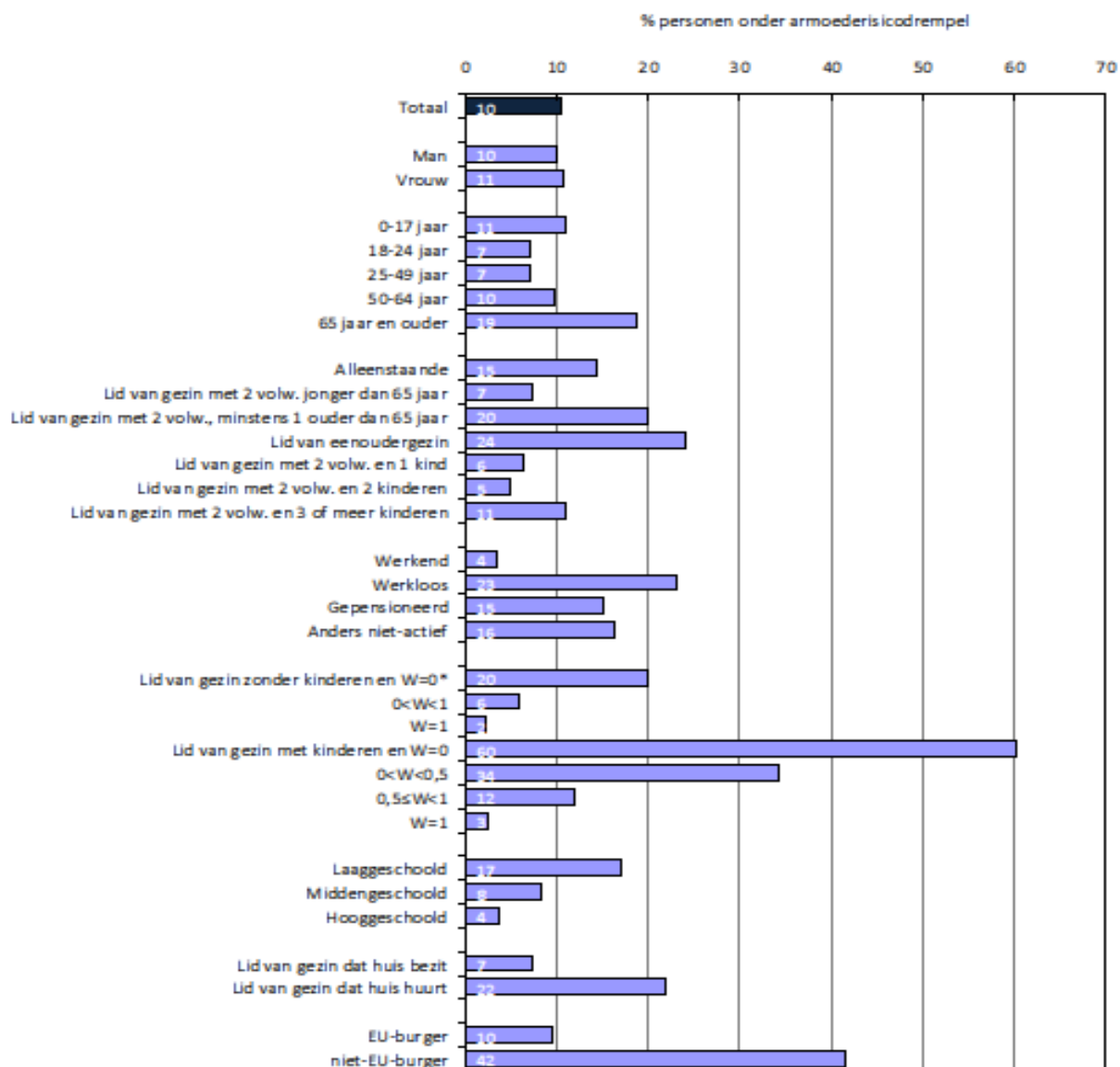
De subjectieve armoede bedraagt 14 procent in Vlaanderen. Dit zijn de gezinnen die aangeven moeilijk rond te komen. Het is een belangrijke indicator omdat de inkomensgerelateerde verwachtingen en behoeften verschillen van mens tot mens. De objectieve indicatoren worden dus best aangevuld met een subjectieve inschatting van het inkomen door de betrokkenen zelf. In Vlaanderen ligt de subjectieve armoede kort bij de objectieve armoede maar in bepaalde Europese landen kan het verschil tussen deze twee oplopen. Dit is vooral zo bij Zuid-, Centraal- en Oost-Europese landen en niet bij West- of Noord- Europese landen.¹⁰⁰

⁹⁹ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2012). *Armoede en sociale uitsluiting in België*. Opgevraagd op 5 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/CP_SILC2011_nl_tcm325-201870.pdf

¹⁰⁰ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 5 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/pressestatistiek/arbeidsmarkt_en_levensomstandigheden/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010.jsp

Figuur 18 geeft weer dat kinderen, personen tussen 50 en 64 en personen ouder dan 64 minder goed scoren. Dit kan deels verklaard worden doordat de armoederisicodrempel alleen rekening houdt met inkomen en niet met eigendommen, spaartegoeden of een woning die al afbetaald is. Hierdoor zou het aandeel ouderen, die een verhoogd risico op armoede hebben, overschat kunnen zijn. Ook te zien in Figuur 18 is dat eenoudergezinnen, oudere koppels, alleenstaanden, personen die werkloos zijn of in een gezin leven met een lage werkintensiteit¹⁰¹, personen die laaggeschoold zijn, huurders en niet-EU burgers een grote kans hebben op een verhoogd armoederisico.

Figuur 18: bevolking onder de armoederisicodrempel: situatie per bevolkingsgroep

Bron: EU-SILC 2011, Vlaamse Armoedemonitor 2012

¹⁰¹ Gedurende één jaar minder dan een vijfde van de potentiële tijd aan het werk

Zoals reeds eerder vermeld, biedt werk vaak een buffer tegen armoede. Ter verduidelijking kan er worden gekeken naar gezinnen waarin niemand werkt. Hier leven maar liefst 6 op 10 personen onder de armoederisicodrempel.¹⁰²

De gezinnen in armoede worden niet alleen door klassieke sociale uitkeringen zoals werkloosheids- of ziekte-uitkering geholpen, maar ook door sociale bijstandsuitkeringen. Dit zijn vooral de leeflonen die mensen ontvangen. Er zijn meer vrouwen dan mannen die een leefloon krijgen uitgekeerd en meer jongere dan oudere leefloontrekkers. Verder worden arme bevolkingsgroepen geholpen door tewerkstellingsmaatregelen van het OCMW. Naast sociale bijstandsuitkeringen en tewerkstellingsmaatregelen zijn er nog Inkomensvervangende Tegemoetkomingen (IVT) voor gehandicapten en de gewaarborgde kinderbijslag voor sommige mensen die geen recht hebben op kinderbijslag.¹⁰³

2.4.3.3 Tweede thema

Het tweede thema is de sociale uitsluiting. Dit houdt in dat armoede zich niet alleen op financieel vlak begeeft zoals behandeld in het eerste thema, maar ook op heel wat andere domeinen. Allereerst moet er worden vermeld dat de lage tewerkstellingsgraad bij ouderen, personen niet geboren in de EU en jongeren moet worden aangepakt. In hoeverre dit al gebeurt in België, wordt onderzocht in de case study van deze masterproef. Het verschil in tewerkstellingsgraad tussen mannen en vrouwen is daarentegen wel verdwenen.¹⁰⁴ Verder moet tegen 2020 het aantal gezinnen met een lage werkintensiteit met 30 procent worden verminderd.¹⁰⁵

Vaak ligt een te zware woonkost¹⁰⁶ aan de basis van sociale uitsluiting. Dit omdat er te weinig geld beschikbaar is voor sociale activiteiten na het betalen van de woonkost. Een woonkost wordt als te zwaar gezien als deze kost meer dan 40 procent van het totale huishoudinkomen bedraagt. In principe blijkt het uit cijfers die in Figuur 19 worden weergegeven dat 6,5 procent van de Vlamingen in 2010 leefde met een te zware woonkost. Het aantal personen en het aandeel van deze groep mensen is de voorbije jaren stabiel gebleven met uitzonderingen in 2004 en 2008. Steeds meer mensen hebben problemen om hun elektriciteits-, water- of gasfactuur te betalen wat blijkt uit een stijging van de budgetmeters¹⁰⁷, wanbetalingen en afsluitingen van de watertoevoer. Het is echter wel zo dat de huisvestingsproblemen afnemen met de leeftijd van personen.

---

¹⁰² FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 5 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/pressrelease/statistieken/arbeidsmarkt_en_levensomstandigheden/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010.jsp

¹⁰³ Rijksdienst voor Pensioenen, FOD Sociale Zekerheid Directie-generaal Personen met een Handicap, Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers

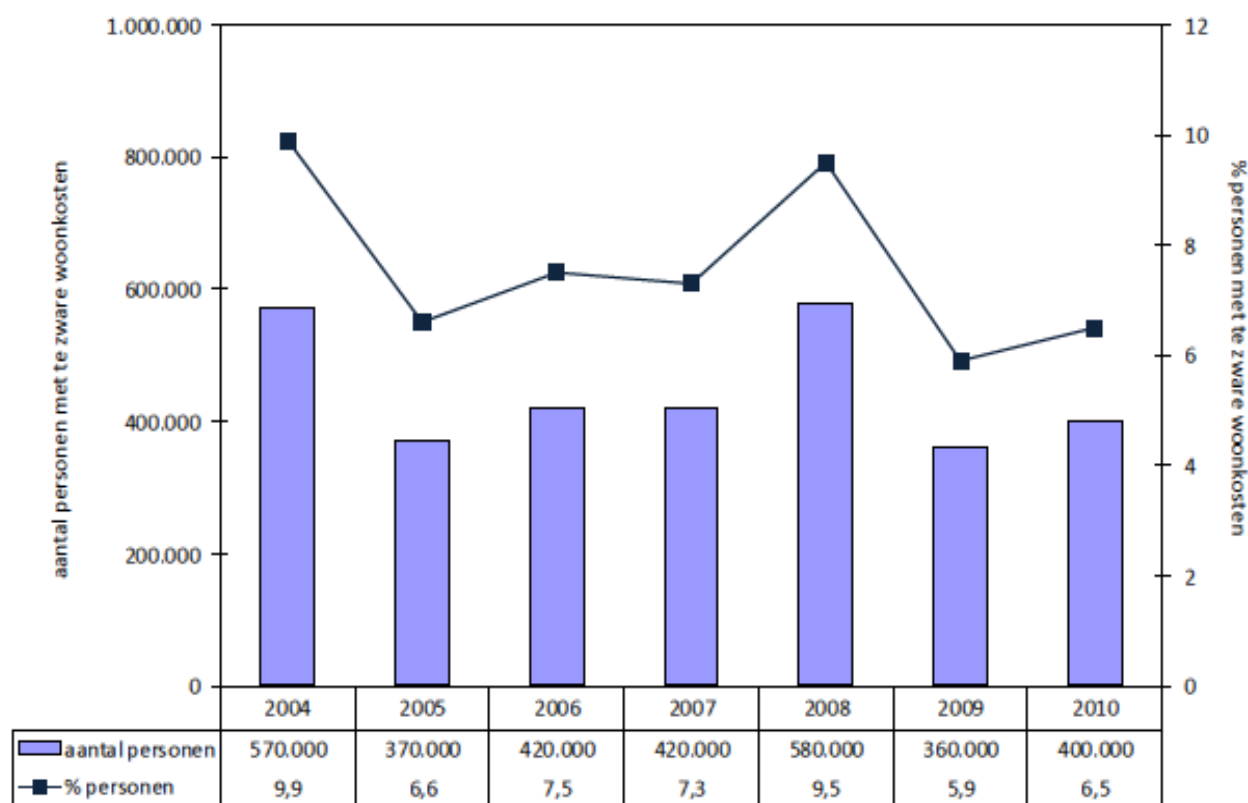
¹⁰⁴ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2012). *Vlaamse Armoedemonitor 2012*. Opgevraagd op 5 november, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/nieuws/Documents/2012-04-23-armoedemonitor2012.pdf>

¹⁰⁵ Volgens de EU2020-doelstellingen

¹⁰⁶ Woonkost behelst de huur of aflossing van de lening, verzekering, taksen, onderhoud en nutsvoorzieningen

¹⁰⁷ een apparaat dat er voor zorgt dat je vooraf moet betalen voor je elektriciteit of gas

Figuur 19: te zware woonkost: evolutie

Bron: EU-SILC 2004-2011, Algemene Directie Statistiek, Vlaamse Armoedemonitor 2012

Naast achterstelling op de arbeidsmarkt en huisvestingsproblemen zijn onderwijs, gezondheid en zorg en maatschappelijke participatie factoren waardoor mensen sociaal kunnen worden uitgesloten. Op vlak van onderwijs scoort Vlaanderen behoorlijk op de wiskunde- en leesvaardigheden van 15-jarigen. Meisjes scoren wel beter dan jongens. Ook verlaten mannen sneller de schoolbanken dan vrouwen. De gezondheid en zorgsituatie hangen vaak samen met de sociaaleconomische situatie waarin personen leven. Werklozen, huurders, personen uit de laagste inkomensgroep en leden van gezinnen met kinderen en een lage werkintensiteit hebben vaak een slechtere gezondheid dan een doorsnee persoon in Vlaanderen. Op vlak van maatschappelijke participatie zijn het de kwetsbaardere groepen die niet deelnemen aan culturele- of sportactiviteiten. Bij actieve deelnames in een vereniging wordt geconstateerd dat de kansengroepen zeer gering vertegenwoordigd zijn. Verrassend is wel dat jongere personen meer kans hebben op sociale isolatie dan ouderen.¹⁰⁸

2.4.3.4 Derde thema

Naast de twee voorgaande thema's is er nog een derde thema waar de Vlaamse Armoedemonitor zich op focust, nl. de armoede bij kinderen en ouderen.

¹⁰⁸Studiedienst van de Vlaamse Regering (2004-2011). *SCV-survey*. Opgevraagd op 7 november, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/sites/svr/Enquetes/Pages/Enquetes.aspx>

Enkele cijfers moeten duidelijkheid scheppen over de ernst van de situatie wat betreft deze twee bevolkingsgroepen:

- 11 procent van de Vlaamse kinderen tussen 0 en 17 jaar moest in 2010 leven met een inkomen onder de armoederisicodrempel.¹⁰⁹ Dit moet met de helft worden vermindert tegen 2020¹¹⁰;
- 8,6 procent van de geboortes in 2010 vond plaats in een kansarm gezin. Dit wordt berekend op basis van criteria die kunnen voorkomen in arme gezinnen. Deze zijn eerder vermeld in de literatuurstudie onder kinderarmoede. Ook het aantal geboortes in een kansarm gezin moet tegen 2020 met de helft vermindert worden¹¹¹;
- 19 procent van de ouderen in Vlaanderen leefde in 2010 onder de armoederisicodrempel.¹¹²

In Figuur 20 wordt een vergelijking gemaakt tussen Vlaanderen en de Europese landen betreffende het verhoogd risico op armoede bij kinderen en ouderen. Er blijken duidelijke verschillen te zijn. Zo scoren de Vlaamse kinderen het best en vallen de Vlaamse ouderen terug tot op de 18de plaats op de Europese ranglijst. Vlaanderen beschouwt echter beide groepen als belangrijke aandachtsgroepen in het armoedebeleid.¹¹³

---

¹⁰⁹ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 5 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/pressrelease/statistieken/arbeidsmarkt_en_levensomstandighed_en/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010_.jsp

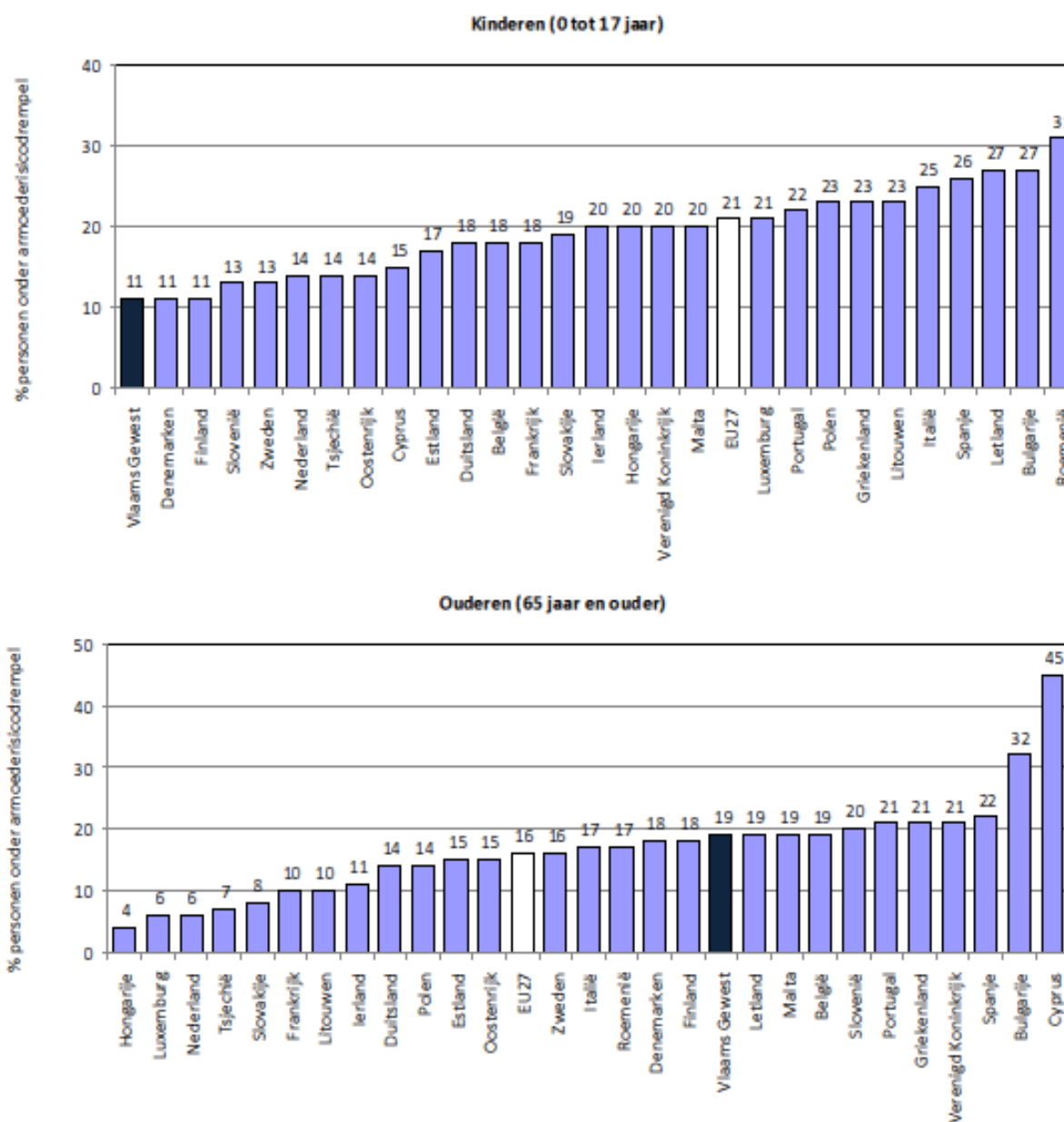
¹¹⁰ Volgens de EU2020-doelstellingen

¹¹¹ ibidem

¹¹² FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 13 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/pressrelease/statistieken/arbeidsmarkt_en_levensomstandighed_en/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010_.jsp

¹¹³ Vlaamse Overheid (2009). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014*. Opgevraagd op 13 november, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/vlaamsactieplan/Documents/VAPA2010-2014.pdf>

Figuur 20: verhoogd armoederisico bij kinderen en ouderen: Europese vergelijking

Bron: EU-SILC 2011, Eurostat en Algemene Directie Statistiek, Vlaamse Armoedemonitor 2012

2.4.4 Vlaanderen en de EU2020-doelstelling

Uit het voorgaande blijkt dat Vlaanderen goed scoort wat betreft armoederisico maar er weinig vooruitgang is geboekt tijdens het Lissabontijdperk. De drie EU2020-indicatoren naast elkaar leggend, geeft Figuur 21 deze vier opmerkelijke cijfers weer¹¹⁴:

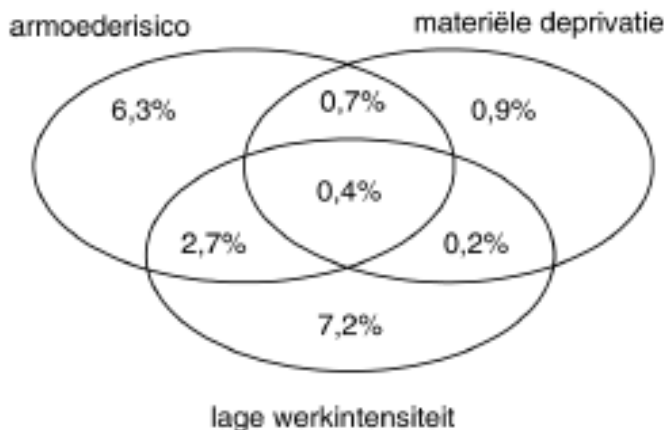
1. 0,4 procent van de mensen in Vlaanderen scoort onvoldoende op lage werkintensiteit, materiële deprivatie én financieel armoederisico;

¹¹⁴ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2009). *Armoede becijferd* Opgevraagd op 13 november, 2012, via economie.fgov.be/nl/binaries/EU_SILC2008NL_tcm325-97685.pdf

2. 6,3 procent loopt enkel een verhoogd financieel risico (gemeten met de Belgische armoederisicodrempel) om in de armoede verzeild te raken en 7,2 procent heeft enkel een lage werkintensiteit;
3. 2,7 procent van de mensen scoort onvoldoende op financieel armoederisico én lage werkintensiteit;
4. Slechts 0,9 procent van mensen in Vlaanderen is materieel gedepriveerd.

Figuur 21: aandeel van de drie EU2020-indicatoren in Vlaanderen *

* Armoederisico = verhoogd financieel armoederisico

Bron: EU-SILC 2008, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

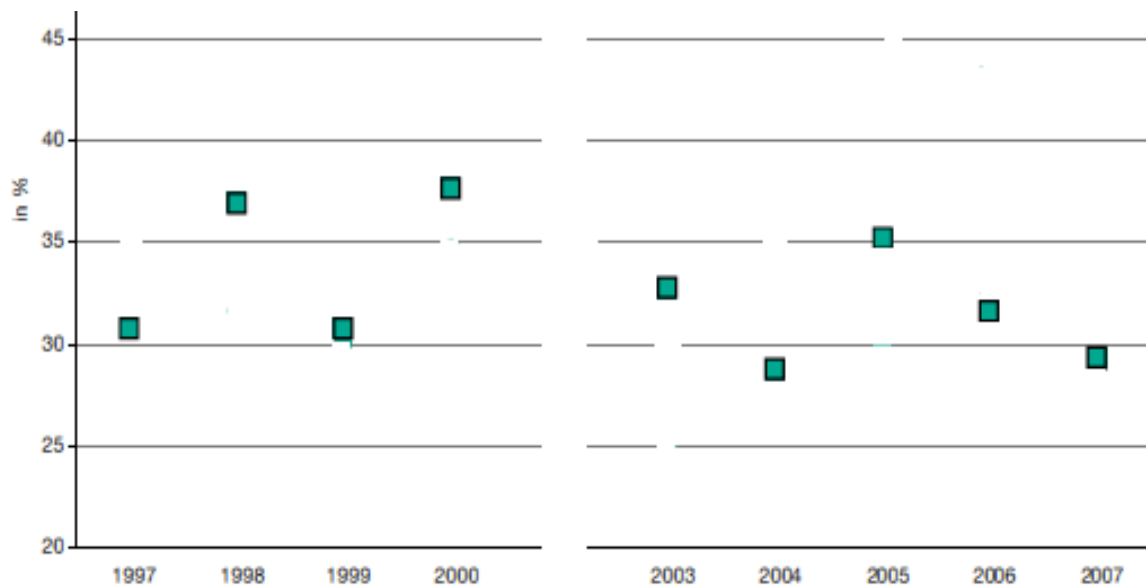
Wat vooral opvalt uit deze vier cijfers, is dat, zoals hierboven vermeld, 7,2 procent van de mensen in Vlaanderen enkel een lage werkintensiteit heeft. Dit ondanks een enorme toename aan jobs en economische groei tijdens de laatste twee decennia.¹¹⁵ Deze werkgelegenheidsexpansie is niet geraakt tot bij de jobarme gezinnen die het ten zeerste nodig hadden om een inkomen te verwerven om zo het armoederisico te vermijden. Dit wil zeggen dat het aantal gezinnen met een hoge werkintensiteit duidelijk is toegenomen, maar de afname van gezinnen met een lage werkintensiteit niet evenredig was. Het is zo dat de werkgelegenheidsstijging vooral toekwam aan de gezinnen waar er al gezinsleden werkten en zeer weinig aan huishoudens waar er niet gewerkt werd.

Het is niet alleen belangrijk om één inkomen te hebben per gezin maar er moet voldoende inkomensverwerving zijn in het volledige gezin. Het is namelijk zo dat er wordt gekeken naar het inkomen van het hele huishouden of er al dan niet met een verhoogd risico op armoede wordt geleefd. Figuur 22 geeft weer dat gezinnen met een lage werkintensiteit veel kans hebben op een verhoogd armoederisico (29 procent). Dit wil zeggen dat een verhoging van de werkintensiteit in een gezin een goede oplossing kan bieden om het gezin uit de armoede te halen.¹¹⁶

¹¹⁵ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 18 november, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

¹¹⁶ ibidem

Figuur 22: verhoogd armoederisico bij gezinnen met een lage werkintensiteit in Vlaanderen

Bron: ECHP voor 1997-2000 en EU-SILC voor 2003-2007, berekeningen van de Sociale Staat van Vlaanderen

Het is echter wel zo dat het verhoogd armoederisico in Vlaanderen bij personen met een lage werkintensiteit "slechts" 29 procent bedraagt. Als dit wordt vergeleken met Duitsland (50 procent) en Finland (41 procent), die kopgroeplanden zijn wat betreft armoedebestrijding, kan er worden gesteld dat op dit vlak Vlaanderen bij de besten in Europa hoort.¹¹⁷

Er bestaat een causaliteit tussen kansengroepen, die hierboven al besproken werden, en de lage werkintensiteit. In Vlaanderen zijn deze kansengroepen personen die niet geboren zijn in de EU, laaggeschoolden en ouderen met een lage werkintensiteit.¹¹⁸ Het is nodig dat Vlaanderen een oplossing zoekt voor deze kansengroepen om zo het armoederisico in deze groepen, en in het algemeen, te laten dalen. Dit kan door o.a. de werkgelegenheid voor ouderen en leden van een jobarm huishouden te verhogen. Het is de Vlaamse bevoegdheid om de combinatie werk en gezin lichter te maken voor werkende gezinnen door bijvoorbeeld kinderopvang te voorzien voor bepaalde groepen. Het is echter wel de vraag wie deze groepen zijn en waar de lijn moet worden getrokken rekening houdend met effectiviteit en sociale ongelijkheid. Het is namelijk zo dat kinderopvang kansengroepen moet helpen en niet dat het mattheuseffect zegeviert zoals bij de invoering van de jobkorting.¹¹⁹ Hiervan maakten voornamelijk gezinnen met een hoger inkomen gebruik waardoor de jobkorting een averechts effect had op het herverdelende beleid van de overheid.

Het is met andere woorden cruciaal dat Vlaanderen de kwetsbaarste groepen in de samenleving ondersteunt. Om te zorgen dat mattheuseffecten in de kiem worden gesmoord, moet de overheid selectief te werk gaan en er op toezien dat de kansengroepen worden geholpen.

¹¹⁷ Studiedienst van de Vlaamse Regering (2011). *De sociale staat van Vlaanderen*. Opgevraagd op 18 november, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-04-28-ssv2011.aspx>

¹¹⁸ ibidem

¹¹⁹ Deleeck, H., Huybrechts J. & Cantillon B. (1983). *Het Matteüeffect. De ongelijke verdeling van de sociale overheidsuitgaven in België*. Antwerpen: Kluwer.

2.5 Samenvatting literatuurstudie

Er zijn verschillende definities van armoede maar ze zijn het er allemaal over eens dat armoede meer is dan alleen een financieel tekort. Armoede behelst ook het sociale en culturele karakter van armoede. Samen met het financiële aspect worden het sociale en culturele karakter van armoede mee in overweging genomen in de gecombineerde indicator. Deze indicator is opgesteld naar aanleiding van de EU2020-strategie, die streeft naar een drastische daling van het armoederisico in Europa, in het bijzonder bij kinderen en kansengroepen.

Op federaal vlak scoort België matig inzake armoedecijfers en behoort het tot de middenmoot van Europa. Door interactie tussen verschillende beleidsniveaus op Europees en regionaal niveau en door middel van het Federaal Plan Armoedebestrijding tracht België de EU2020-doelstellingen te halen.

Vlaanderen scoort goed en behoort tot de top van Europa wat betreft armoedecijfers als er wordt gemeten met de Belgische armoederisicodrempel. Wanneer er echter wordt gemeten met de Vlaamse armoederisicodrempel, behoort Vlaanderen tot de middenmoot. Dit is echter niet aangewezen omdat berekeningen aangaande de EU2020-doelstellingen worden opgemeten aan de hand van de Belgische armoederisicodrempel (via de gecombineerde indicator).

Hoewel het rechtstreeks herverdelende beleid bij de federale overheid ligt (sociale zekerheid, loonzetting en fiscaliteit), kan Vlaanderen toch zijn steentje bijdragen om te werken aan de EU2020-doelstellingen. Dit doet Vlaanderen door kwetsbare groepen aan te pakken zoals eenoudergezinnen, migranten, laaggeschoolden en ouderen in hun Vlaams Actieplan Armoedebestrijding.

Met het oog op de EU2020-doelstellingen moet ervoor worden gezorgd dat het aantal jobarme gezinnen daalt door bijvoorbeeld meer jobs te creëren voor kansengroepen, een beter evenwicht vinden tussen werk en gezin of de pensioenleeftijd omhoog krikken. Ook moet aan de inkomensbescherming worden gedacht, in het bijzonder voor de gezinnen met kinderen en ouderen. Bovendien zijn ook onderwijskansen voor laaggeschoolden belangrijk.

Armoede kent veel gezichten zoals gezondheidsproblemen, weinig sociale contacten of onvoldoende toegang tot voorzieningen. Uit deze literatuurstudie blijkt dat werk vaak de sleutel is om uit de armoede te raken of te blijven (met uitzondering van de werkende armen). Dit mede omdat er, volgens Marx en Verbist, in België er relatief weinig lage inkomens voorkomen en bovendien zijn diegenen met een lager inkomen vaak niet de enige kostwinner in het huishouden.¹²⁰ Door de andere kostwinner wordt het inkomen op huishoudniveau dan vaak boven de armoederisicodrempel getild. Omwille van deze vaststellingen zal er in de case study van deze masterproef worden gefocust op tewerkstelling.

---

¹²⁰ Marx, I., Verbist, G. (2008), Combating in-work poverty in Europe: the policy options assessed, in: Andress, H.-J., Lohmans, H., (eds.), The working poor in Europe: Employment, poverty

Hoofdstuk III: Case study

3.1 Inleiding

Uit de literatuurstudie blijkt dat tewerkstelling vaak de sleutel is om uit de positie van een verhoogd armoederisico te blijven of te raken. Een stijging van de tewerkstelling betekent voor de overheid dat er geen of minder uitkeringen moeten worden uitgekeerd. Bovendien zal de persoon die aan het werk is meestal meer belastingen moeten betalen aan de overheid dan wanneer deze persoon werkloos zou zijn. Het voordeel voor de persoon die wordt tewerkgesteld zit erin dat deze zichzelf een inkomen kan verschaffen.

Om meer mensen aan het werk te krijgen, heeft de federale overheid een hervorming van de werkloosheidsuitkeringen doorgevoerd, die zijn intrede heeft gemaakt in november 2012. In grote lijnen komt de degressieve hervorming op het volgende neer: Hoe langer iemand werkloos is, hoe lager diens uitkering zal zijn. Het is echter zo dat de werkloosheidsuitkering kan dalen tot onder de armoederisicodrempel. Deze is in België, zoals ook al eerder in deze masterproef werd vermeld, 1.000 euro voor een alleenstaande en 2.101 euro voor huishoudens met twee volwassenen en twee kinderen.¹²¹ Een werkloosheidsuitkering onder de armoederisicodrempel is voor veel personen onaanvaardbaar, zoals voor mensen die in aanmerking komen om deze werkloosheidsuitkering te bekomen of verenigingen die zich inspinnen om personen in armoede te helpen.

Er is veel controverse over deze nieuwe regelgeving. Groen sprak zijn onbegrip al uit. Wouter van Besien gaf kritiek op de website van Groen: *"Als de regering het systeem degressiever wil maken dan vandaag, moet volgens Groen de initiële werkloosheidsuitkering naar omhoog. Onderzoek heeft aangetoond dat een voldoende hoge uitkering aan het begin van de werkloze periode sneller leidt tot een goede jobmatch. Met een voldoende hoge uitkering kan de werkloze zich voor 100 procent concentreren op zijn zoektocht naar een job, zonder zich zorgen te moeten maken over zijn inkomen. Hoe kunnen we van een werkloze verwachten dat hij zich voor 100 procent kan focussen op de zoektocht naar een job als hij dagelijks moet worstelen om rond te komen?"*¹²²

Naast Groen is ook het Netwerk tegen Armoede, dat tientallen verenigingen vertegenwoordigt uit Vlaanderen en Brussel, tegen de degressieve werkloosheidsuitkeringen. Het Netwerk vindt de nieuwe regelgeving contraproductief: *"We zijn daar tegen omdat men mensen daarmee structureel in de armoede duwt. Die werkloosheidsuitkeringen gaan naar beneden doorheen de tijd en landen op een niveau dat onder de armoedegrens ligt. Dat is voor ons onaanvaardbaar. Aan de ene kant zeggen dat armoedebestrijding een prioriteit is, maar aan de andere kant structureel beleid voeren dat net armoede gaat creëren. Dan zijn we niet goed bezig."* Het Netwerk tegen armoede heeft een

---

¹²¹ FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 20 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/pressrelease/statistieken/arbeidsmarkt_en_levensomstandigheden/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010.jsp

¹²² Groen (2012). *Federale regering duwt werklozen in de armoede*. Opgevraagd op 9 oktober 2012, via http://www.groen.be/actualiteit/nieuwsflash-federale-regering-duwt-werklozen-in-de-armoede_2700.aspx

procedure gestart bij de Raad van State voor de schorsing en uiteindelijke vernietiging van het Koninklijk Besluit van Monica De Coninck, federaal minister van werk. Dit KB regelt de degressiviteit van werkloosheidsuitkeringen.¹²³

Er zal in deze case study inzicht worden verkregen in de hervorming door de werkloosheidsregeling in België en zijn buurlanden te vergelijken, het arbeidsmodel in Duitsland, waar al een degressief stelsel is ingevoerd, te analyseren en de oude- en de nieuwe regelgeving betreffende de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen te vergelijken. Tot slot wordt dieper ingegaan op de financiële invloed van de hervorming.

3.2 Werkloosheidsregeling in België en zijn buurlanden

Is er een onderscheid tussen de werkloosheidsregeling in België en deze in zijn voornaamste buurlanden Duitsland, Frankrijk en Nederland? Dit zal achterhaald worden door de Belgische regelgeving en deze van zijn buurlanden te vergelijken. Ze zal worden besproken in enge en ruime zin. Dit verschil is gebaseerd op het al dan niet rekening houden met andere uitkeringen dan alleen de werkloosheidsuitkering. Hiermee worden de uitkeringen bedoeld die eerder inkomensaanvullend zijn zoals subsidies voor huisvestingsuitgaven, een toeslag op de kinderbijslag en een aanvulling van de sociale bijstand.¹²⁴

3.2.1 Werkloosheidsregeling in enge zin

De verschillen in werkloosheidsregeling worden geschetst door te kijken naar factoren die onmiddellijk van belang zijn op de inkomenssituatie van werklozen, nl. (1) de voorwaarden die verbonden zijn aan de toegang van de uitkering en de toekenning van de uitkering en (2) de berekening van de uitkering. De administratieve organisatie en de financiering van de werkloosheidsregelingen worden buiten beschouwing gelaten.

De vergelijking van België met de buurlanden heeft betrekking op de regelgeving zoals deze bekend was op 1 juli 2009. Er wordt hier dus geen rekening gehouden met de meest recente hervormingen van de werkloosheidsstelsels. Dit wil ook zeggen dat de hervorming van de werkloosheidsuitkering van november 2012 nog niet wordt meegenomen. Deze wordt later in de case study besproken.

3.2.1.1 Voorwaarden voor een uitkering

Een werkloosheidsverzekering is niet alleen in België, maar ook in zijn buurlanden verplicht. Een persoon die loon ontvangt moet een sociale bijdrage betalen en weet zich dan ook verzekerd wanneer hij zijn job verliest. In de Europese Unie hebben alleen Denemarken, Finland en Zweden een systeem van vrijwillig lidmaatschap. Dit systeem bestaat uit verzekeringsfondsen en is

---

¹²³ De Redactie (2012). *Proces tegen lagere werkloosheidsuitkering in tijd*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/121017_Werkloosheidsuitkeringen_RvS

¹²⁴ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-899.pdf

geregeld door de vakbonden en gesubsidieerd door de (lokale) overheid. De bespreking van dit uitzonderingsstelsel valt buiten bestek van deze case study.

Personen kunnen pas een werkloosheidsuitkering eisen nadat er voldoende sociale bijdragen zijn betaald. Dit wil zeggen dat er voldoende werkdagen moeten worden bewezen die voorafgaan aan de werkloosheidsuitkering. Zoals te zien is in Figuur 23, is de regelgeving in België redelijk streng. In Frankrijk zijn er de minst strenge voorwaarden. Zo kan er worden opgemerkt dat een werkloze persoon die de leeftijd van vijftig nog niet heeft bereikt, al recht heeft op een werkloosheidsuitkering wanneer hij slechts vier maanden heeft gewerkt.¹²⁵

Figuur 23: toegangsvoorwaarden voor een werkloosheidsuitkering

België	Duitsland
<p><u>Variabel in functie van de leeftijd:</u></p> <p><36 jaar : 12 maanden in de laatste 18 maanden</p> <p>36-49 jaar: 18 maanden in de laatste 27 maanden</p> <p>>50jaar :24 maanden in de laatste 36 maanden</p>	<p><u>Vast:</u></p> <p>12 maanden in de laatste 24 maanden</p>
Frankrijk	Nederland
<p><u>Variabel in functie van leeftijd:</u></p> <p><50jaar: 4 maanden in de laatste 28 maanden</p> <p><50 jaar: 4 maanden in de laatste 36 maanden</p>	<p><u>Vast:</u></p> <p>26 weken in de laatste 36 weken</p>

Bron: Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

Wanneer er onvoldoende geld is bijgedragen om een werkloosheidsuitkering te bekommen, kan er in Frankrijk en Duitsland beroep worden gedaan op de werkloosheidsbijstand als er wordt aangetoond dat het gezin van de werkloze over onvoldoende bestaansmiddelen beschikt. In Frankrijk moet ook worden bewezen dat de werkloze vijf van de tien voorgaande jaren loontrekkende was om aanspraak te kunnen maken op de werkloosheidsbijstand. Wanneer dit niet het geval is vallen ze terug op de sociale bijstand. Deze is er in België en Nederland ook. De sociale bijstand is gekoppeld aan een behoeften- en inkomenstoets om te bepalen welke middelen er nodig zijn voor de desbetreffende persoon.¹²⁶

Naast de toegangsvoorwaarden zijn er ook de toekenningsvoorwaarden waaraan een werkloze moet voldoen om recht te hebben op een werkloosheidsuitkering. De voorwaarden in België stemmen grotendeels overeen met deze in Frankrijk, Nederland en Duitsland. Voorbeelden hiervan

¹²⁵ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-899.pdf

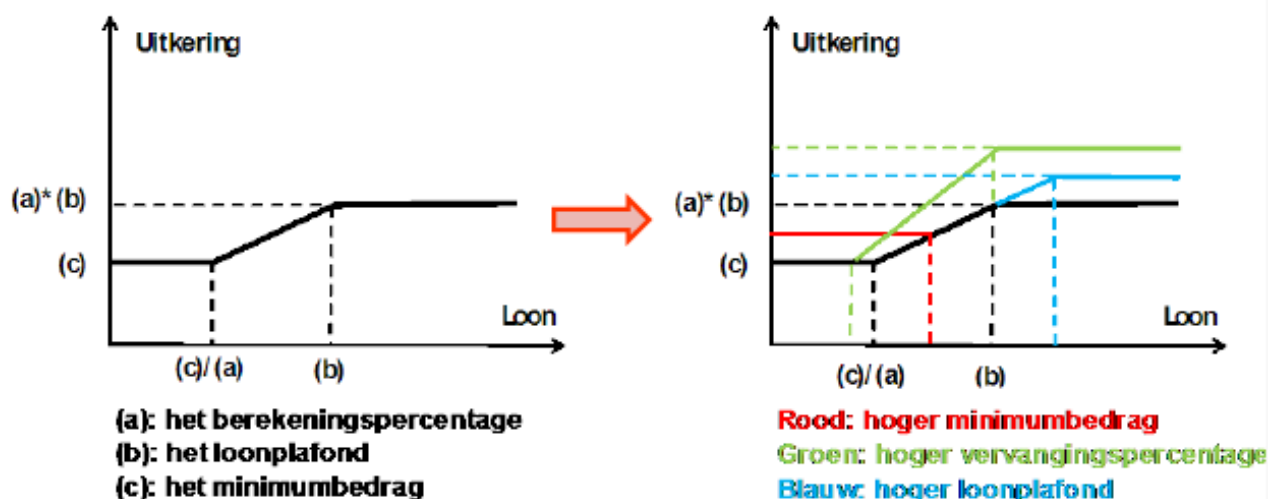
¹²⁶ ibidem

zijn dat een werkloze buiten zijn wil werkloos is, er niet in het zwart wordt gewerkt en de werkloze beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. Ook moet een uitkeringsgerechtigde werkloze actief naar werk zoeken en elk werk aanvaarden dat als 'passend' bij hem kan worden beschouwd. Concreet kunnen de voorwaarden wel verschillen tussen landen. Zo kan er bijvoorbeeld differentiatie zijn betreffende sancties bij het niet naleven van de voorwaarden.¹²⁷

3.2.1.2 Berekening van de werkloosheidsuitkering

In de meeste landen met een verzekeringsstelsel verloopt de berekening hetzelfde. De uitkering wordt berekend op basis van het loon dat werd verdiend voor de werkloosheid. Het bedrag dat wordt uitgekeerd zal dan vloeien uit een percentage van het bedrag dat verdiend is. Er wordt wel een loonplafond vastgelegd (=maximumuitkering). In de meeste landen zal waar het nodig is het uitkeringsbedrag verhoogd worden tot een bepaald minimum bereikt wordt. Er kan dus worden vastgesteld dat het vroeger verdiende loon, het berekeningspercentage, het loonplafond en een minimumbedrag parameters zijn waarmee de werkloosheidsuitkering wordt bepaald (Figuur 24).

Figuur 24: berekening van de werkloosheidsuitkering

Bron: Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

De parameters, die in België en zijn buurlanden hetzelfde zijn, worden echter door ieder land anders ingevuld. Hieronder zal kort besproken worden hoe dit gebeurt in Duitsland, Frankrijk, Nederland en België.

In Duitsland is het zo dat de werkloosheidsuitkering niet op het brutoloon, zoals in België, Frankrijk en Nederland, wordt berekend, maar wel op het nettoloon. Ook gelden hier geen minimumbedragen. Een loonplafond bestaat in Duitsland wel en is meer dan dubbel zo hoog dan het loonplafond in België. Verder is de werkloosheidsuitkering beperkt in de tijd, in functie van de leeftijd van de werkloze. Voor werkloze personen die jonger zijn dan vijfenvijftig is de

¹²⁷ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-899.pdf

uitkeringsduur maximum één jaar en voor werklozen die ouder zijn dan vijfenvijftig bedraagt deze maximum achttien maanden. Na deze termijn komt de werkloze terecht in de werkloosheidsbijstand wanneer er is aangetoond dat er onvoldoende bestaansmiddelen ter beschikking zijn in het gezin. De uitkering die hier wordt verkregen, wordt het Arbeitslosengeld II genoemd en behelst een basisbedrag op basis van gezinsgrootte en –samenstelling. Verder zijn er ook vergoedingen om uitgaven inzake huisvesting te dekken en een supplement in het eerste en tweede jaar om de overgang van de werkloosheidsuitkering naar de werkloosheidsbijstand soepel te laten verlopen. Bovendien is de werkloosheidsbijstandsuitkering onbeperkt in de tijd. Een uitgebreidere bespreking van het Duits arbeidsmodel is verderop terug te vinden in deze case study.¹²⁸

De meest complexe werkloosheidsverzekering is deze in Frankrijk. De berekeningen om te komen tot het uit te keren bedrag zijn zeer ingewikkeld en vallen buiten bestek van deze case study. Het loonplafond dat van toepassing is in Frankrijk is ongeveer acht keer hoger dan in België (zeer hoog). Er is, in tegenstelling tot in Duitsland, een minimumuitkering die weliswaar vast is en niet variabel is in functie van de gezinssituatie zoals in België en Nederland. De tijdsduur van de werkloosheidsuitkering is, net zoals in Duitsland, beperkt waarbij wordt uitgegaan van het principe '*un jour cotisé donne droit à un jour d'indemnisation*', tot een maximum van twee jaar voor werklozen jonger dan vijftig en drie jaar voor werklozen ouder dan vijftig. Zoals ook in Duitsland, belandt een werkloze in Frankrijk in de werkloosheidsbijstand wanneer hij al zijn verzekeringsrechten heeft uitgeput en zijn gezin onvoldoende bestaansmiddelen ter beschikking heeft om basisbehoeften te bevredigen. Hierboven werd al vermeld dat de werkloze, om recht te hebben op een uitkering van de werkloosheidsbijstand, minstens vijf jaar actief moet zijn geweest als loontrekkende in de tien jaar die vooraf zijn gegaan aan zijn werkloosheid. Wanneer dit niet het geval is, kan de werkloze nog aankloppen aan de deur van de sociale bijstand. De uitkering van de werkloosheidsbijstand houdt wel rekening met de gezinssituatie en geldt voor zes maanden (hernieuwbaar).¹²⁹

Als derde wordt Nederland besproken. Hier zijn hogere berekeningspercentage van toepassing en is er ook een hoger loonplafond dan in België (wel lager dan in Duitsland en Frankrijk). De minimumuitkering is net zoals in België variabel in functie van de gezinssituatie. De werkloosheidsuitkering is beperkt in de tijd, variërend volgens het aantal loopbaan jaren. Voor één loopbaanjaar krijgt de werkloze één maand een werkloosheidsuitkering. Deze uitkering bedraagt minimum drie maanden (drie loopbaan jaren) en is beperkt tot 38 maanden. Wanneer de werkloze zijn rechten heeft uitgeput op een werkloosheidsuitkering, kan hij zich wenden tot de sociale bijstand vermits er geen werkloosheidsbijstand bestaat in Nederland.¹³⁰

In België is het zo dat de toegang tot een werkloosheidsuitkering behoorlijk streng is in vergelijking met zijn buurlanden (Figuur 23). Verder speelt ook de gezinssituatie in België een belangrijke rol

---

¹²⁸ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-899.pdf

¹²⁹ ibidem

¹³⁰ ibidem

bij het bepalen van de werkloosheidsuitkering. Het belangrijkste verschil in vergelijking met zijn buurlanden bestaat erin dat in België de werkloosheidsuitkering onbepaald is in de tijd. Ook kan opgemerkt worden dat er in België een (te) klein verschil bestaat tussen het loonplafond en de minimumuitkering. Tot slot moet vermeld worden dat er in België bepaalde regimes bestaan die in de buurlanden niet bestaan zoals een wachtuitkering voor werkloze schoolverlaters.¹³¹

3.2.2 Werkloosheidsregeling in ruime zin

Vaak is het zo dat werklozen nog andere sociale uitkeringen verkrijgen naast hun werkloosheidsuitkering. Deze vullen het inkomen aan en zijn behoeftegebonden. Voorbeelden zijn een verhoging van de kinderbijslag of een toelage voor huisvesting. In België en zijn buurlanden zijn er bijvoorbeeld sociale toelagen op kinderbijslag. Ook geldt er in Duitsland, Frankrijk en Nederland een toeslag op huisvesting. Dit bedrag zal afhangen van de gezinssituatie en de uitgaven inzake huisvesting. Vermits er in deze masterproef wordt gefocust op tewerkstelling en de werkloosheidsuitkering, zal er niet dieper worden ingegaan op de andere sociale uitkeringen.¹³²

3.3 Het Duitse arbeidsmodel

3.3.1 Wat is het Duitse arbeidsmodel?

Om een beter idee te krijgen van wat de gevolgen van degressiviteit kunnen zijn, wordt het Duitse arbeidsmodel besproken. Onder Gerhard Schröder werd bijna tien jaar geleden de basis gelegd voor de nieuwe Duitse dynamiek. In 2003 ontvouwde Schröder zijn plannen en wilde hij 'Agenda 2010' uitvoeren. Dit hield in dat de kosten voor arbeid gedrukt moesten worden en de arbeidsmarkt flexibeler moest worden. Schröder wilde dat de burgers zelf meer verantwoordelijkheid zouden dragen voor hun eigen welzijn. De belangrijkste hervorming werd 'Hartz IV'.¹³³

Hartz IV werd in 2005 doorgevoerd. Deze wet bracht de werkloosheidsuitkering op gelijke hoogte met de werkloosheidsbijstandsuitkering. Door de versoering van de werkloosheidsuitkering zochten werklozen sneller een baan. Hartz IV moest ervoor zorgen dat het aantal mensen in de werkloosheid zou dalen en dat er bespaard kon worden op het aantal uitkeringen. Het bedrag dat werd bespaard, wilde de regering inzetten om meer banen te creëren.¹³⁴

---

¹³¹ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-899.pdf

¹³² ibidem

¹³³ Vacature Magazine (2010). *Het Duitse Mirakel*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.vacature.com/blog/het-duitse-mirakel>

¹³⁴ Duitsland Instituut Amsterdam (z.d.) *Hartz IV*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.duitslandweb.nl/naslagwerk/Economie/agenda-2010/hartz-iv.html>

De werkloosheidsuitkering, ook wel Arbeitslosengeld I genoemd, die vroeger 36 maanden werd uitgekeerd, werd teruggebracht op 12 maanden. Alleen voor 55-plussers werd een uitzondering gemaakt. Zij kunnen achttien maanden beroep doen op een werkloosheidsuitkering (Figuur 25).¹³⁵

Figuur 25: verandering duur Arbeitslosengeld I

	<50 jaar	>50 jaar
Voor Hartz IV	36 maanden	36 maanden
Na Hartz IV	12 maanden	18 maanden

Bron: Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

Het Arbeitslosengeld behelst twee soorten uitkeringen, nl. Arbeitslosengeld I (werkloosheidsuitkering), wat overeenstemt met 70 procent van het laatst verdiende loon, en Arbeitslosengeld II (werkloosheidsbijstandsuitkering). In de tweede tijdspanne (Arbeitslosengeld II) geraakt de werkloze alleen maar wanneer is aangetoond dat er onvoldoende bestaansmiddelen ter beschikking zijn in het gezin. Wanneer dit niet het geval is belandt de werkloze in de sociale bijstand. De werkloosheidsbijstandsuitkering, die onbepikt is in de tijd, behelst plusminus 375 euro per maand, met bijpassingen wanneer er kinderen ten laste zijn en tegemoetkomingen voor vaste kosten zoals huurkosten via andere sociale regelingen. Deze 375 euro zou moeten volstaan om alle kosten van voeding, kleding, gezondheid, transport, huisraad, communicatie en ontspanning te dekken. Bovendien moet de werkloze voor deze 'hongeruitkering' van maandag tot zaterdag klaar staan en beschikbaar zijn van acht uur 's morgens tot acht uur 's avonds. De regio van het arbeidsbureau mag niet worden verlaten tijdens deze uren en de werkloze moet bereid zijn elke baan gelijk waar in Duitsland te aanvaarden.¹³⁶

Omdat veel langdurig werklozen in een verslechterde situatie terechtkwamen, werden in 2008 de 'Ein-Euro-Jobs' ingevoerd. Ze leveren meer werkervaring op voor de werklozen en bovendien ook een uitkering van één euro per uur bovenop de uitkering die ze uitvangen.¹³⁷

Maar niet alleen de hervormingen zorgen voor meer flexibiliteit. Het systeem van urrekeningen, dat vele bedrijven hanteren, zorgt ervoor dat werknemers positieve uren op hun rekening krijgen wanneer ze overuren maken. Als de werkgever het daarentegen, door bijvoorbeeld een crisis in de sector, moeilijk krijgt, dan kan hij de werknemers minder laten werken met hetzelfde maandloon. Dit omdat de uren, die dan op de rekening staan, kunnen worden verminderd. Sommige bedrijven gaan zelfs zo ver om de uren op de rekening onder nul te laten zakken. Dit wil zeggen dat werknemers de uren later zullen inhalen maar hun loon behouden gedurende de periode waarin ze minder werken. Het bedrijf betaalt dan eigenlijk voor toekomstig werk.¹³⁸

¹³⁵ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-899.pdf

¹³⁶ De Morgen (2011). *Pijlsnel verarmen? Volg het Duitse model*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.demorgen.be/dm/nl/2461/De-Gedachte/article/detail/1322114/2011/09/21/Pijlsnel-verarmen-Volg-het-Duitse-model.dhtml>

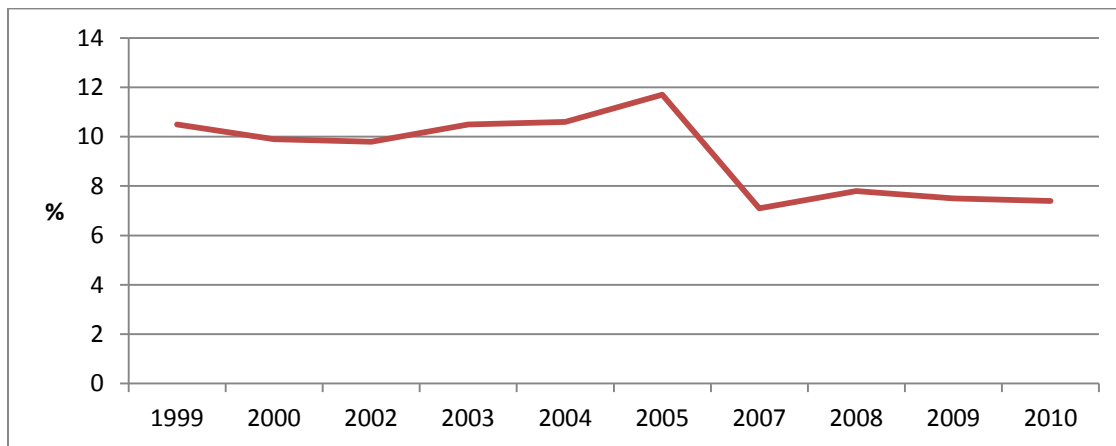
¹³⁷ ibidem

¹³⁸ Vacature Magazine (2010). *Het Duitse Mirakel*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.vacature.com/blog/het-duitse-mirakel>

Naast het systeem van de uurrekeningen zijn er nog andere flexibiliteitsformules. Zo lieten bijvoorbeeld sociale akkoorden werktijdverkortingen toe met een lager loon ('Kurzarbeit'). Verder zijn er de gematigde loonakkoorden die tussen werkgevers en vakbonden zijn gesloten. Ze zorgden ervoor dat de concurrentiepositie van Duitsland werd versterkt.

De invoering van flexibiliteitsformules en degressieve hervormingen hebben ertoe geleid dat er een daling kwam van de werkloosheid in Duitsland (Figuur 26).¹³⁹

Figuur 26: werkloosheidsgraad (in % van de totale bevolking) in Duitsland (1999-2010)

Bron: Indexmundi

3.3.2 De keerzijde van het Duitse arbeidsmodel

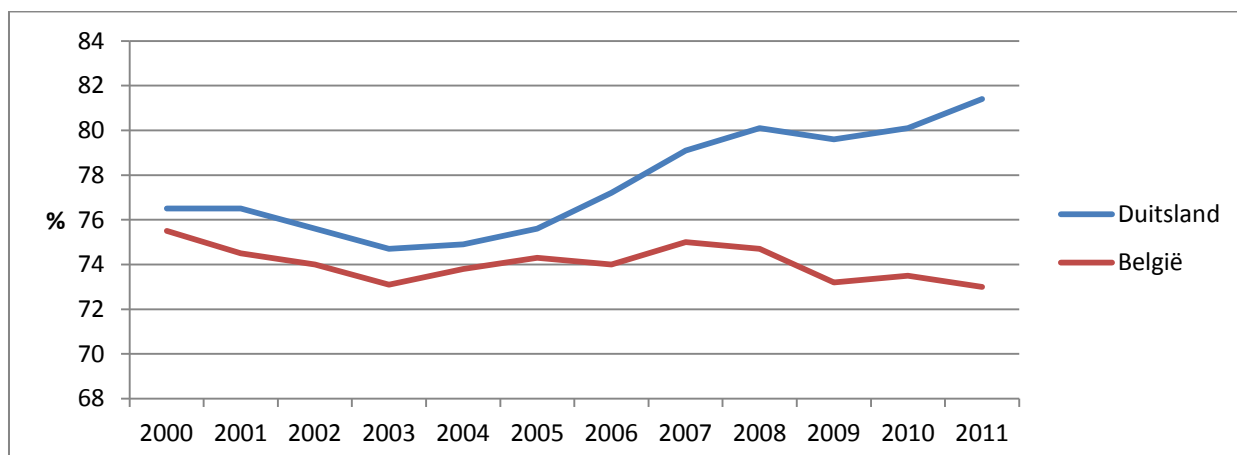
Duitsland wordt voorgesteld als het enige Europese land dat tijdens de crisis overeind is kunnen blijven, economische groei realiseerde en een goede strijd tegen werkloosheid voerde. Er is echter ook een keerzijde van het Duitse arbeidsmodel.

In de voorbij jaren zijn er in Duitsland twee miljoen nieuwe jobs gecreëerd en is de tewerkstellingsgraad fors gestegen (Figuur 27). Deze stijging moet echter wel correct in zijn context worden geplaatst. Het is namelijk zo dat een kwart van de mensen die de laatste jaren een nieuwe arbeidsplaats hebben verworven, een loon ontvangen dat niet voldoende is om van te leven. Er zijn momenteel 1,4 miljoen Duitse werknemers die werk hebben maar niet voldoende inkomen ontvangen om in hun basisonderhoud te voorzien.¹⁴⁰

¹³⁹ Vacature Magazine (2010). *Het Duitse Mirakel*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.vacature.com/blog/het-duitse-mirakel>

¹⁴⁰ Vonk (2011). *Working Class Media voor arbeidseenheid en socialisme: Moeten we het Duitse voorbeeld volgen?*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.vonk.org/201106042744/moeten-we-het-duitse-voorbeeld-volgen.htm>

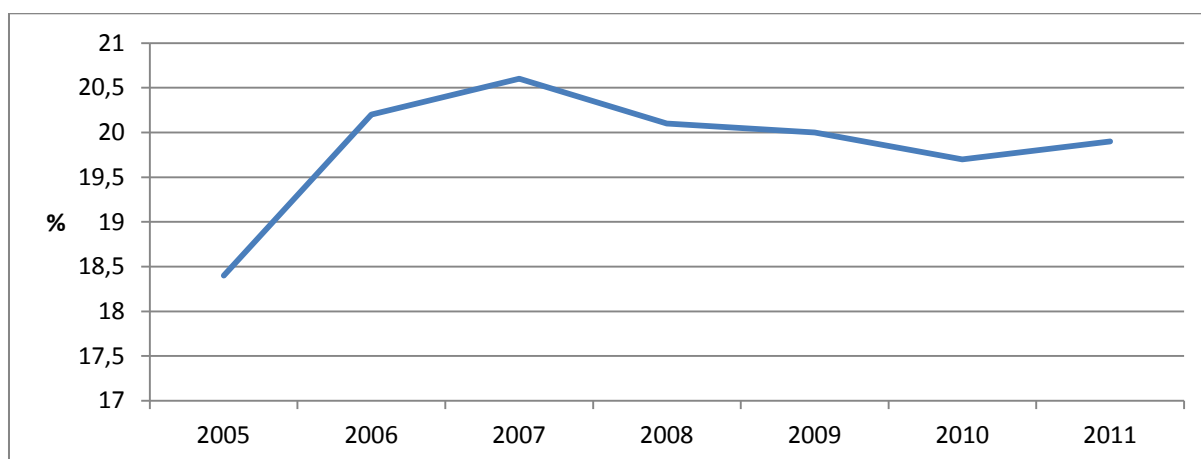
Figuur 27: tewerkstellingsgraad(in %) in Duitsland en België (2000-2011)

Bron: Eurostat

Deze 1,4 miljoen Duitse werknemers zijn de werkende armen. Naast deze 'working poor' zijn er ook nog de 'Ein-Euro-Jobs' en de werklozen die een hoger risico hebben op armoede. Figuur 28 en 29 tonen aan dat het aantal personen met een verhoogd armoederisico in Duitsland, zowel voor als na sociale transfers zoals pensioenen en werkloosheidsuitkeringen, toenam vanaf 2005. In België is het aantal personen met een verhoogd risico op armoede na sociale transfers ongeveer gelijk gebleven terwijl er in Duitsland een forse stijging was sinds de hervormingen en flexibiliteitsformules in 2005. Daarenboven worden door veel mensen de 'Ein-Euro-Jobs' in vraag gesteld: *"Is het wel menswaardig om klussen en karweien te doen voor één euro per uur? Beroof je mensen die stickers en kauwgom van verkeerspalen afkrabben niet van hun waardigheid?"*¹⁴¹

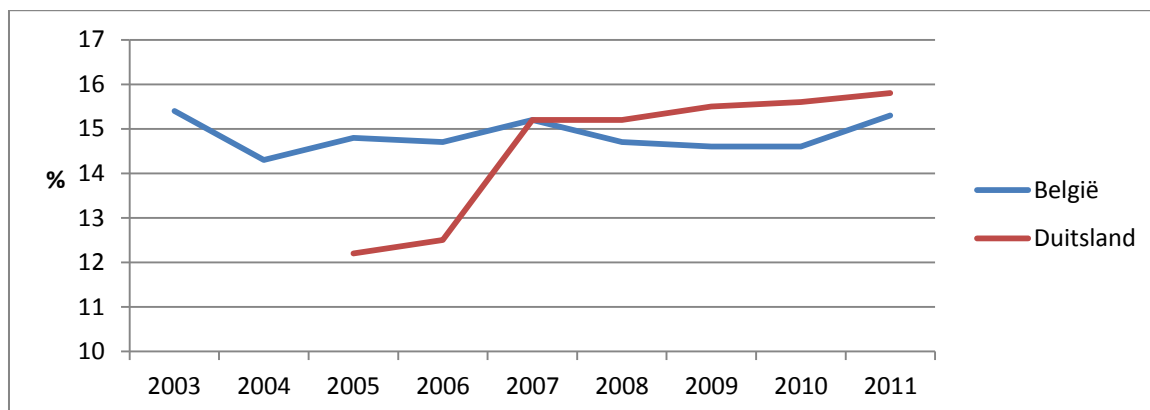
Figuur 28: personen met een verhoogd risico op armoede of sociale uitsluiting (% van totale bevolking) in Duitsland (2005-2011)

Bron: Eurostat

¹⁴¹ Vonk (2011). *Working Class Media voor arbeidseenheid en socialisme: Moeten we het Duitse voorbeeld volgen?*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.vonk.org/201106042744/moeten-we-het-duitse-voorbeeld-volgen.htm>

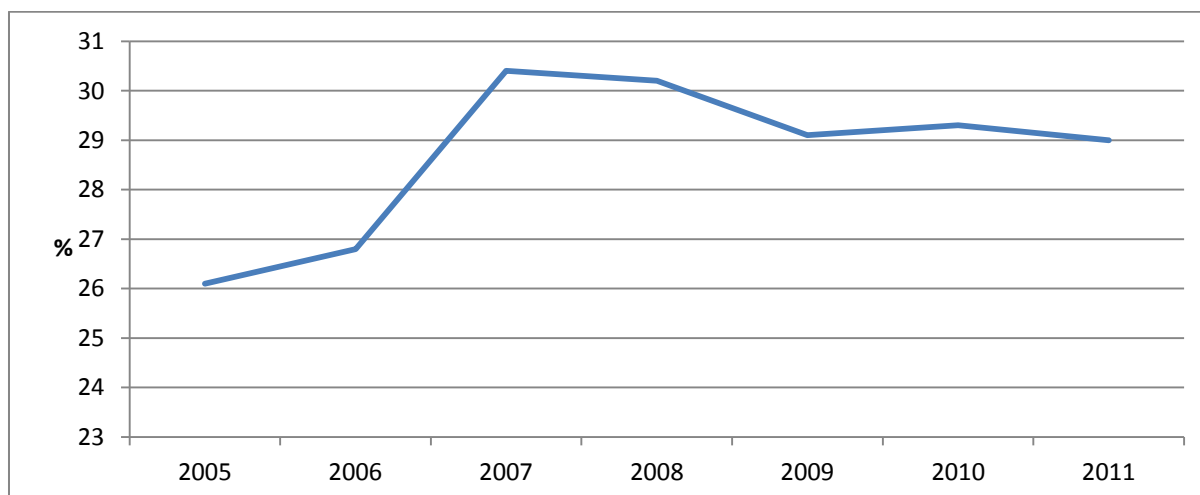
Figuur 29: personen die leven met een verhoogd risico op armoede na sociale transfers (in % van de totale bevolking) in België (2003-2011) en in Duitsland (2005-2011)

Bron: Eurostat

De laatste jaren steeg in Duitsland niet alleen het aantal personen met een verhoogd armoederisico, maar ook het aantal euromiljonairs. Het mag dan ook niet verbazen dat de ginicoëfficiënt in Duitsland voorbije jaren is gestegen (Figuur 30). Ze geeft de inkomensongelijkheid in een land weer waarbij 0 aangeeft dat het inkomen in een land perfect gelijk verdeeld is en 1 aangeeft dat het inkomen perfect ongelijk verdeeld is. In Europa zijn er drie miljoen miljonairs waarvan er 850.000 in Duitsland wonen. De utopist Charles Fourier (1772-1837) wist al langer dat "*De armoede van de ene de overvloed van de andere*" is.¹⁴²

Figuur 30: ginicoëfficiënt (in %) in Duitsland (2005-2011)

Bron: Eurostat

Duitsland probeert zijn model op te leggen aan de hele EU. Maar dit kan niet werken volgens Maynard Keynes. Zestig procent van de Duitse export gaat naar Europa en als overal in de EU de

¹⁴² De Morgen (2011). *Pijnsnel verarmen? Volg het Duitse model*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.demorgen.be/dm/nl/2461/De-Gedachte/article/detail/1322114/2011/09/21/Pijnsnel-verarmen-Volg-het-Duitse-model.dhtml>

lonen zouden dalen zoals in Duitsland, zal de koopkracht verminderen en zal niemand de Duitse exportproducten nog kunnen kopen. Keynes schreef meer dan 80 jaar geleden al neer: *"Als een bepaald land de lonen verlaagt, zal dat land in staat zijn een groter deel van de globale vraag binnen te halen, zolang de andere landen die politiek niet imiteren. Maar wanneer men overal de lonen verlaagt, zal ook de globale koopkracht afnemen en wint niemand erbij."*¹⁴³

3.4 Oude versus nieuwe Belgische regelgeving

3.4.1 Inleiding

Al wetende wat de gevolgen kunnen zijn van degressiviteit, wordt hieronder de hervorming van de werkloosheidsuitkering in België besproken. Net zoals de nieuwe, is ook de oude regelgeving al degressief. Er zijn in de oude regelgeving drie periodes voor samenwonenden en twee voor alleenstaanden en gezinshoofden. Iedere periode behelst een andere uitkering naargelang het statuut en de duur van de werkloosheid. In de nieuwe regelgeving, die zowel geldt voor nieuwe werklozen als voor personen die al werkloos waren op 1 november 2012, wordt er een derde periode voorzien met een lagere uitkering voor zowel alleenstaanden, gezinshoofden als samenwonenden. Verder zal de uitkering in het begin van de werkloosheid hoger liggen maar nadien ook sneller dalen. Dit in functie van het aantal jaren dat de werkloze gewerkt heeft.¹⁴⁴

De hervorming van de werkloosheidsuitkeringen heeft als doel om rekening te houden met de evolutie van de arbeidsmarkt. Deze wordt gekenmerkt door meer transities in een loopbaan en flexibiliteit. Verder is het belangrijk om de werkzoekenden sneller opnieuw in te schakelen en zo de tewerkstelling te verhogen. Bovendien moet de hervorming het uitkeringsbedrag beter koppelen aan het beroepsverleden. Tot slot heeft het nieuwe stelsel als doel om het stelsel van de werkloosheidsverzekering veilig te stellen. De bedoeling hiervan is dat de werkloze een vergoeding krijgt, die onbeperkt is in de tijd, zonder de financiële leefbaarheid te schenden.¹⁴⁵

Hieronder worden de nieuwe en de oude regelgeving in kaart gebracht voor alleenstaanden, gezinshoofden en samenwonenden. Verder wordt besproken wie niet onder de regelgeving valt en hoe de nieuwe regelgeving wordt toegepast op personen die al in de werkloosheid verkeren. Tot slot worden de toelaatbaarheidsvoorwaarden om een werkloosheidsuitkering te kunnen ontvangen, de voorwaarden om in de eerste periode terug te keren, de versterkte controle op beschikbaarheid en de gevolgen van de hervorming voor de Belgische eigenheden van de werkloosheidsuitkering ten opzichte van de buurlanden besproken.

---

¹⁴³ De Morgen (2011). *Pijnsnel verarmen? Volg het Duitse model*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.demorgen.be/dm/nl/2461/De-Gedachte/article/detail/1322114/2011/09/21/Pijnsnel-verarmen-Volg-het-Duitse-model.dhtml>

¹⁴⁴ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330/>

¹⁴⁵ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (z.d.). *Infoblad voor werknemers inzake de hervorming van de werkloosheidsverzekering vanaf november 2012*. Opgevraagd op 20 oktober, 2012, via http://www.rva.be/D_Opdracht_W/Werknemers/T136/InfoNL.pdf

3.4.2 Alleenstaande

Een alleenstaande is iemand die geen partner heeft, alleen woont en in zijn eigen onderhoud moet voorzien.¹⁴⁶

In de oude regelgeving is de eerste periode, die gelijk is aan één jaar, waar de alleenstaande in terecht komt, opgedeeld in twee delen van zes maanden. In de eerste zes maanden bedraagt de uitkering 60 procent van het brutoloon¹⁴⁷ voor een maximaal brutoloon van 2.370 euro per maand. Dit komt overeen met een maximumuitkering van 1.422 euro per maand. De tweede zes maanden van de eerste periode komt de uitkering overeen met 60 procent van een maximaal brutoloon van 2.209 euro en kan dus de werkloosheidsuitkering niet hoger zijn dan 1.326 euro netto per maand (Figuur 31).¹⁴⁸

Na de eerste periode van 12 maanden belandt de werkloze in een de tweede periode. Deze periode bestaat uit, enerzijds een vaste tijdsperiode van drie maanden en anderzijds uit een variabele tijdsperiode. In het geval van alleenstaanden en gezinshoofden maken deze tijdsperiodes niet uit want de werkloosheidsuitkering is niet gelimiteerd in de tijd. Een alleenstaande behoudt dus, zonder beperking in de tijd, een werkloosheidsuitkering van 55 procent van het brutoloon. Dit, zoals aangetoond in Figuur 31, voor een maximumloon van 2.020 euro bruto (1.111 euro netto-uitkering) per maand.¹⁴⁹

Figuur 31: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor alleenstaanden volgens de oude regelgeving (2012)

Alleenstaanden vandaag		
1ste periode = 12 maanden		2de periode
6 m.	6 m.	
60% en max 1.422 €		
	60% en max 1.326 €	
		55% en max 1.111 €

Bron: Algemeen Belgisch Vakverbond

¹⁴⁶ Seniorennet (z.d.). *Verklarende woordenlijst (termen)*. Opgevraagd op 21 november, 2012, via http://www.seniorennet.be/Pages/Geld_werk/verklarende_woordenlijst_pensioenen_moeilijke_woorden.php

¹⁴⁷ brutoloon ontvangen tijdens de laatste tewerkstelling van minstens 4 opeenvolgende weken bij dezelfde werkgever

¹⁴⁸ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330/>

¹⁴⁹ ibidem

Zoals te zien is in Figuur 32 bestaat de nieuwe regelgeving voor alleenstaanden uit drie perioden. Tijdens het eerste jaar van de werkloosheid bevindt een werkloze zich in de eerste periode met de volgende werkloosheidsuitkeringen: ¹⁵⁰

- In periode 1A, die drie maanden duurt, ontvangt de werkloze 65 procent van zijn brutoloon. Dit is beperkt tot 2.370 euro brutoloon, wat gelijk is aan 1.541 euro netto uitkering, per maand;
- De volgende drie maanden (periode 1B) heeft de werkloze recht op 60 procent van zijn brutoloon. Het maximum is 2.370 euro brutoloon wat overeenkomt met 1.422 euro netto uitkering per maand;
- Periode 1C van zes maanden behelst een uitkering voor de werkloze van 60 procent van zijn brutoloon met een maximum brutoloon van 2.210 euro, wat gelijk is aan een uitkering van 1.326 euro netto, per maand.¹⁵¹

Ook de tweede periode bestaat uit drie tijdspannes waarvan de eerste vast is en de laatste twee variabel zijn:

- De eerste twee maanden (periode 2A) van de tweede periode ontvangt een alleenstaande 55 procent van zijn brutoloon. Dit brutoloon is beperkt tot 2.020 euro bruto (1.111 euro netto uitkering) per maand;
- Een alleenstaande werkloze krijgt in periode 2B, voor elk jaar dat hij gewerkt heeft, een verlenging van twee maanden van de uitkering waar hij recht op had in periode 2A. Deze verlenging is maximum tien maanden;
- Periode 2C wordt bereikt door werklozen die een beroepsloopbaan hebben gehad van meer dan 5 jaar en kan maximaal 24 maanden duren. Werklozen die geen 5 jaar hebben gewerkt belanden onmiddellijk in periode 3. Periode 2C is opgedeeld in 4 tijdspannes van zes maanden waarin de werkloosheidskering, zoals te zien is in Figuur 32, variabel, trapsgewijs en degressief is.

Tot slot komt de alleenstaande werkloze in de derde periode terecht waar hij recht heeft op een forfaitaire uitkering voor onbepaalde duur van 916 euro netto per maand. ¹⁵²

---

¹⁵⁰ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330/>

¹⁵¹ ibidem

¹⁵² ibidem

Figuur 32: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor alleenstaanden volgens de nieuwe regelgeving (2012)

Alleenstaande op 1 november 2012									
1ste periode = 12 maanden			2de periode van 2 tot 36 maanden: A = 2 m. + B = max. 10 m. + C = max. 24 m. 2 maanden / jaar beroepsverleden						3de periode forfait
A 3 m.	B 3 m.	C 6 m.	A: vast 2 m.	B: variabel max. 10 m.	C: variabel + degressiviteit max. 24 maanden				onbepaalde duur
					6 m.	6 m.	6 m.	6 m.	
65% en max 1.541 €*									
	60% en max 1.422 €								
		60% en max 1.326 €							
			55% en max 1.111 €						
					max 1.072 €				
						max 1.033 €			
							max 994 €		
								max 955 €	
									916 €

* Vanaf 2013

Bron: Algemeen Belgisch Vakverbond

3.4.3 Gezinshoofd

Een werkloos gezinshoofd is een werkloze die samenwoont met één of meer welbepaalde personen die geen of een beperkte beroeps- of vervangingsinkomen ontvangen, of die alleen wonen maar een bepaalde onderhoudslast dragen.¹⁵³

Zoals Figuur 33 aantoont, komt in de eerste periode van de oude regelgeving de werkloosheidsuitkering van een gezinshoofd overeen met de werkloosheidsuitkering van een alleenstaande.

Daarenboven toont de tweede periode van de werkloosheidsuitkering voor een gezinshoofd sterke gelijkenissen met deze van een alleenstaande. Er is sprake van een vaste en variabele tijdspanne die niet uitmaken omdat de tweede periode ook onbeperkt is voor gezinshoofden. Het verschil ten aanzien van de uitkering van een alleenstaande bestaat erin dat een gezinshoofd 60 procent van het brutoloon ontvangt en niet 55 procent van het brutoloon zoals een alleenstaande. Deze

¹⁵³ Seniorennet (z.d.). *Verklarende woordenlijst (termen)*. Opgevraagd op 21 november, 2012, via http://www.seniorennet.be/Pages/Geld_werk/verklarende_woordenlijst_pensioenen_moeilijke_woorden.php

werkloosheidsuitkering is wel beperkt tot een maximum brutoloon van 2.065 euro, wat overeenkomt met een uitkering van 1.239 euro netto, per maand.¹⁵⁴

Figuur 33: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor gezinshoofden volgens de oude regelgeving (2012)

Gezinshoofden vandaag		
1ste periode = 12 maanden		2de periode
6 m.	6 m.	
60% en max 1.422 €		
	60% en max 1.326 €	
		60% (lager plafond) en max 1.239 €

Bron: Algemeen Belgisch Vakverbond

Ook de nieuwe regelgeving voor gezinshoofden vertoont sterke gelijkenissen met deze van de alleenstaanden. De eerste periode is namelijk identiek.

In de tweede periode krijgt een gezinshoofd de eerste twee maanden 60 procent van zijn brutoloon begrensd op 2.065 euro brutoloon (uitkering van 1.239 euro netto) per maand. Betreffende periode 2B en 2C kan de nieuwe regelgeving, die hierboven vermeld werd, worden overgenomen van een alleenstaande.¹⁵⁵

Zoals Figuur 34 weergeeft, is de forfaitaire werkloosheidsuitkering in de derde periode van een gezinshoofd wel hoger dan deze van een werkloze alleenstaande, nl. 1.090 euro netto per maand ten opzichte van 916 euro netto per maand voor een alleenstaande.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330/>

¹⁵⁵ ibidem

¹⁵⁶ ibidem

Figuur 34: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor gezinshoofden volgens de nieuwe regelgeving (2012)

Gezinshoofden op 1 november 2012									
1ste periode = 12 maanden			2de periode van 2 tot 36 maanden: A = 2 m. + B = max. 10 m. + C = max. 24 m. 2 maanden / jaar beroepsverleden						3de periode forfait
A	B	C	A: vast	B: variabel	C: variabel + degressiviteit max. 24 maanden				onbepaalde duur
3 m.	3 m.	6 m.	2 m.	max. 10 m.	6 m.	6 m.	6 m.	6 m.	
65% en max 1.541 €* 1.541 €*[*]									
	60% en max 1.422 € 1.422 €[*]								
		60% en max 1.326 € 1.326 €[*]							
			60% en max 1.239 € 1.239 €[*]						
					max 1.209 € 1.209 €[*]				
						max 1.179 € 1.179 €[*]			
							max 1.149 € 1.149 €[*]		
								max 1.120 € 1.120 €[*]	
									1.090 €[*]

* Vanaf 2013

Bron: Algemeen Belgisch Vakverbond

3.4.4 Samenwonenden

Van samenwonend wordt gesproken wanneer beide (huwelijks)partners met een inkomen een huishouden delen of in bepaalde omstandigheden wanneer bijvoorbeeld iemand met zijn/haar ouder(s) een huishouden deelt, maar ook wanneer alleenstaanden of gezinshoofden vergeten hun gezinssituatie ieder jaar te bevestigen.¹⁵⁷

In Figuur 35 is te zien dat in de eerste periode van de oude regelgeving de hoogte van werkloosheidsuitkeringen voor samenwonenden hetzelfde is als deze bij alleenstaanden en gezinshoofden.

Na afloop van de eerste periode komt een samenwonende werkloze in een vaste periode van drie maanden waar de uitkering slechts 40 procent van het brutoloon bedraagt. Dit brutoloon is beperkt tot 2.065 euro bruto (uitkering van 826 euro netto) per maand. Na de vaste periode wordt de uitkering verlengd met drie maanden per gewerkt jaar. De tweede periode duurt dus minimum zes maanden want de vereiste voor een werkloosheidsuitkering is dat je minstens één jaar hebt

¹⁵⁷ Tweehuizen (z.d). *Werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 21 november, 2012, via http://ouders.tweehuizen.be/p_382.htm

gewerkt. Wanneer een werkloze een loopbaan gehad heeft van 20 jaar of meer is de uitkering van de tweede periode onbeperkt.¹⁵⁸

Nadat een samenwonende werkloze uit de tweede periode komt, belandt deze in de derde periode. Hier heeft de werkloze recht op een forfaitaire werkloosheidsuitkering van 484 euro netto of 635 euro¹⁵⁹ netto per maand.¹⁶⁰

Figuur 35: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor samenwonenden volgens de oude regelgeving (2012)

Samenwonenden vandaag				
1ste periode = 12 maanden		2e periode		3de periode
6 m.	6 m.	3 m.	3 maanden/gewerkt jaar (bijv. 24 jaar = 72 maanden = 6 jaar)	onbepaalde duur
60% en max 1.422 €				
	60% en max 1.326 €			
		40% en max 826 €		
				484 € / 635 € **

Bron: Algemeen Belgisch Vakverbond

De nieuwe regelgeving is in de eerste periode dezelfde als deze bij de alleenstaande werklozen en de gezinshoofden die werkloos zijn (Figuur 36).

In de tweede periode krijgt een samenwonende werkloze slechts 40 procent van zijn brutoloon, gelimiteerd tot 2.065 euro (uitkering van 826 euro netto) per maand zoals bij een alleenstaande werkloze en een gezinshoofd dat werkloos is. Net zoals bij een gezinshoofd dat werkloos is kan hier de regelgeving voor periode 2B en 2C worden overgenomen die hierboven vermeld staat bij een alleenstaande werkloze.¹⁶¹

Na de tweede periode heeft een samenwonende, net zoals onder de oude regelgeving, recht op 484 euro netto of 635 euro netto per maand.¹⁶²

¹⁵⁸ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330//>

¹⁵⁹ Voor samenwonende werklozen die een partner hebben die ook werkloos is en die een lagere uitkering krijgt dan 31,77 euro per dag

¹⁶⁰ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330//>

¹⁶¹ ibidem

¹⁶² ibidem

Figuur 36: maximum werkloosheidsuitkeringen (netto) voor samenwonenden volgens de nieuwe regelgeving (2012)

Samenwonenden op 1 november 2012									
1ste periode = 12 maanden			2de periode van 2 tot 36 maanden: A = 2 m. + B = max. 10 m. + C = max. 24 m. 2 maanden / jaar beroepsverleden						3de periode forfait
A 3 m.	B 3 m.	C 6 m.	A: vast 2 m.	B: variabel max. 10 m.	C: variabel + degressiviteit max. 24 maanden				onbepaalde duur
					6 m.	6 m.	6 m.	6 m.	
65% en max 1.541 €* 									
	60% en max 1.422 € 								
		60% en max 1.326 € 							
			40% en max 826 € 						
					max 757 € 				
						max 689 € 			
							max 620 € 		
								max 552 € 	
									484 € / 635 €**

* Vanaf 2013

Bron: Algemeen Belgisch Vakverbond

3.4.5 Voorbeelden

Wouter is een gezinshoofd en wordt ontslagen in 2013 na 15 jaar werken.

In het oude stelsel zal Wouter de eerste zes maanden van zijn werkloosheid een vergoeding ontvangen van 60 procent van zijn brutoloon met een maximumuitkering van 1.422 euro netto per maand. Na de eerste zes maanden zal het maximum van de uitkering voor zes maanden dalen tot 1.326 euro netto per maand. Hierna belandt hij in periode twee. Hier krijgt hij nog steeds 60 procent van zijn brutoloon met een maximumuitkering van 1.239 euro netto per maand. Deze periode is onbegrensd in de tijd.

In het nieuwe stelsel zal Wouter de eerste drie maanden een hogere werkloosheidsuitkering bekomen, nl. 65 procent van zijn brutoloon gelimiteerd tot een uitkering van 1.541 euro netto per maand, gevolgd door drie maanden van 60 procent van zijn brutoloon (beperkt tot maximumuitkering van 1.422 euro netto per maand). De zes maanden die hierop volgen gaat de maximumuitkering zelfs dalen tot 1.326 euro netto per maand. Na de eerste periode zal Wouter 32 maanden (2 maanden vast + 2 maanden/gewerkt jaar) in periode twee terecht komen vooraleer hij in de derde periode, waar hij 1.090 netto per maand zal ontvangen, terechtkomt. Er moet wel worden opgemerkt dat tijdens de tweede periode de werkloosheidsuitkering al trapsgewijs wordt

verminderd van een maximum van 1.239 euro netto per maand om te komen tot 1.090 euro netto per maand in de derde periode.

Maya is een alleenstaande vrouw en wordt ontslagen in 2013 na slechts 2 jaar werken.

De oude regelgeving verklaart dat Maya de eerste zes maanden een uitkering krijgt van 60 procent van haar brutoloon met een maximumuitkering van 1.422 euro netto per maand, gevolgd door een tijdsperiode van zes maanden waarbij de werkloosheidsuitkering gelimiteerd is tot 1.326 euro netto per maand. Na het eerste jaar belandt ze in de tweede periode waar ze 55 procent van haar brutoloon krijgt met een maximumuitkering van 1.111 euro netto per maand. Deze tweede periode is onbegrensd in de tijd.

De nieuwe regelgeving behelst dat Maya in de eerste periode 65 procent van haar brutoloon (tot een maximumuitkering van 1.541 euro netto per maand) in de eerste drie maanden krijgt en 60 procent van haar brutoloon (tot een maximumuitkering van 1.422 euro netto per maand) in de volgende drie maanden. De daaropvolgende zes maanden is deze 60 procent zelfs beperkt tot een uitkering van 1.326 euro netto per maand. In de tweede periode zit Maya maar 6 maanden (twee maanden vast + twee maanden/gewerkt jaar) met 55 procent van haar brutoloon (tot een maximumuitkering van 1.111 euro netto). Hierna belandt Maya in de derde periode waar ze een forfaitaire werkloosheidsuitkering krijgt van 916 euro netto per maand.

3.4.6 Voor wie geldt de nieuwe regelgeving niet?

Allereerst vallen de werklozen die 20 jaar of meer hebben gewerkt niet onder de nieuwe regelgeving. Opgemerkt moet wel worden dat vanaf 1 november 2013 het 21 jaar of meer wordt en vanaf 1 november 2014 de werklozen met een beroepsverleden van 22 jaar of meer niet onder het nieuwe stelsel vallen. Zo stijgt het aantal jaren beroepsverleden tot 1 november 2017 waar alleen de werklozen die 25 jaar of meer gewerkt hebben niet onder de regelgeving vallen.

Ten tweede geldt ze niet voor personen die 55 jaar of ouder zijn. Ook is ze ook niet van toepassing op personen die voor meer dan 33 procent blijvend arbeidsongeschikt zijn. Als vierde is de nieuwe regelgeving niet van kracht op tijdelijk werklozen. Dit zijn werknemers die gebonden zijn aan een arbeidsovereenkomst maar van wie de werkprestaties tijdelijk zijn verminderd of opgeschort. Tot slot vallen ook de deeltijdse werklozen/werknemers die een inkomensgarantie-uitkering (IGU)¹⁶³ genieten niet onder het nieuwe stelsel.¹⁶⁴

---

¹⁶³Een uitkering bovenop het loon (uitbetaald door RVA) om een globaal inkomen te garanderen dat:

- gelijk is aan de vroegere uitkering in werkloosheid wanneer de deeltijdse betrekking maximum 1/3 van een voltijdse betrekking bedraagt;
- hoger is dan de vroegere werkloosheidsuitkering indien uw deeltijdse betrekking 1/3 van een voltijdse betrekking overschrijdt.

¹⁶⁴ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330//>

3.4.7 Toepassing van de nieuwe regelgeving op de huidige werklozen

De alleenstaanden en gezinshoofden die al werkloos zijn, belanden in de tweede periode. Hier wordt de berekening op basis van het beroepsverleden volgens de nieuwe criteria opnieuw berekend. Voor samenwonende werklozen wordt de teller niet op nul gezet en gewoon berekend op welke uitkering ze nog recht hebben onder het nieuwe stelsel.

Als een werkloze in de degressiviteit is beland en een leeftijd heeft bereikt om vrijgesteld te worden van de degressiviteit dan wordt deze geblokkeerd.¹⁶⁵

Voorbeeld

Eva is 3 jaar werkloos en zit in de tweede periode. Ze wordt 55 jaar in september 2014. De degressiviteit wordt geblokkeerd vanaf 55 jaar. Eva's barema blijft hetzelfde als toen ze in de degressiviteit zat.

3.4.8 Toelaatbaarheidsvoorwaarden voor een werkloosheidsuitkering

Er moet in de nieuwe regeling worden bewezen voor personen onder de 36 jaar dat er 312 dagen gewerkt is in de laatste 21 maanden in plaats van in de laatste 18 maanden (oude regelgeving). Iemand die tussen de 36 en 49 jaar is moet, volgens de nieuwe regelgeving, 468 dagen gewerkt hebben in de voorbije 33 maanden. Onder de oude regelgeving moesten 468 dagen worden gewerkt in de laatste 27 maanden. Tot slot geldt voor personen boven de 50 dat er 624 dagen moet gewerkt worden in de laatste 42 maanden (nieuwe regelgeving) in plaats van in 36 maanden onder de oude regelgeving om recht te hebben op een werkloosheidsuitkering.¹⁶⁶

Het is duidelijk dat de toelaatbaarheidsvoorwaarden om een werkloosheidsuitkering te ontvangen versoepeld zijn. Met het effect van deze versoepeling zal geen rekening worden gehouden in de case study omdat dit zou leiden tot te complexe berekeningen.

3.4.9 Voorwaarden voor terugkeer in eerste periode

Een terugkeer naar de eerste periode is mogelijk voor werklozen van elke leeftijd indien er voldaan wordt aan één van de volgende voorwaarden:

- één jaar voltijds werken in een tijdsspanne van 18 maanden;
- twee jaar deeltijds werken (18uren/week of halftijds zonder inkomensgarantie-uitkering) in een tijdsspanne van 33 maanden;
- drie jaar werken (12uren/week of 1/3 met of zonder inkomensgarantie-uitkering) in een tijdsspanne van 45 maanden.¹⁶⁷

Hier trad eveneens een versoepeling op door sociaal overleg. Ook met deze versoepeling zal geen rekening worden gehouden in de case study om te complexe berekeningen te vermijden.

---

¹⁶⁵ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330/>

¹⁶⁶ ibidem

¹⁶⁷ ibidem

3.4.10 Versterkte controle op beschikbaarheid

Vanaf 2013 worden werklozen tussen 58 en 60 jaar verplicht om elk werkaanbod te aanvaarden. Verder volgt de RVA de inspanningen om werk te vinden op tot 50 jaar. Dit wordt opgetrokken naar 55 jaar in 2013 en 58 jaar in 2016. De gewesten kunnen deze leeftijd nog verder optrekken. Ook zal een werkloze sneller worden opgeroepen en, indien noodzakelijk, gesanctioneerd worden. Werklozen die arbeidsongeschikt zijn voor meer dan 33 procent zullen eveneens sneller gecontroleerd worden.¹⁶⁸

Naast deze vier strengere controlemaatregelen is er de notie 'passende dienstbetrekking' die van kracht is sinds begin 2012. Deze notie houdt in dat een werkaanbod na drie maanden niet meer overeen moet stemmen met een diploma of eerdere beroepservaringen. Bovendien wordt de afstand om een werkaanbod als acceptabel te beschouwen opgetrokken tot 60km (in plaats van 25km), ongeacht hoelang de verplaatsing duurt.¹⁶⁹ Net zoals bij de toelaatbaarheidsvoorwaarden voor een werkloosheidsuitkering en de voorwaarden voor terugkeer in eerste periode, zal er ook met de versterkte controle op beschikbaarheid geen rekening worden gehouden in de case study.

Voorbeeld

Wanneer een boekhouder gedurende drie maanden een werkloosheidsuitkering heeft opgetrokken, moet hij na deze drie maanden ook een job aanvaarden die niet in overeenstemming is met zijn beroepservaring als boekhouder. Dit ook wanneer de woon-werkafstand meer dan 25km en minder dan 60km bedraagt.

3.4.11 Gevolgen Belgische eigenheden ten opzichte van de buurlanden

Eerder in deze case study werd het werkloosheidsstelsel van België vergeleken met de stelsels van zijn buurlanden. Hieronder wordt besproken welke Belgische eigenheden, die eerder in deze case study werden vastgesteld, al dan niet zijn veranderd door de hervorming van de werkloosheidsuitkering.

Ten eerste is het zo dat degressieve uitkering vrij uniek is voor een werkloosheidsverzekering. In Nederland gelden sinds 2005 degressieve uitkeringen maar in Frankrijk werden deze dan weer afgevoerd in 2001. In Duitsland zijn er, zoals eerder werd vermeld, supplementen bovenop de werkloosheidsbijstandsuitkering om de overgang vlot te laten verlopen van de werkloosheidsuitkering naar de werkloosheidsbijstandsuitkering.¹⁷⁰

Als tweede kan worden vastgesteld dat, ondanks het feit dat de uitkeringen degressief verlopen, er niet is geraakt aan de onbepaalde uitkeringsduur. Toch is er enige toenadering ten opzichte van Frankrijk, Nederland en Duitsland. Zo wordt de uitkering meer gekoppeld aan het aantal loopbaanjaren door de hervorming in november 2012. Het bedrag varieert wel naargelang de

---

¹⁶⁸ Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/guest/files-nl/-/file/789330/>

¹⁶⁹ ibidem

¹⁷⁰ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/fr/doc12-899.pdf

werkloze samenwonende, gezinshoofd of alleenstaande is. Het forfaitair bedrag verschilt echter amper met het leefloon (bedrag dat wordt uitgekeerd door de sociale bijstand).¹⁷¹ Verder treft het degressiviteitsmechanisme alle werklozen ongeacht de gezinssituatie (behoudens de hierboven aangehaalde uitzonderingen). Wel blijft er een onderscheid tussen de uitkering naargelang de gezinssituatie.¹⁷²

Ook voor wachtuitkeringen zijn er ingrijpende gevolgen door een hervorming in 2012. Zo zullen werkloze schoolverlaters een wachttijd hebben van twaalf maanden, ongeacht de leeftijd. Deze wachttijd was vroeger leeftijdsgebonden en kon variëren van zes tot twaalf maanden. Naast de wachttijd zelf werden ook de toegangsvoorwaarden verstrengd. Hierdoor moet de werkloze duidelijk aantonen dat hij actief naar werk zoekt. Deze uitkeringen zijn daarenboven niet meer onbeperkt in de tijd, maar beperkt tot drie jaar. Naast de werkloze schoolverlaters zijn ook de oudere werklozen getroffen door een hervorming. Zo wordt de leeftijd waarbij deze recht heeft op een anciënniteitstoeslag opgetrokken van vijftig naar vijfenvijftig jaar.¹⁷³

Er kan worden geconcludeerd dat de recente hervormingen bepaalde Belgische eigenheden heeft veranderd maar dat de ingrepen in haar eigenheden niet dermate groot zijn om de verschillen met Frankrijk, Nederland en Duitsland uit te wissen.

3.4.12 Schematische weergave van de hervorming

De maximale werkloosheidsuitkeringen voor gezinshoofden, alleenstaanden en samenwonenden worden weergegeven in Figuur 37 (regelgeving voor november 2012), Figuur 38 (regelgeving na november 2012) en Figuur 39 (verschil tussen de regelgeving voor november 2012 en de regelgeving na november 2012). Aan de hand van deze gegevens zal verder in deze case study de financiële impact worden gemeten van de hervorming.

---

¹⁷¹ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/fr/doc12-899.pdf

¹⁷² ibidem

¹⁷³ ibidem

Figuur 38: maximum werkloosheidsuitkering na november 2012

Aandieniteit	Alleenstaande					Gezinshoofd					Samenwonenden (484 euro forfaitair)					Samenwonenden (635 euro forfaitair)				
	Jaor 1	Jaor 2	Jaor 3	Jaor 4	Jaor 5	Jaor 1	Jaor 2	Jaor 3	Jaor 4	Jaor 5	Jaor 1	Jaor 2	Jaor 3	Jaor 4	Jaor 5	Jaor 1	Jaor 2	Jaor 3	Jaor 4	Jaor 5
1	€16.845	€11.772	€10.992	€10.992	€10.992	€16.845	€13.676	€13.080	€13.080	€13.080	€16.845	€7.176	€5.808	€5.808	€5.808	€16.845	€8.384	€7.620	€7.620	€7.620
2	€16.845	€12.162	€10.992	€10.992	€10.992	€16.845	€13.974	€13.080	€13.080	€13.080	€16.845	€7.860	€5.808	€5.808	€5.808	€16.845	€8.766	€7.620	€7.620	€7.620
3	€16.845	€12.552	€10.992	€10.992	€10.992	€16.845	€14.272	€13.080	€13.080	€13.080	€16.845	€8.544	€5.808	€5.808	€5.808	€16.845	€9.148	€7.620	€7.620	€7.620
4	€16.845	€12.942	€10.992	€10.992	€10.992	€16.845	€14.570	€13.080	€13.080	€13.080	€16.845	€9.228	€5.808	€5.808	€5.808	€16.845	€9.530	€7.620	€7.620	€7.620
5	€16.845	€13.332	€10.992	€10.992	€10.992	€16.845	€14.868	€13.080	€13.080	€13.080	€16.845	€9.912	€5.808	€5.808	€5.808	€16.845	€9.912	€7.620	€7.620	€7.620
6	€16.845	€13.332	€11.304	€10.992	€10.992	€16.845	€14.868	€13.318	€13.080	€13.080	€16.845	€9.912	€6.354	€5.808	€5.808	€16.845	€9.912	€7.864	€7.620	€7.620
7	€16.845	€13.332	€11.616	€10.992	€10.992	€16.845	€14.868	€13.556	€13.080	€13.080	€16.845	€9.912	€6.900	€5.808	€5.808	€16.845	€9.912	€8.108	€7.620	€7.620
8	€16.845	€13.332	€11.928	€10.992	€10.992	€16.845	€14.868	€13.794	€13.080	€13.080	€16.845	€9.912	€7.446	€5.808	€5.808	€16.845	€9.912	€8.352	€7.620	€7.620
9	€16.845	€13.332	€12.162	€10.992	€10.992	€16.845	€14.868	€13.972	€13.080	€13.080	€16.845	€9.912	€7.856	€5.808	€5.808	€16.845	€9.912	€8.460	€7.620	€7.620
10	€16.845	€13.332	€12.396	€10.992	€10.992	€16.845	€14.868	€14.150	€13.080	€13.080	€16.845	€9.912	€8.266	€5.808	€5.808	€16.845	€9.912	€8.568	€7.620	€7.620
11	€16.845	€13.332	€12.630	€10.992	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.080	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€5.808	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.620	€7.620
12	€16.845	€13.332	€12.630	€11.148	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.198	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€6.080	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.590	€7.620
13	€16.845	€13.332	€12.630	€11.304	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.316	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€6.352	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.560	€7.620
14	€16.845	€13.332	€12.630	€11.460	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.434	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€6.624	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.530	€7.620
15	€16.845	€13.332	€12.630	€11.538	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.494	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€6.760	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.364	€7.620
16	€16.845	€13.332	€12.630	€11.616	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.554	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€6.896	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.198	€7.620
17	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
18	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
19	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
20	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
21	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
22	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
23	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
24	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620
25	€16.845	€13.332	€12.630	€11.694	€10.992	€16.845	€14.868	€14.328	€13.614	€13.080	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€5.808	€16.845	€9.912	€8.676	€7.032	€7.620

Figuur 39: verschil tussen oude en nieuw regelgeving (nieuwe - oude)

Aandieniteit	Alleenstaande					Gezinshoofd					Samenwonenden (484 euro forfaitair)					Samenwonenden (635 euro forfaitair)				
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1	€ 357	€ -1.560	€ -2.340	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ -1.192	€ -1.788	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -684	€ 0	€ 0	€ 0	€ 357	€ -382	€ 0	€ 0	€ 0
2	€ 357	€ -1.170	€ -2.340	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ -894	€ -1.788	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -1.026	€ 0	€ 0	€ 0	€ 357	€ -573	€ 0	€ 0	€ 0
3	€ 357	€ -780	€ -2.340	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ -596	€ -1.788	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -1.377	€ 0	€ 0	€ 0	€ 357	€ -764	€ 0	€ 0	€ 0
4	€ 357	€ -390	€ -2.340	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ -298	€ -1.788	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -693	€ -1.026	€ 0	€ 0	€ 357	€ -382	€ -573	€ 0	€ 0
5	€ 357	€ 0	€ -2.340	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -1.788	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -2.052	€ 0	€ 0	€ 357	€ 0	€ -1.146	€ 0	€ 0
6	€ 357	€ 0	€ -2.028	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -1.550	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -2.532	€ 0	€ 0	€ 357	€ 0	€ -1.475	€ 0	€ 0
7	€ 357	€ 0	€ -1.716	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -1.312	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -3.021	€ 0	€ 0	€ 357	€ 0	€ -1.804	€ 0	€ 0
8	€ 357	€ 0	€ -1.404	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -1.074	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -2.475	€ -1.026	€ 0	€ 357	€ 0	€ -1.560	€ -573	€ 0
9	€ 357	€ 0	€ -1.170	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -896	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -2.065	€ -2.052	€ 0	€ 357	€ 0	€ -1.452	€ -1.146	€ 0
10	€ 357	€ 0	€ -936	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -718	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.655	€ -3.078	€ 0	€ 357	€ 0	€ -1.344	€ -1.719	€ 0
11	€ 357	€ 0	€ -702	€ -2.340	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.788	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -4.113	€ 0	€ 357	€ 0	€ -1.236	€ -2.292	€ 0
12	€ 357	€ 0	€ -702	€ -2.184	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.670	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -3.841	€ -1.026	€ 0	€ -1.236	€ -2.322	€ -573	€ 0
13	€ 357	€ 0	€ -702	€ -2.028	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.552	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -3.569	€ -2.052	€ 0	€ -1.236	€ -2.352	€ -1.146	€ 0
14	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.872	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.454	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -3.297	€ -3.078	€ 0	€ -1.236	€ -2.382	€ -1.719	€ 0
15	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.794	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.374	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -3.161	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.548	€ -2.292	€ 0
16	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.716	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.314	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -3.025	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.714	€ -2.292	€ 0
17	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
18	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
19	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
20	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
21	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
22	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
23	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
24	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0
25	€ 357	€ 0	€ -702	€ -1.638	€ -2.340	€ 357	€ 0	€ -540	€ -1.254	€ -1.788	€ 357	€ -9	€ -1.245	€ -2.889	€ -4.113	€ 0	€ -1.236	€ -2.880	€ -2.292	€ 0

3.5 Financiële invloed van de hervorming werkloosheidsuitkering

3.5.1 Aantal werklozen

In 2011 waren er in België 546.473 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) of werklozen. Bijna 45 procent van deze werkloosheid bevond zich in Wallonië (244.959 mensen), 35 procent in Vlaanderen (195.008 mensen) en bijna 20 procent in Brussel (106.506 mensen). De Vlaamse NWWZ bestonden in 2012 uit werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag¹⁷⁴ (76 procent), schoolverlaters (7 procent), vrij ingeschrevenen (9 procent) en een restgroep¹⁷⁵ (8 procent).¹⁷⁶ In deze case study wordt verondersteld dat de federale verhouding, bij gebrek aan duidelijke federale gegevens, hetzelfde is als de Vlaamse verhouding. Verder geeft Figuur 40 weer dat er in Vlaanderen meer mensen op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar) zijn dan in Wallonië. Voor Brussel kan worden gesteld dat hun aandeel in werkloosheid het dubbel is van hun aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd.¹⁷⁷

Figuur 40: bevolking op beroepsactieve leeftijd (2009)

	Werkenden		NWWZ		Niet-beroepsactieven		Totaal
	aantal	werkzaamheidsgraad	aantal	werkloosheidsgraad	aantal	activiteitsgraad	
België							
Totaal	4.293.763	66,3	528.488	11,0	1.649.877	74,5	6.472.128
M	2.341.776	72,1	265.736	10,2	640.298	80,3	3.247.810
V	1.951.988	60,5	262.751	11,9	1.009.578	68,7	3.224.318
20-24 jaar	309.639	47,2	90.873	22,7	255.218	61,1	655.730
25-54 jaar	3.456.731	76,7	386.531	10,1	665.358	85,2	4.508.621
55-64 jaar	527.393	40,3	51.083	8,8	729.301	44,2	1.307.777
Vlaanderen (Vlaams Gewest)							
Totaal	2.661.499	71,3	189.481	6,6	880.801	76,4	3.731.782
M	1.447.635	76,8	97.215	6,3	339.829	82,0	1.884.679
V	1.213.864	65,7	92.266	7,1	540.973	70,7	1.847.103
20-24 jaar	197.169	54,4	32.042	14,0	133.423	63,2	362.633
25-54 jaar	2.148.947	82,7	135.333	5,9	315.529	87,9	2.599.809
55-64 jaar	315.384	41,0	22.107	6,6	431.850	43,9	769.340
Wallonië (Waals Gewest)							
Totaal	1.282.283	61,8	242.296	15,9	550.948	73,5	2.075.528
M	701.284	67,8	118.074	14,4	214.938	79,2	1.034.297
V	580.999	55,8	124.222	17,6	336.010	67,7	1.041.231
20-24 jaar	88.532	40,1	46.029	34,2	86.136	61,0	220.697
25-54 jaar	1.022.993	72,0	174.245	14,6	223.431	84,3	1.420.669
55-64 jaar	170.759	39,3	22.022	11,4	241.380	44,4	434.162
Brussel (Brussels Hoofdstedelijk Gewest)							
Totaal	349.981	52,6	96.710	21,7	218.127	67,2	664.819
M	192.856	58,6	50.446	20,7	85.532	74,0	328.835
V	157.125	46,8	46.264	22,7	132.595	60,5	335.984
20-24 jaar	23.939	33,1	12.803	34,8	35.659	50,7	72.400
25-54 jaar	284.792	58,3	76.953	21,3	126.398	74,1	488.144
55-64 jaar	41.250	39,6	6.954	14,4	56.070	46,2	104.275

Bron: Federaal planbureau - Bewerking VDAB Studiedienst

¹⁷⁴ voldoen aan de toelaatbaarheids- en toekenningsvoorwaarden inzake werkloosheidsuitkeringen

¹⁷⁵ Werkzoekenden ten laste van het OCMW, werkzoekenden die door de federale overheidsdienst voor sociale zekerheid erkend zijn als persoon met een handicap, werkzoekenden in deeltijds onderwijs en van het recht op uitkering uitgesloten werkzoekenden

¹⁷⁶ Arvastat (2012). *Niet-Werkende Werkzoekenden (NWWZ)*. Opgevraagd op 20 februari, 2013, via <http://arvastat.vdab.be/arvastat/admin/help/nwwz.htm>

¹⁷⁷ VDAB Studiedienst (2012). *Een socio-economische analyse*. Opgevraagd op 20 februari, 2013, via <http://www.vdab.be/trends/soceco/gewesten.pdf>

Deze verhouding tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel bestaat al lang. In het laatste decennium hebben er echter enkele verschuivingen plaatsgevonden. De werkloosheid nam in België van 2000 tot 2011 globaal genomen toe. Het is echter wel zo dat Wallonië in deze tijdspanne de meest gunstige evolutie heeft doorgemaakt (Figuur 41). Verder kan worden opgemerkt dat de werkloosheid in Vlaanderen conjunctuurgevoeliger is dan deze in Wallonië. Dit is te zien aan een forsere stijging van de werkloosheid in de crisisjaren en een sterkere daling van de werkloosheid tijdens hoogconjunctuur. Tot slot kan voor Brussel gesteld worden dat de situatie zorgwekkend is. Het Brussels aandeel werklozen in de Belgische populatie NWWZ steeg van 14,8 procent in 2000 tot 19,5 procent in 2011.¹⁷⁸

Figuur 41: evolutie werklozen per gewest (jaargemiddelden; 2000 = 100)

Bron: VDAB Studiedienst, Actiris, Forem en NBB Belgostat

3.5.2 Gegevens berekeningen case study

3.5.2.1 Werkloosheidsduur

Voor de berekeningen die verder in deze case study worden gedaan, worden de gegevens gebruikt van Vlaanderen wat betreft werkloosheidsduur (Figuur 42). Voor Vlaanderen zijn de gegevens beschikbaar voor personen die tot vijf jaar (of meer) werkloos zijn. Voor België zijn deze gedetailleerde cijfers echter niet beschikbaar. Omwille van deze reden zal er bij het gebruik van Vlaamse gegevens een correcter resultaat worden verkregen over de financiële invloed van de hervorming van de werkloosheidsuitkering.

¹⁷⁸ VDAB Studiedienst (2012). *Een socio-economische analyse*. Opgevraagd op 20 februari, 2013, via <http://www.vdab.be/trends/soceco/gewesten.pdf>

Figuur 42: aantal werklozen per werkloosheidsduur in Vlaanderen (jaargemiddelde 2012)

WERKLOOSHEIDSDUUR	Aantal
0 tot 1 jaar	118.232
1 tot 2 jaar	33.566
2 tot 3 jaar	16.571
3 tot 4 jaar	10.534
4 tot 5 jaar	6.431
>= 5 jaar	19.107
TOTAAL	204.441

Bron: VDAB Studiedienst

3.5.2.2 Aandeel werklozen per gezinssituatie

Vooraleer berekeningen kunnen worden gemaakt, moet er nog worden bepaald hoe de categorieën werklozen zich tot elkaar verhouden. Hiervoor worden gegevens gebruikt van de RVA en berekeningen van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven die in 2010 het aandeel van elke categorie bepaalden (Figuur 43). Hier moet wel opgemerkt worden dat dit Belgische gegevens zijn, terwijl het aantal werklozen per werkloosheidsduur betrekking heeft op Vlaanderen. In deze case study zal worden verondersteld, bij gebrek aan Vlaamse gegevens, dat de verhouding van het aandeel van elke werkloosheidscategorie hetzelfde is in Vlaanderen als in België.

Figuur 43: aandeel werkloze alleenstaanden, gezinshoofden en samenwonenden in België (2010)

Alleenstaanden	33,7 %
Gezinshoofden	26,2 %
Samenwonenden	40,1 %

Bron: RVA en berekeningen van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

Wanneer de verhouding uit Figuur 43 samen wordt gebracht met het aantal mensen per werkloosheidsduur, worden de resultaten bekomen die getoond worden in Figuur 44. Hierdoor kan een beeld worden verkregen van hoeveel mensen per gezinssituatie voor een bepaalde tijd werkloos zijn in Vlaanderen. De Figuur geeft aan dat het merendeel (58%) van de werklozen minder dan één jaar werkloos zijn. Negatief is wel dat bijna 10 procent van de werklozen meer dan vijf jaar in de werkloosheid blijft.

Figuur 44: aantal mensen per werkloosheidsduur en per gezinssituatie in Vlaanderen (2012)

WERKLOOSHEIDSDUUR	Alleenstaanden	Gezinshoofden	Samenwonenden	Totaal	Totaal %
0 tot 1 jaar	39.844	30.977	47.411	118.232	58%
1 tot 2 jaar	11.312	8.794	13.460	33.566	16%
2 tot 3 jaar	5.584	4.342	6.645	16.571	8%
3 tot 4 jaar	3.550	2.760	4.224	10.534	5%
4 tot 5 jaar	2.167	1.685	2.579	6.431	3%
meer dan 5 jaar	6.439	5.006	7.662	19.107	10%
TOTAAL	68.896	53.564	81.981	204.441	100%

Bron: eigen berekeningen

Tot slot verwijst de benaming werkloosheidsuitkering in deze case study, wanneer er berekeningen worden gemaakt aan de hand van Figuur 37, Figuur 38 en Figuur 39, naar de maximale werkloosheidsuitkering.

3.5.3 Deel 1: Jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en relatieve achterstand per jaar ten gevolge van de hervorming

3.5.3.1 Berekeningen jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar ten gevolge van de hervorming

Op basis van Figuur 39, waar het verschil tussen de oude regelgeving en de nieuwe regelgeving in kaart werd gebracht, wordt er in dit deel van de case study (bij gebrek aan gegevens) van uit gegaan dat er evenveel mensen werkloos zijn met één jaar anciënniteit, als met twee jaar anciënniteit, enzovoort. In de berekening wordt er gerekend tot en met 25 jaar anciënniteit. Dit omdat mensen die meer dan 25 jaar gewerkt hebben, niet onder de nieuwe regelgeving zullen vallen (zie 3.4.6 "Voor wie geldt de nieuwe regelgeving niet?"). Daarenboven wordt er verondersteld dat er evenveel samenwonende werklozen zijn met werkloze partner met een forfaitair bedrag in de derde periode van 484 euro, dan met 635 euro en wordt de anciënniteitstoeslag en de personen die niet onder de nieuwe regelgeving vallen buiten beschouwing gelaten.

Tot slot wordt bij deze berekeningen de belangrijke assumptie gemaakt dat de verhouding van het aantal werklozen per werkloosheidsduur hetzelfde is in België als in Vlaanderen en deze verhouding hetzelfde is voor werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag, schoolverlaters, vrij ingeschrevenen en de restgroep. De Vlaamse gegevens werden gebruikt omdat ze, zoals al eerder vermeld, gedetailleerder zijn dan de federale gegevens. Rekening houdend met de voorgaande veronderstellingen wordt in dit deel van de case study het jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering ten gevolge van de hervorming berekend.

Naast het jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering, kan ook de relatieve achterstand ten gevolge van de hervorming worden berekend die de werkloze per jaar oploopt. Concreet betekent dit voor de werkloze dat deze een bepaald bedrag extra verliest door een jaar langer werkloos te blijven onder het stelsel van de nieuwe regelgeving. Er moet wel opgemerkt worden dat deze

berekeningen betrekking hebben op 76 procent van de NWWZ (werklozen met een uitkeringsaanvraag die recht hebben op een werkloosheidsuitkering).

3.5.3.2 Alleenstaande werkloze

Figuur 45 toont aan dat alleenstaande werklozen er in het eerste jaar van de werkloosheid op vooruitgaan maar na vijf jaar wel meer dan vijfduizend euro hebben ingeboet. Hun werkloosheidsuitkering zal in het eerste jaar werkloosheid 357 euro meer bedragen dan voordien. Vanaf het tweede jaar werkloosheid is dit anders. Er zal van het tweede tot het vijfde jaar werkloosheid alsmaar meer moeten worden ingeleverd door de alleenstaande werkloze. Dit wordt aangetoond door de jaarlijkse relatieve achterstand die positief blijft.

Figuur 45: jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar voor een alleenstaande werkloze

	Vershil alleenstaanden	Relatieve achterstand
Jaar 1	€ 357	
Jaar 2	-€ 156	€ 513
Jaar 3	-€ 1.179	€ 1.023
Jaar 4	-€ 2.003	€ 824
Jaar 5	-€ 2.340	€ 337
Totaal verschil	€ -5.321	

Bron: eigen berekeningen

Als voorbeeld kan de situatie van een alleenstaande werkloze worden bekeken die zijn derde jaar werkloosheid achter de rug heeft. Deze persoon is er, door de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen, 987 euro (€357- €156 - €1.179) op achteruit gegaan. Verder kan worden afgeleid uit Figuur 45 dat deze werkloze in het tweede jaar er relatief 513 euro (156€ + 357€) op achteruit is gegaan ten opzichte van het eerste jaar en relatief 1.023 euro (€1.179 - €156) op achteruit is gegaan in het derde jaar in vergelijking met het tweede jaar.

3.5.3.3 Werkloos gezinshoofd

Ook voor een werkloos gezinshoofd kan de trend worden doorgetrokken die is vastgesteld bij een alleenstaande werkloze, nl. een stijging van de werkloosheidsuitkering in het eerste jaar werkloosheid en vanaf het tweede jaar een alsmaar lagere werkloosheidsuitkering in vergelijking met de oude regelgeving. Het is echter wel zo dat de verschillen kleiner zijn in Figuur 46, dan in Figuur 45. Dit vertaalt zich in een lager totaal verschil door de hervorming van de werkloosheidsuitkering.

Bovendien is de relatieve achterstand die elk jaar wordt opgebouwd door de nieuwe regelgeving kleiner voor een gezinshoofd dan deze van een alleenstaande. Zo zal een alleenstaande werkloze in het derde jaar een relatieve achterstand oplopen van meer dan duizend euro, terwijl een werkloos gezinshoofd 'slechts' 785 euro relatieve achterstond oploopt ten opzichte van het eerste jaar door de nieuwe regelgeving.

Figuur 46: jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar voor een werkloos gezinshoofd

	Verskil gezinshoofden	Relatieve achterstand
Jaar 1	€ 357	
Jaar 2	-€ 119	€ 476
Jaar 3	-€ 904	€ 785
Jaar 4	-€ 1.532	€ 628
Jaar 5	-€ 1.788	€ 256
Totaal verschil	€ -3.986	

Bron: eigen berekeningen

3.5.3.4 Samenwonende werkloze

Ook voor een samenwonende werkloze kan hetzelfde verloop worden vastgesteld. Wel zal in het vijfde jaar werkloosheid het verschil van de werkloosheidsuitkering na de hervorming kleiner zijn dan in het vierde jaar werkloosheid (1.601 euro t.o.v. 1.943 euro). Dit was niet zo bij een alleenstaande werkloze of een werkloos gezinshoofd. Verder kan worden opgemerkt dat de relatieve achterstand van eender welke werkloze het grootst is bij een samenwonende werkloze in het derde jaar, nl. 1.107 euro.

Opmerkelijk in Figuur 47 is het negatief getal van de relatieve achterstand in het vijfde jaar werkloosheid. Dit wil zeggen dat de werkloze persoon er minder op achteruit in het vijfde jaar van de werkloosheid (ten opzichte van het vierde jaar werkloosheid) dan in het vierde jaar van de werkloosheid (ten opzichte van het derde jaar werkloosheid) door de degressiviteit van de nieuwe regelgeving.

Figuur 47: jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering en de relatieve achterstand per jaar voor een samenwonende werkloze

	Verskil samenwonenden	Relatieve achterstand
Jaar 1	€ 357	
Jaar 2	-€ 121	€ 478
Jaar 3	-€ 1.228	€ 1.107
Jaar 4	-€ 1.943	€ 715
Jaar 5	-€ 1.601	-€ 342
Totaal verschil	€ -4.536	

Bron: eigen berekeningen

3.5.3.5 Conclusie

Voor de meerderheid van de werklozen zal de hervorming van de werkloosheidsuitkering licht positief uitvallen. Dit omdat, in de veronderstelling dat de verhouding van het aantal werklozen per werkloosheidsduur hetzelfde is in België als in Vlaanderen en deze verhouding hetzelfde is voor

werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag, schoolverlaters, vrij ingeschrevenen en de restgroep, 58% van de werklozen in België minder dan één jaar werkloos is.

Het is echter wel zo dat mensen die langer dan één jaar werkloos zijn zwaar nadeel ondervinden van de hervorming. Hoe langer een persoon werkloos is, hoe meer nadeel deze ondervindt van de nieuwe regelgeving. Dit is te zien aan de rode cijfers in Figuur 45, 46 en 47. Een alleenstaande in zijn vijfde jaar werkloosheid zal bijvoorbeeld 2.340 euro per jaar minder werkloosheidsuitkering ontvangen dan voor de hervorming.

Er kan geconcludeerd worden dat de lichte vooruitgang voor het merendeel van de werklozen niet opweegt tegen het zware nadeel voor de werklozen die langer dan één jaar zoeken om een nieuwe job te vinden. Eveneens is het zo dat naarmate de jaren van werkloosheid toenemen, ook het verschil tussen de werkloosheidsuitkering onder de oude en nieuwe regelgeving groter wordt. Dit wordt duidelijk doordat de relatieve achterstand steeds positief is (met uitzondering van jaar 5 bij een samenwonende werkloze) en beklemtoont de degressiviteit die werd doorgevoerd. De kritiek dat de nieuwe regelgeving niet degressief zou zijn, is dus onterecht. Het tegendeel wordt aangetoond door voorgaande berekeningen.

Wel moet opgemerkt worden dat er belangrijke veronderstellingen zijn gemaakt om tot deze resultaten te komen. De bedoeling van deze berekeningen is een globale impact weer te geven van de hervorming in november 2012 voor mensen die één, twee, drie, vier of vijf jaar in de werkloosheid verkeren.

3.5.4 Deel 2 : Budgettaire impact van de werkloosheidshervorming

3.5.4.1 Inleiding

In de jaren '70, toen de werkloosheidscijfers hoog opliepen in vele industrielanden, werden de eerste studies uitgevoerd om te achterhalen welke kosten werkloosheid met zich meebrengt. Dit voor zowel het individu, de overheid en de economie, als de gemeenschap. Voor de meeste auteurs in de jaren '70 bestonden er drie grote categorieën van kosten die het gevolg waren van de werkloosheid.¹⁷⁹

Allereerst zijn er de macro-economische kosten door het productieverlies dat wordt veroorzaakt door de werkloosheid. Dit productieverlies vertaalt zich onder andere in het consumptiegedrag en het aantal investeringen van de werkloze op korte en middellange termijn. Op individueel niveau zijn deze macro-economische kosten (productieverliezen) synoniem voor een verminderd beroepsinkomen. Dit leidt vaak tot een verminderde levensstandaard.¹⁸⁰

Daarnaast zijn er ook de psychosociale of menselijke kosten. Deze kosten komen voort uit een verslechterde professionele en sociale status. Ze zijn daarenboven ook moeilijk meetbaar. Op individueel niveau leiden deze menselijke kosten vaak tot mentale, sociale en lichamelijke

---

¹⁷⁹ Federaal Planbureau (z.d.). *Budgettaire kost van een werkloze 1987 – 2002*. Opgevraagd op 5 maart, 2013, via http://www.plan.be/publications/Publication_det.php?lang=nl&TM=30&KeyPub=97&M=A

¹⁸⁰ ibidem

problemen. Zo zal er bijvoorbeeld vaak angst optreden om buiten de maatschappij te belanden of een vermindering van de kwaliteit van sociale relatie zijn door niet meer in contact te komen met de mensen in de vroegere werkomgeving.¹⁸¹

Tot slot zijn er ook nog de kosten voor de overheidsfinanciën. Deze bestaan uit directe financiële kosten en indirecte kosten. De directe financiële kosten houden de verhoogde sociale uitgaven in, vaak in de vorm van een werkloosheidsuitkering. De indirecte financiële gevolgen zijn de minderopbrengsten door de non-activiteit van de werkloze. Zo zullen werklozen meestal minder belastingen betalen of minder consumeren dan werkende mensen.¹⁸²

In dit deel van de case study zal de focus liggen op de derde categorie van kosten van de werkloosheid. De budgettaire impact van de hervorming van de werkloosheidsuitkering (directe financiële kost voor de overheid) zal gemeten worden aan de hand van cijfergegevens die eerder aan bod kwamen in deze case study. Zo kan er bepaald worden of deze hervorming van november 2012 een positieve of negatieve invloed heeft/had op het budget van de federale overheid.

3.5.4.2 Budgettaire impact

De budgettaire impact wordt berekend aan de hand van het jaarlijks verschil van de werkloosheidsuitkering, die in het vorige deel van de case study werd berekend, en het aantal werklozen per werkloosheidsduur in 2012. De werklozen die langer dan vijf jaar werkloos zijn worden, om complexe berekeningen te voorkomen, niet meegenomen in de berekening. Dit is nog geen 10 procent van het totaal aantal werklozen (Figuur 44). Het komt er dus op neer dat de budgettaire impact van de hervorming van de werkloosheidsuitkering wordt gemeten voor meer dan 90 procent van de werklozen.

Omdat slechts 76 procent van de NWWZ werkzoekenden zijn met een uitkeringsaanvraag, zal er in de berekeningen van dit deel van de case study alleen rekening worden gehouden met 76 procent van de NWWZ. De schoolverlaters en vrij ingeschrevenen zijn ingeschreven als werklozen maar hebben (nog) geen recht op een werkloosheidsuitkering. Er wordt gewerkt met Vlaamse gegevens, wat ook wil zeggen dat de budgettaire impact wordt gemeten op het Vlaamse budget. Op het einde van dit deel zal de budgettaire impact in Vlaanderen worden geëxtrapoleerd naar federaal niveau.

In de berekeningen zullen eventuele extra inkomsten die de overheid zal genereren doordat er meer mensen aan het werk gaan door de degressieve werkloosheidsuitkering niet worden meegenomen. Ook wordt, in dit deel van de case study, verondersteld dat het aantal werkzoekenden met een uitkeringsaanvraag constant zal blijven in 2013, de verhouding van het aantal werklozen per werkloosheidsduur hetzelfde is in België als in Vlaanderen en dat deze verhouding hetzelfde is voor werkzoekenden met een werkloosheidsuitkeringsaanvraag, schoolverlaters, vrij ingeschrevenen en de restgroep. Tot slot worden de assumpties gemaakt dat de verhouding van het aantal alleenstaande werklozen, samenwonende werklozen en gezinshoofden die werkloos zijn hetzelfde is in Vlaanderen als in België en dat de kost/opbrengst

---

¹⁸¹ Federaal Planbureau (z.d.). *Budgettaire kost van een werkloze 1987 – 2002*. Opgevraagd op 5 maart, 2013, via http://www.plan.be/publications/Publication_det.php?lang=nl&TM=30&KeyPub=97&M=A

¹⁸² ibidem

van een werkloze, die werk vindt in een bepaald werkloosheidsjaar, toch nog zal meetellen voor dat volledige jaar. Deze veronderstellingen worden gemaakt om de berekeningen niet onoverzichtelijk en te complex te maken.

Voor een alleenstaande werkloze kan er worden opgemerkt dat de overheid voor personen in het eerste jaar werkloosheid een verhoogde kost heeft. Dit doordat ze een verhoogde werkloosheidsuitkering moet uitbetalen. Deze kost loopt op tot 10.810.317 euro en heeft dus een negatieve invloed op het Vlaamse budget. Vanaf het tweede werkloosheidsjaar is de werkloosheidsuitkering onder de nieuwe regelgeving kleiner dan onder de oude regelgeving, wat resulteert in een opbrengst voor Vlaanderen. Gecumuleerde opbrengsten van personen die twee, drie, vier en vijf jaar werkloos zijn brengt de totale opbrengst op 15.602.882 euro. De totale budgettaire impact bij alleenstaande werkloze bedraagt dus 4.792.565 euro, wat te zien is in Figuur 48.

Figuur 48: budgettaire impact voor alleenstaande werklozen

	Verschil alleenstaanden	Aantal alleenstaanden	Budgettaire impact
Jaar 1	€ 357	30.281	-€ 10.810.317
Jaar 2	-€ 156	8.597	€ 1.341.132
Jaar 3	-€ 1.179	4.244	€ 5.003.676
Jaar 4	-€ 2.003	2.698	€ 5.404.094
Jaar 5	-€ 2.340	1.647	€ 3.853.980
Totaal verschil	€ -5.321		€ 4.792.565

Bron: eigen berekeningen

Ook voor werkloze gezinshoofden is het zo dat de hervorming van de werkloosheidsuitkering een kost met zich meebrengt voor mensen die minder dan een jaar werkloos zijn, nl. 8.404.851 euro (€357 x 23.543 werklozen). De gecumuleerde opbrengst van personen die meer dan één jaar werkloos zijn bedraagt 9.283.041 euro en overstijgt zo ook hier de kosten voor de overheid door de hervorming. De positieve budgettaire impact in Figuur 49 is wel kleiner dan deze van de alleenstaande werklozen in Figuur 48. Dit voornamelijk doordat het verschil tussen de werkloosheidsuitkering onder de nieuwe- en oude regelgeving, voor personen die twee, drie, vier of vijf jaar werkloos zijn, bij de alleenstaande werklozen groter is dan het verschil bij werkloze gezinshoofden.

Figuur 49: budgettaire impact voor werkloze gezinshoofden

	Verschil gezinshoofden	Aantal gezinshoofden	Budgettaire impact
Jaar 1	€ 357	23.543	-€ 8.404.851
Jaar 2	-€ 119	6.683	€ 795.277
Jaar 3	-€ 904	3.300	€ 2.983.200
Jaar 4	-€ 1.532	2.098	€ 3.214.136
Jaar 5	-€ 1.788	1.281	€ 2.290.428
Totaal verschil	€ -3.986		€ 878.190

Bron: eigen berekeningen

In Figuur 50 kan dezelfde trend worden opgemerkt als bij de budgettaire impact van alleenstaande werklozen en werkloze gezinshoofden. Voor personen in het eerste jaar werkloosheid moet de Vlaamse overheid een extra kost dragen van 12.863.424 euro maar dit wordt ruimschoots gecompenseerd door de verhoogde opbrengst van 16.814.220 euro die wordt gegenereerd.

Figuur 50: budgettaire impact voor samenwonende werklozen

	Vershil samenwonenden	Aantal samenwonenden	Budgettaire impact
Jaar 1	€ 357	36.032	-€ 12.863.424
Jaar 2	-€ 121	10.230	€ 1.237.830
Jaar 3	-€ 1.228	5.050	€ 6.201.400
Jaar 4	-€ 1.943	3.210	€ 6.237.030
Jaar 5	-€ 1.601	1.960	€ 3.137.960
Totaal verschil	€ -4.536		€ 3.950.796

Bron: eigen berekeningen

Wanneer de verschillen van de bovenstaande drie categorieën bij elkaar worden opgeteld (Figuur 51), wordt er een opbrengst van 9.621.551 euro verkregen. Dit Vlaams cijfer kan, rekening houdend met de gemaakte assumpties, worden geëxtrapoleerd naar federaal niveau door de verhouding van het aantal werklozen in rekening te brengen.

In Vlaanderen bedroeg in 2012 het aantal werkzoekenden met een uitkeringsaanvraag 155.375 personen (76 procent van 204.441 NWWZ) en op federaal vlak vergoede de RVA in heel België 417.250 werkzoekende personen met een uitkeringsaanvraag.¹⁸³ Hier moet wel opgemerkt worden dat de bevoegdheden van de federale overheid (werkloosheid) en de Vlaamse overheid (arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding) verschillen, waardoor ook de statistieken enigszins anders worden berekend. De Vlaamse budgettaire impact kan aan de hand van de voorgaande cijfers worden geëxtrapoleerd naar federaal niveau en zo wordt 25.838.083 euro (417.250/155.375 vermenigvuldigen met 9.621.551 euro) bekomen (Figuur 52). Dit is de jaarlijkse budgettaire impact die berekend werd op basis van de werkloosheidscijfers van 2012 en in de veronderstelling dat deze hetzelfde zullen blijven in 2013.

Figuur 51: budgettaire impact voor alle werklozen op Vlaams niveau in het eerste jaar vanaf de hervorming in november 2012

	Budgettaire impact
Alleenstaande werklozen	€ 4.792.565
Werkloze gezinshoofden	€ 878.190
Samenwonende werklozen	€ 3.950.762
Alle werklozen	€ 9.621.551

Bron: eigen berekeningen

¹⁸³ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *De federale cijfers betreffende de vergoede werklozen*. Opgevraagd op 10 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_documentation/Jaarverslag/Chiffres_Cles/2012/land_NL.pdf

Figuur 52: budgettaire impact voor alle werklozen op federaal niveau in het eerste jaar vanaf de hervorming in november 2012

	2012	Besparing door hervorming
België	417.250	€ 25.838.083
Vlaanderen	155.375	€ 9.621.551

Bron: eigen berekeningen

3.5.4.3 Conclusie

Door de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen in België zal er, rekening houdend met de gemaakte assumpties, een extra opbrengst worden gegenereerd van 25.838.083 euro in het eerste jaar vanaf de hervorming in november 2012 wanneer het totaal verschil wordt opgeteld van zowel de alleenstaande werklozen, de werkloze gezinshoofden als de samenwonende werklozen. Hier wordt het eventuele gevolg van de degressieve werkloosheid buiten beschouwing gelaten.

3.5.5 Deel 3: Invloed hervorming op het verhoogd armoederisico voor alleenstaanden, samenwonenden en gezinshoofden in de werkloosheid

3.5.5.1 Algemeen

Om de invloed van de hervorming op het verhoogd armoederisico voor gezinnen met een alleenstaande, samenwonende of gezinshoofd in de werkloosheid te berekenen, moet er voor alleenstaande werklozen geen rekening worden gehouden met partners of kinderen. In het geval van samenwonende werklozen en gezinshoofden die werkloos zijn, moeten er enkele standaardsituaties worden gesimuleerd waarbij het inkomen van de partner verandert en het aantal kinderen in het gezin varieert.

Voor een alleenstaande werkloze bedraagt, zoals ook al eerder vermeld, de armoederisicodrempel 1.000 euro per maand en 12.005 euro per jaar (60 procent van het mediaan beschikbaar inkomen op individueel vlak). Voor gezinnen waar er meerdere gezinsleden zijn, wordt deze drempel niet gewoon vermenigvuldigd met het aantal gezinsleden omdat er kosten kunnen worden gedeeld binnen een gezin. Een tweede volwassene (>14 jaar) binnen een gezin wordt maar voor de helft meegerekend (factor 0.5) en kinderen (<14 jaar) voor een factor 0.3. Wanneer dus bijvoorbeeld de armoederisicodrempel wordt berekend voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen, zal de armoederisicodrempel 2.101 euro per maand bedragen. Dit door 12.005 euro te vermenigvuldigen met $1+0.5+0.3+0.3$ en te delen door twaalf maanden. Op deze manier zijn de armoederisicodrempels van basisgezinsituaties berekend in Figuur 53.¹⁸⁴

¹⁸⁴Statistics Belgium (z.d.). *Armoederisico*. Opgevraagd op 3 maart, 2013, via http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/eu-silc/armoede/

Figuur 53: armoederisicodrempel per gezinssituatie (volgens de EU-SILC 2011)

Samenstelling gezin	Armoederisicodrempel (per maand)	Armoederisicodrempel (per jaar)
1 volwassene	1.000 euro	12.005 euro
2 volwassenen	1.501 euro	18.008 euro
2 volwassenen en 1 kind	1.801 euro	21.609 euro
2 volwassenen en 2 kinderen	2.101 euro	25.211 euro
2 volwassenen en 3 kinderen	2.401 euro	28.812euro
1 volwassene en 1 kind	1.301 euro	15.607 euro
1 volwassene en 2 kinderen	1.601 euro	19.208 euro
1 volwassene en 3 kinderen	1.901 euro	22.810 euro

Bron: eigen berekeningen

Voor gezinnen met één volwassene kan de armoederisicodrempel worden vergeleken met de werkloosheidsuitkering van een alleenstaande werkloze. Bij andere gezinssituaties uit Figuur 53 zal het inkomen van de partner van de werkloze variëren en zal rekening worden gehouden met de basiskinderbijslag om de invloed van de hervorming te berekenen.

In deze case study zal er worden uitgegaan van 0 euro of een gering inkomen, 750 euro of 1.250 euro netto-inkomen van de andere volwassene. Het inkomen van deze persoon zal dan bij de werkloosheidsuitkering van de werkloze worden opgeteld en vervolgens worden vergeleken met de armoederisicodrempel. Naast het inkomen van de andere partner zal ook de basiskinderbijslag, in geval dat er kinderen in het gezin wonen, bij het huishoudinkomen worden geteld. De basiskinderbijslag sinds 1 december 2012 bedraagt maandelijks 90 euro voor het eerste kind (1.080 euro/jaar), 167 euro (2.004 euro/jaar) voor het tweede kind en 249 euro (2.988 euro/jaar) vanaf het derde kind. Eventuele verhogingen van dit basisbedrag worden buiten beschouwing gelaten om te ingewikkelde berekeningen te voorkomen en de overzichtelijkheid in de case study te bewaren.¹⁸⁵

De berekeningen in dit deel van de case study zullen op basis van Figuur 37 en 38 worden gemaakt. Er zal geen rekening worden gehouden met de anciënniteitstoelage en personen die niet onder de nieuwe regelgeving vallen. Dit om de overzichtelijkheid te bewaren en complexiteit te vermijden.

3.5.5.2 Gezin met één volwassene

In een gezin met één volwassene zijn er, naast de werkloosheidsuitkering van die ene volwassene, geen andere inkomens. De armoederisicodrempel (12.005 euro) kan dus worden vergeleken met de cijfers in Figuur 37 en 38. De groene cijfers zijn huishoudinkomens die boven de armoederisicodrempel liggen en de rode cijfers zijn huishoudinkomens die onder de armoederisicodrempel liggen (= verhoogde kans op armoede).

¹⁸⁵ Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers (z.d.) *Hoeveel kinderbijslag?*. Opgevraagd op 4 maart, 2013, via <http://www.rkw.be/nl/0to25/howmuchBase.php>

Figuur 54: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met één volwassene

Anciënniteit	Alleenstaande (voor november 2012)					Alleenstaande (na november 2012)				
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 11.772	€ 10.992	€ 10.992	€ 10.992
2	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 12.162	€ 10.992	€ 10.992	€ 10.992
3	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 12.552	€ 10.992	€ 10.992	€ 10.992
4	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 12.942	€ 10.992	€ 10.992	€ 10.992
5	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 10.992	€ 10.992	€ 10.992
6	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 11.304	€ 10.992	€ 10.992
7	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 11.616	€ 10.992	€ 10.992
8	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 11.928	€ 10.992	€ 10.992
9	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.162	€ 10.992	€ 10.992
10	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.396	€ 10.992	€ 10.992
11	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 10.992	€ 10.992
12	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.148	€ 10.992
13	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.304	€ 10.992
14	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.460	€ 10.992
15	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.538	€ 10.992
16	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.616	€ 10.992
17	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
18	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
19	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
20	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
21	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
22	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
23	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
24	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992
25	€ 16.488	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 13.332	€ 16.845	€ 13.332	€ 12.630	€ 11.694	€ 10.992

Bron: eigen berekeningen

Voor de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen leefde er niemand van de alleenstaande werklozen de eerste vijf jaar van de werkloosheid onder de armoederisicodrempel. Zoals te zien is in Figuur 54 ontvangen alleenstaande werklozen na de hervorming, vanaf het vierde jaar in werkloosheid, een inkomen onder 12.005 euro waardoor het eenpersoonsgezin vanaf dan leeft met een verhoogd armoederisico. Dit is te verklaren door de degressiviteit van de nieuwe regelgeving waardoor de werkloosheidsuitkering sterker daalt naargelang de duur van de werkloosheid.

3.5.5.3 Gezin met twee volwassenen

Hier wordt uitgegaan van een werkloze persoon, die een uitkering krijgt en het huishouden deelt met een andere persoon die een netto-inkomen heeft van 0 (of gering inkomen), 750 of 1.250 euro. Wanneer de andere persoon in het huishouden geen of een gering inkomen geniet, is de werkloze een gezinshoofd. In de andere twee gevallen is de werkloze een samenwonende werkloze.

Ook in dit deel van de case study wordt het gemiddelde genomen van samenwonende werklozen met een werkloze partner die een forfaitair bedrag ontvangen in de derde periode van 484 euro en deze die 635 euro ontvangen . Dit om de berekeningen niet te complex te maken en het overzicht te behouden.

Figuur 55: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met twee volwassenen (andere persoon: netto-inkomen van 0 euro)

Anciënniteit	Gezinshoofd (voor november 2012)					Gezinshoofd (na november 2012)				
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 13.676	€ 13.080	€ 13.080	€ 13.080
2	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 13.974	€ 13.080	€ 13.080	€ 13.080
3	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.272	€ 13.080	€ 13.080	€ 13.080
4	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.570	€ 13.080	€ 13.080	€ 13.080
5	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 13.080	€ 13.080	€ 13.080
6	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 13.318	€ 13.080	€ 13.080
7	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 13.556	€ 13.080	€ 13.080
8	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 13.794	€ 13.080	€ 13.080
9	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 13.972	€ 13.080	€ 13.080
10	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.150	€ 13.080	€ 13.080
11	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.080	€ 13.080
12	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.198	€ 13.080
13	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.316	€ 13.080
14	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.434	€ 13.080
15	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.494	€ 13.080
16	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.554	€ 13.080
17	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
18	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
19	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
20	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
21	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
22	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
23	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
24	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080
25	€ 16.488	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 14.868	€ 16.845	€ 14.868	€ 14.328	€ 13.614	€ 13.080

Bron: eigen berekeningen

Figuur 55 toont aan dat de huishoudinkomens lager zijn dan de armoederisocodrempel (18.008 euro) en er dus geen nieuwe gezinnen zullen bijkomen met een verhoogd armoederisico. Wanneer dan de situaties worden bekeken waarbij de werkloze, die een uitkering ontvangt, samenwoont met een persoon die ook een inkomen geniet, worden Figuur 56 en 57 verkregen. Hier wordt 750 en 1.250 euro opgeteld bij de uitkering van de samenwonende werkloze.

Figuur 56: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met twee volwassenen (andere persoon: netto-inkomen van 750 euro)

Anciënniteit	Samenwonenden (voor november 2012)					Samenwonenden (na november 2012)				
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1	€ 17.238	€ 9.063	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464	€ 17.595	€ 8.530	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464
2	€ 17.238	€ 9.863	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464	€ 17.595	€ 9.063	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464
3	€ 17.238	€ 10.667	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464	€ 17.595	€ 9.596	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464
4	€ 17.238	€ 10.667	€ 8.264	€ 7.464	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.129	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464
5	€ 17.238	€ 10.667	€ 9.063	€ 7.464	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.662	€ 7.464	€ 7.464	€ 7.464
6	€ 17.238	€ 10.667	€ 9.863	€ 7.464	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.662	€ 7.859	€ 7.464	€ 7.464
7	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 7.464	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.662	€ 8.254	€ 7.464	€ 7.464
8	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 8.264	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.662	€ 8.649	€ 7.464	€ 7.464
9	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 9.063	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.662	€ 8.908	€ 7.464	€ 7.464
10	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 9.863	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.167	€ 7.464	€ 7.464
11	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 7.464	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.464	€ 7.464
12	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 8.264	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.585	€ 7.464
13	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 9.063	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.706	€ 7.464
14	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 9.863	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.827	€ 7.464
15	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.812	€ 7.464
16	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.797	€ 7.464
17	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
18	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
19	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
20	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
21	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
22	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
23	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
24	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464
25	€ 17.238	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 10.667	€ 17.595	€ 10.662	€ 9.426	€ 7.782	€ 7.464

Bron: eigen berekeningen

Figuur 57: vergelijking gezinsinkomen met armoederisicodrempel bij een gezin met twee volwassenen (andere persoon: netto-inkomen van 1.250 euro)

Anciënniteit	Samenwonenden (voor november 2012)					Samenwonenden (na november 2012)				
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1	€ 17.738	€ 9.563	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964	€ 18.095	€ 9.030	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964
2	€ 17.738	€ 10.363	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964	€ 18.095	€ 9.563	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964
3	€ 17.738	€ 11.167	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964	€ 18.095	€ 10.096	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964
4	€ 17.738	€ 11.167	€ 8.764	€ 7.964	€ 7.964	€ 18.095	€ 10.629	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964
5	€ 17.738	€ 11.167	€ 9.563	€ 7.964	€ 7.964	€ 18.095	€ 11.162	€ 7.964	€ 7.964	€ 7.964
6	€ 17.738	€ 11.167	€ 10.363	€ 7.964	€ 7.964	€ 18.095	€ 11.162	€ 8.359	€ 7.964	€ 7.964
7	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 7.964	€ 7.964	€ 18.095	€ 11.162	€ 8.754	€ 7.964	€ 7.964
8	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 8.764	€ 7.964	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.149	€ 7.964	€ 7.964
9	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 9.563	€ 7.964	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.408	€ 7.964	€ 7.964
10	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 10.363	€ 7.964	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.667	€ 7.964	€ 7.964
11	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 7.964	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 7.964	€ 7.964
12	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 8.764	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.085	€ 7.964
13	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 9.563	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.206	€ 7.964
14	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 10.363	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.327	€ 7.964
15	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.312	€ 7.964
16	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.297	€ 7.964
17	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
18	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
19	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
20	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
21	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
22	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
23	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
24	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964
25	€ 17.738	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 11.167	€ 18.095	€ 11.162	€ 9.926	€ 8.282	€ 7.964

Bron: eigen berekeningen

Enkel onder de nieuwe regelgeving, waarbij de samenwonende (huwelijks)partner een inkomen heeft van 1.250 euro, zal het gezin in het eerste werkloosheidsjaar (van de werkloze) juist niet onder de armoederisicodrempel van 18.008 euro (Figuur 53) leven.

3.5.5.4 Gezin met twee volwassenen en kinderen

Hierboven werd duidelijk dat het merendeel van de gezinnen met twee volwassenen, waarvan er één (of beide) werkloos is, onder de armoederisicodrempel leeft. Enkel een gezin met een samenwonende werkloze waarvan de (huwelijks)partner een voldoende hoog inkomen heeft zal in het eerste jaar van de werkloosheid boven de armoederisicodrempel leven.

Bij elk kind dat wordt toegevoegd aan een gezin neemt de armoederisicodrempel toe met 3.601,5 euro (factor 0.3 x 12.005 euro) per jaar. De basiskinderbijslag zal echter maar 1.080 euro per jaar bedragen bij het eerste kind (kleiner dan 3.601,5 euro), 3.084 euro bij de aanwezigheid van twee kinderen (kleiner dan 7.203 euro) en 6.072 euro bij de aanwezigheid van drie kinderen (kleiner dan 10.804,5 euro). Er kan dus geconcludeerd worden dat de basiskinderbijslag per kind per jaar minder is dan de stijging van de armoederisicodrempel die door de aanwezigheid van het kind plaatsvindt.

De situaties van hierboven gaven weer dat wanneer twee volwassenen, waarvan minstens één werkloze, samenleven zonder kinderen, er meestal met een verhoogde kans op armoede werd geleefd in het gezin. De uitzondering was in de situatie waar de (huwelijks)partner van de samenwonende werkloze 1.250 euro binnenbracht in het gezin en waar het huishoudinkomen na de

hervorming nipt boven de armoederisicodrempel uitkwam (18.095 euro > 18.008 euro). Dit alleen in het eerste werkloosheidsjaar.

Bij de toevoeging van het aantal kinderen wordt, zoals hierboven al vermeld, de kans op een verhoogd armoederisico alleen maar groter. De stijging van de armoederisicodrempel van 3.601,5 euro per jaar bij een extra kind zal nooit door de kinderbijslag worden gedekt. Deze is maximaal 2.988 euro per jaar.

Er kan dus worden geconcludeerd dat er, omdat er zowel onder de nieuwe regelgeving als onder de oude regelgeving onder de armoederisicodrempel werd geleefd, geen nieuwe gezinnen bijkomen met een verhoogde kans op armoede in onze basisgezinssituaties. Wel moet opgemerkt worden dat wanneer de (huwelijks)partner een voldoende hoog inkomen heeft, het gezin niet met een verhoogd armoederisico zal leven.

3.5.5.5 Gezin met één volwassene en één kind

Een alleenstaande moeder of vader wordt ook beschouwd als een gezinshoofd en zal dus, wanneer deze werkloos is, een werkloosheidsuitkering van een gezinshoofd uitgekeerd krijgen. Hierboven werd al duidelijk dat wanneer twee volwassenen (waarvan minstens één werkloze) samenwonen en de partner van de werkloze geen of een gering inkomen verdient, het huishoudinkomen niet boven de armoederisicodrempel uitkomt.

Nu wordt er onderzocht of alleenstaande werklozen met kinderen (die ook worden beschouwd als gezinshoofden) een voldoende hoog huishoudinkomen zullen bekomen om zo niet met een verhoogd armoederisico te leven in het gezin. Bij de werkloosheidsuitkering van de volwassene wordt de basiskinderbijslag van één (1.080 euro), twee (3.084 euro) of drie kinderen (6.072 euro) bijgeteld en erna vergeleken met de armoederisicodrempels die weergegeven worden in Figuur 53. Op deze manier worden de huishoudinkomens bekomen in Figuur 58, Figuur 59 en Figuur 60.

Figuur 58: vergelijking gezinsinkomen met armoederisocodrempel bij een gezin met één volwassene en één kind

Anciënniteit	Gezinshoofd (voor november 2012)					Gezinshoofd (na november 2012)				
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
1	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 14.756	€ 14.160	€ 14.160	€ 14.160
2	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.054	€ 14.160	€ 14.160	€ 14.160
3	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.352	€ 14.160	€ 14.160	€ 14.160
4	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.650	€ 14.160	€ 14.160	€ 14.160
5	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 14.160	€ 14.160	€ 14.160
6	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 14.398	€ 14.160	€ 14.160
7	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 14.636	€ 14.160	€ 14.160
8	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 14.874	€ 14.160	€ 14.160
9	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.052	€ 14.160	€ 14.160
10	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 14.150	€ 14.160	€ 14.160
11	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.160	€ 14.160
12	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.278	€ 14.160
13	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.396	€ 14.160
14	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.514	€ 14.160
15	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.574	€ 14.160
16	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.634	€ 14.160
17	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
18	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
19	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
20	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
21	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
22	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
23	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
24	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160
25	€ 17.568	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 15.948	€ 17.925	€ 15.948	€ 15.408	€ 14.694	€ 14.160

Bron: eigen berekeningen

Wanneer één volwassene en één kind een gezin vormen, hebben deze een armoederisocodrempel van 15.607 euro. Voor november 2012 leefde geen enkel gezin met een verhoogd armoederisico omdat de werkloosheidsuitkering als gezinshoofd en de basiskinderbijslag van 1.080 euro samen hoger waren dan de armoederisocodrempel. Onder de nieuwe regelgeving is er wel een verhoogd armoederisico voor gezinnen waarvan de werkloze persoon meer dan twee jaar werkloos is en voor gezinnen waar de werkloze persoon drie jaar of minder anciënniteit heeft, is er al een verhoogd armoederisico voor het gezin wanneer de werkloze persoon meer dan één jaar werkloos is.

Figuur 59 op de volgende pagina kleurt al een stuk roder dan Figuur 58. Dit wil zeggen dat er zowel onder de oude als onder de nieuwe regelgeving veel gezinnen niet boven de armoederisocodrempel van 19.208 euro uitkomen. Er is echter geen verschil tussen het aantal gezinnen dat met een verhoogd armoederisico leeft door de hervorming van de werkloosheidsuitkering.

Figuur 60 geeft weer dat door de degressiviteit van de hervorming er in het eerste jaar van de werkloosheid ook een hogere uitkering zal worden betaald aan de werkloze. Hierdoor zal het gezin in het eerste werkloosheidsjaar van het gezinshoofd, onder de nieuwe regelgeving, leven zonder een verhoogd armoederisico. Dit omdat 22.917 euro de armoederisicodrempel van 22.810 euro nipt overstijgt.

3.5.5.6 Conclusie

Er kunnen verschillende conclusies worden getrokken voor de verschillende standaardgezinssituaties. Zo kan er worden besloten voor eenpersoonsgezinnen met één werkloze volwassene (alleenstaande werkloze) dat de nieuwe regelgeving ervoor zorgt dat deze eenpersoonsgezinnen na het derde werkloosheidsjaar met een verhoogd armoederisico zullen moeten leven wanneer deze enkel moeten leven van de werkloosheidsuitkering. Onder de oude regelgeving leefde een eenpersoonsgezin met één werkloze volwassene nooit met een verhoogd armoederisico.

Voor gezinnen met twee volwassenen toont Figuur 55 aan dat het zowel voor als na de hervorming in november 2012 onmogelijk is om te leven zonder een verhoogd armoederisico voor een gezin met twee volwassen personen die maar leven van één inkomen (de werkloosheidsuitkering). Wanneer de andere twee situaties worden bekeken, waarbij de tweede volwassene ook een inkomen verdient, kan worden opgemerkt dat een inkomen van 750 euro van deze persoon niet volstaat om boven de armoederisicodrempel te komen. Dit zowel onder de oude als de nieuwe regelgeving. Pas wanneer de (huwelijks)partner van de werkloze een inkomen verwerft van 1.250 euro, zal het gezinsinkomen de armoederisicodrempel in het eerste jaar onder de nieuwe regelgeving juist overtreffen. Hieruit kan worden geconcludeerd dat wanneer twee volwassen personen samenwonen, het inkomen van de (huwelijks)partner zal bepalen of het gezinsinkomen al dan niet boven de armoederisicodrempel zal uitkomen.

In een gezin met twee volwassenen en kinderen wordt de kans op een verhoogd armoederisico alleen maar groter. Dit omdat de stijging van de armoederisicodrempel door een extra kind in een gezin (3.601,5 euro per jaar) nooit door de verhoging van de basiskinderbijslag wordt gedekt (maximum 2.988 euro per jaar). Ook hier moet worden opgemerkt dat wanneer de (huwelijks)partner een voldoende hoog inkomen heeft, het gezin niet met een verhoogd armoederisico zal leven.

Tot slot kwamen in dit deel van de case study de gezinnen met één volwassene en kinderen aan bod. Aan de hand van figuren 58, 59 en 60 kan er worden vastgesteld dat de figuren alsmaar roder worden. Dit wil zeggen dat een toename van het aantal kinderen in eenoudergezinnen zorgt voor een grotere kans op verhoogd armoederisico (doordat de basiskinderbijslag de stijging van de armoederisicodrempel niet dekt).

De werkloosheidsuitkering is dus vaak niet hoog genoeg om de armoederisicodrempel te overstijgen. Ook tonen Figuur 54 en 58 de degressiviteit van de werkloosheidsuitkering na de hervorming. Dit doordat een gezin, onder de nieuwe regelgeving, alleen in de eerste jaren van de werkloosheid niet leeft met een verhoogd armoederisico, terwijl de oude regelgeving ervoor zorgde

dat een gezin nooit een verhoogd armoederisico liep. Daarenboven verwees de benaming werkloosheidsuitkering ook in dit deel van de case study naar de maximale werkloosheidsuitkering, waardoor bepaalde gezinnen het met nog minder zullen moeten stellen dan de huishoudinkomens die in de bovenstaande figuren worden weergegeven.

Het is echter niet zeker en te gemakkelijk om te besluiten dat deze hervorming ervoor zal zorgen dat er meer gezinnen zullen leven met een verhoogd armoederisico. De degressiviteit kan er namelijk voor zorgen dat de prikkel om aan het werk te gaan vergroot, en dat gezinnen zo zullen raken/blijven uit de situatie waarin ze leven met een verhoogd armoederisico. Hoe groot de verandering van prikkel is door de (degressieve) hervorming valt buiten bestek van de case study. Het is echter wel zeker, zoals blijkt uit de literatuurstudie van deze masterproef, dat werk dikwijls hét middel is om uit de armoede te blijven of te raken.

3.5.6 Deel 4: Tewerkstellingsmaatregelen

3.5.6.1 Inleiding

Om werklozen aan te sporen om terug aan het werk te gaan, kunnen er bepaalde incentives vanuit de overheid worden voorzien. Op deze manier kan de overheid door zelf kosten te maken (door incentives te voorzien) ervoor zorgen dat de werkloze persoon aan het werk gaat. Dit heeft voor de overheid twee positieve gevolgen, nl. er zullen belastingen kunnen worden geïnd op het inkomen dat wordt vergaard en er zal geen werkloosheidsuitkering meer moeten worden betaald aan de werkloze.

Zoals besproken in de literatuurstudie, wordt in het Federaal Plan Armoedebestrijding en het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding veel aandacht geschonken aan kansengroepen. In dit deel van de case study worden allereerst enkele belangrijke incentives besproken die de overheid al voorziet en waaraan de overheid al veel middelen besteedt. Zo zal er een algemeen kader kunnen worden geschetst van de huidige tewerkstellingsmaatregelen (het geheel van bestaande incentives). De maatregelen waarmee het algemeen kader wordt geschetst bestaan uit de seniorvakantie, jeugdvakantie, mobiliteitstoelage, kinderopvangtoelage, werkhervattingstoelage, startbonus en de incentives via de werkgever.

Hieruit kan dan worden afgeleid voor welke werkloze personen er nog (te) weinig incentives bestaan. Op basis van deze conclusies en de bevindingen in bovenstaande delen van de case study, zal een eigen maatregel (aanvullend op het geheel van bestaande incentives) worden voorgesteld.

3.5.6.2 Bestaande incentives

3.5.6.2.1 Seniorvakantie

Wanneer een werkloze, die vijftig jaar of ouder is, het werk hervat als loontrekkende in de privésector, heeft deze recht op een seniorvakantie ter aanvulling van het onvolledige recht op gewone betaalde vakantie. Deze werknemer zal dus geen recht hebben op de normale vier weken betaalde vakantie waar een loontrekkende recht op heeft. Dit doordat deze persoon in de loop van het vorige jaar (waarop de gewone betaalde vakantie wordt berekend) een periode heeft

doorgebracht in volledige werkloosheid of invaliditeit. Ter aanvulling van zijn onvolledig recht op gewone betaalde vakantie zal er een seniorvakantie-uitkering worden uitbetaald die gelijk is aan 65 procent van zijn begrensde brutoloon.¹⁸⁶

Het aantal weken betaalde vakantie gedurende een jaar (vakantiejaar) wordt, zoals hierboven werd vermeld, berekend aan de hand van de tewerkstellingsduur in de loop van het vorige jaar (vakantiedienstjaar). Personen die een hele jaar hebben gewerkt, hebben recht op vier weken betaalde vakantie. Zo zullen bijvoorbeeld loontrekkenden die in het vakantiedienstjaar zes maanden hebben gewerkt recht hebben op twee weken gewone betaalde vakantie.¹⁸⁷

Deze regeling voorziet dat werknemers die vijftig jaar of ouder zijn, seniorvakantie kunnen nemen ter aanvulling van de gewone betaalde vakantiedagen zodat hun vakantieperiode vier weken zal duren. Er moet dus worden voldaan aan twee voorwaarden:

- Minstens vijftig jaar of ouder zijn op 31 december van het vakantiedienstjaar (jaar dat vooraf gaat aan het jaar waarin vakantie wordt genomen);
- Geen recht hebben op vier weken betaalde vakantie tijdens het vakantiejaar door een periode van invaliditeit of volledige werkloosheid tijdens het vakantiedienstjaar. De seniorvakantie is dus niet van toepassing indien het onvolledige recht op betaalde vakantie het gevolg is van andere onderbrekingen, zoals loopbaanonderbrekingen en tijdelijke werkloosheid.¹⁸⁸

Voorbeeld

Een volledig werkloze persoon is werkloos tot 30 maart 2012 en begint terug met werken op 1 april 2012. Hij werkt dus maar negen maanden in 2012, wat resulteert in het recht op drie weken gewone betaalde vakantie. Wanneer deze persoon aan de voorwaarden voldoet heeft deze bijkomend recht op een week seniorvakantie.

Zoals hierboven al werd aangegeven, wordt de uitkering van de seniorvakantie berekend op het begrensde brutoloon. Ze bedraagt 65 procent van het theoretisch brutoloon, begrensd tot 2.080,15 euro per maand (geïndexeerd bedrag). De maximale seniorvakantie-uitkering die wordt uitgekeerd zal dus 52 euro per dag zijn (65 procent * 2.080,15 euro / 26 dagen in een maand). Op deze uitkering wordt een bedrijfsvoorheffing van 10,09 procent ingehouden. Het aantal uitkeringen waarop de desbetreffende persoon recht heeft is gelijk aan het aantal uren vakantie vermenigvuldigd met zes, gedeeld door de normale arbeidsduur.¹⁸⁹

Voorbeeld

De loontrekkende ontvangt een brutomaandloon van 1.800 euro, werkt voltijds en neemt een week seniorvakantie. Hij heeft dus recht op zes daguitkeringen (38 uren vakantie-uren x 6 / 38 normale

---

¹⁸⁶ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op seniorvakantie?*. Opgevraagd op 20 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Senior/Reql/Werknemers/InfoNL.pdf

¹⁸⁷ ibidem

¹⁸⁸ ibidem

¹⁸⁹ ibidem

voltijdse uren) van 45 euro (65 procent * 1.800 euro / 26 dagen in een maand). Dit zou gelijk zijn aan een uitkering van 270 euro bruto of 242,76 euro netto.

Tot slot moet er worden opgemerkt dat een deeltijdse werknemer ook recht heeft op een seniorvakantie-uitkering. De seniorvakantiedagen waarop deze persoon recht heeft zullen namelijk proportioneel vergoed worden. Ook werknemers in een activeringsprogramma¹⁹⁰, die de vakantieregeling genieten van de privésector, hebben recht op seniorvakantiedagen nadat hun gewoon betaalde vakantie is uitgeput.¹⁹¹

3.5.6.2 Jeugdvakantie

Net zoals bij de seniorvakantie is de jeugdvakantie een aanvulling van het onvolledig recht op gewone betaalde vakantie. Deze regeling geldt voor een jongere die zijn studies heeft beëindigd wanneer deze jonger is dan 25 jaar en ten minste een maand heeft gewerkt als loontrekkende in het jaar waarin hij is afgestudeerd. De uitkering voor een jeugdvakantiedag bedraagt, net zoals bij de seniorvakantie-uitkering, 65 procent van het bruto begrensde loon.¹⁹²

Ook in dit geval dient de jeugdvakantie ter aanvulling van de gewone betaalde vakantie tot de volledige vakantieperiode van vier weken is opgevuld. Het grote verschil tussen de seniorvakantie en de jeugdvakantie zit hierin dat de voorwaarde van beide vakanties verschillen. Deze van een jeugdvakantie zijn:

- Jonger dan 25 jaar op 31 december van het vakantiedienstjaar;
- Tijdens het vakantiedienstjaar moeten studies, leertijd of opleiding zijn afgewerkt;
- Minstens een maand verbonden zijn door een of meerdere arbeidsovereenkomsten en ten minste 13 arbeidsdagen hebben gewerkt.¹⁹³

Wanneer deze voorwaarden worden vergeleken met de voorwaarden om een seniorvakantie te genieten, kan worden opgemerkt dat er om een seniorvakantie-uitkering te verkrijgen niet moet worden voldaan aan de verplichting betreffende de derde voorwaarde om een jeugdvakantie-uitkering te ontvangen.¹⁹⁴

De jeugdvakantie-uitkering wordt op identiek dezelfde wijze berekend als de seniorvakantie-uitkering en is eveneens van toepassing op deeltijdse werknemers (proportioneel) en werknemers in een activeringsprogramma.¹⁹⁵

---

¹⁹⁰ Deze programma's proberen mensen met een beperking opnieuw te activeren

¹⁹¹ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad - werknemers: Hebt u recht op seniorvakantie?*. Opgevraagd op 20 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Senior/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

¹⁹² Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad - werknemers: Hebt u recht op jeugdvakantie?*. Opgevraagd op 21 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Jeugd/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

¹⁹³ ibidem

¹⁹⁴ ibidem

¹⁹⁵ ibidem

3.5.6.2.3 Mobiliteitstoeslag

De mobiliteitstoeslag is een toeslag die wordt toegekend door de RVA en kan slechts eenmaal worden toegekend. Ze bedraagt 743,68 euro (geïndexeerd bedrag) en kan slechts onder bepaalde voorwaarden worden verkregen:

- De desbetreffende persoon moet op zijn minst één uitkering als volledige werkloze hebben ontvangen in de maand waarin deze begint te werken of de maand die voorafging aan de maand waarin hij tewerkgesteld werd.
- Diegene die de mobiliteitstoeslag aanvraagt komt uit een langdurige werkloosheid. Dit betekent dat deze een werkkaart heeft of in aanmerking komt om een werkkaart aan te vragen. Om te bepalen wie recht heeft op een werkkaart, werd er een ingewikkeld systeem opgesteld dat buiten het bestek van deze case study valt. Algemeen kan er worden gesteld dat een werkloze recht heeft op een werkkaart wanneer deze tussen de 12 maanden en 60 maanden werkloos is. Hierbij wordt ouderdom, duur van de inschrijving als werkzoekende en bijkomende voorwaarden betreffende arbeidsgeschiktheid en uitkeringsgerechtigheid in rekening genomen.¹⁹⁶
- Er wordt in dienst getreden met een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur met minstens een halftijdse arbeidsregeling of een arbeidsregeling van minstens 18 uren per week.
- De woon-werkafstand is meer dan 60 kilometer en de duur van de verplaatsing van de verblijfplaats naar het werk bedraagt meer dan vier uur of de duur van de afwezigheid uit de gewone verblijfplaats is door de tewerkstelling meer dan twaalf uren.¹⁹⁷

3.5.6.2.4 Kinderopvangtoeslag

Een alleenstaande ouder die een uitkering krijgt omdat deze volledig werkloos is, en erna gaat werken als werknemer of als zelfstandige in hoofdberoep, zal gedurende twaalf maanden recht hebben op een kinderopvangtoeslag. Deze toeslag bedraagt 81,19 euro (geïndexeerd bedrag) per maand.¹⁹⁸

Er moet echter wel voldaan worden aan een aantal voorwaarden om recht te hebben op de toeslag:

- Er kan aanspraak gemaakt worden op kinderbijslag voor minstens een kind (ook in geval van het hoederecht over een kind);
- Een volledige werkloosheidsduur of werkloos met bedrijfstoeslag voor ten minste drie maanden. De onderbrekingen die korter zijn dan vier weken worden gelijkgesteld aan de werkloosheidsperiode;

---

¹⁹⁶ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op de voordelen van het ACTIVA-plan (de werkkaart)? (regeling vanaf 2012)*. Opgevraagd op 22 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_activa/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

¹⁹⁷ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op mobiliteitstoeslag?*. Opgevraagd op 21 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_toeslag/Regl/Werknemers/T120/InfoNL.pdf

¹⁹⁸ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op kinderopvangtoeslag? (regeling vanaf 2012)*. Opgevraagd op 22 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_toeslag/Regl/Werknemers/T113/InfoNL.pdf

- De desbetreffende persoon vraagt geen werkhervattingstoelage aan die van toepassing is voor personen die ouder zijn dan vijftig jaar (zie verder);
- Wanneer er al een kinderopvangtoelage is ontvangen onder de oude regelgeving (voor 1 februari 2009), kan er slechts aanspraak worden gemaakt op de nieuwe kinderopvangtoelage wanneer er 24 maanden zijn verstreken sinds de tewerkstelling waardoor de oude kinderopvangtoelage werd ontvangen.¹⁹⁹

De periode van 24 maanden geldt ook wanneer iemand nogmaals aanspraak wil maken op kinderopvangtoelage onder de nieuwe regelgeving. Wanneer de volgende werkhervatting op minder dan 24 maanden ligt na de maand waarvoor u voor de laatste keer de kinderopvangtoelage ontving, en ontving u nog geen twaalf maanden toelage, dan kan deze persoon nog voor de resterend aantal maanden de toelage ontvangen (zelfs wanneer de desbetreffende persoon niet opnieuw voor drie maanden werkloos is).²⁰⁰

3.5.6.2.5 Werkhervattingstoelage

De werkhervattingstoelage wordt toegekend als aanvulling op het inkomen van een werkloze persoon van minstens 55 jaar die het werk hervat. Vanaf 1 februari 2013 geldt de werkhervattingstoelage enkel voor personen die op de laatste dag van de maand van de werkhervatting minstens 55 jaar oud zijn. Indien de werkloze dus voor 1 februari 2013 de toelage ontving (toen de werkloze persoon minstens 50 jaar moest zijn), moet er dus niet worden voldaan aan de leeftijd van 55 jaar maar aan die van 50 jaar.²⁰¹

In de regelgeving van deze toelage bestaat er een belangrijk onderscheid, nl. de duur van de werkhervattingstoelage (onbeperkt of beperkt) waarop de 55-plusser die het werk heeft hervat recht heeft. De toelage van onbepaalde duur wordt toegekend voor twaalf maanden en kan verlengd worden zolang de werkhervatting duurt. Voor de werkhervattingstoelage van beperkte duur kan de periode van twaalf maanden slechts twee keer worden verlengd.

De voorwaarden die moeten vervuld worden om aanspraak te maken op de toelage voor een onbepaalde duur zijn:

- Loontrekkende zijn;
- Uitkeringsgerechtigd volledig werkloos zijn;
- Minstens 55 jaar zijn;
- Minstens twintig jaar beroepsverleden hebben als loontrekkende.²⁰²

Voor een toelage van bepaalde duur is de vierde voorwaarde, het bewijzen van een beroepsverleden van twintig jaar, niet noodzakelijk.

¹⁹⁹ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op kinderopvangtoelage?. (regeling vanaf 2012)*. Opgevraagd op 22 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_toelage/Regl/Werknemers/T113/InfoNL.pdf

²⁰⁰ ibidem

²⁰¹ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2013). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op werkhervattingstoelage?*. Opgevraagd op 23 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Toelage/Regl/Werknemers/T92/InfoNL.pdf

²⁰² ibidem

De werkhervattingstoelage is een forfaitair bedrag en hangt niet af van het soort contract (interim, (on)bepaalde duur,...), loon (hoog of laag) of werkrooster (deeltijds of voltijds). De toeslag van onbepaalde duur bedraagt 197,93 euro per maand (geïndexeerd bedrag), terwijl deze bij een tijdelijke duur afneemt in tijd: gedurende de eerste twaalf maanden bedraagt de toeslag, net zoals bij onbepaalde duur, 197,93 euro per maand. In de volgende twee periodes (bij verlenging) neemt de toeslag echter af en bedraagt deze respectievelijk 131,95 euro en 65,98 euro per maand (geïndexeerde bedragen).²⁰³

Tot slot moet worden vermeld dat de werkhervattingstoelage niet gecumuleerd kan worden met werkloosheids- en ziekte-uitkeringen, alsook niet met inkomens-garantie-uitkeringen van een deeltijdse werknemer en onderbrekingsuitkeringen (bij loopbaanonderbreking of tijdskrediet).²⁰⁴

3.5.6.2.6 Startbonus

Eén van de initiatieven die de overheid, naast onder andere een verbetering van de beroepsopleiding en een instapstage, voorziet om jongeren aan het werk te krijgen, is de startbonus. Deze maatregel heeft de federale overheid genomen in het kader van het Generatiepact²⁰⁵ om de tewerkstelling van jongeren te verhogen en richt zich op jongeren die nog geen achttien jaar zijn en een beperkt leerplan of een erkende vorming in het kader van de deeltijdse leerplicht volgen. Een premie moet deze jongeren aanmoedigen om een stage te volgen en ook af te werken.²⁰⁶

De startbonus wordt toegekend wanneer deze jongeren een beperkt leerplan of een erkende opleiding met succes combineert met een praktijkopleiding of een beroepservaring bij een privé- of openbare werkgever. Deze opleiding kan plaatsvinden in het kader van de uitvoering van verscheidene arbeids- of opleidingsovereenkomsten die mogen gesloten worden met een of meerdere werkgevers. Deze premie bedraagt 500 euro op het einde van het eerste of het tweede opleidingsjaar en 750 euro op het einde van het derde opleidingsjaar van eenzelfde alternerende opleidingscyclus.²⁰⁷

3.5.6.2.7 Incentives via de werkgever

De overheid heeft de laatste jaren alsmaar meer initiatieven genomen om de arbeidskost voor de werkgever te reduceren met het oog op een grotere tewerkstelling. Vaak gaat het hier om een verlaging van de sociale zekerheidsbijdragen die de werkgever moet betalen aan de overheid. Hieronder wordt de werkbonus, de sociale inschakelingseconomie en het activaplan kort besproken.

Ten eerste is er de werkbonus. Sinds 1 oktober 2008 is de sociale werkbonus van toepassing in België. Deze maatregel reduceert de werknemersbijdragen die de werkgever moet betalen aan de

---

²⁰³ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2013). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op werkhervattingstoelage?*. Opgevraagd op 23 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Toelage/Regl/Werknemers/T92/InfoNL.pdf

²⁰⁴ ibidem

²⁰⁵ De vergrijzing aanpakken door mensen langer aan het werk te zetten en dit aan te moedigen

²⁰⁶ Rijksdienst voor arbeidsvoorziening (2010). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op een startbonus?*. Opgevraagd op 23 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Bonus/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

²⁰⁷ ibidem

sociale zekerheid en heeft als doelstelling om personen met een laag nettoloon (minder dan 2.200 bruto per maand) een hoger netto loon te garanderen zonder daarbij het brutoloon (de kost voor de werkgever) te verhogen. De vermindering van de werknemersbijdragen bestaat uit een forfaitair bedrag dat geleidelijk wordt verminderd naarmate het loon hoger wordt. Voor een bediende is dit bedrag maximum 175 euro per maand per werknemer en voor een arbeider is dit maximum 189 euro per maand per werknemer. Opgemerkt moet wel worden dat de aangepaste sociale werkbonus voor de laagste lonen is geschrapt vanaf 1 januari 2013 en de werkbonus sindsdien een lineair verloop kent.²⁰⁸ Wel zijn de sociale partners op 29 maart 2013 een verhoging van de werkbonus met negen euro per maand overeengekomen. Dit wordt door de sociale partners gezien als een extraatje voor diegene die moeten rondkomen met een laag loon.²⁰⁹

Naast de sociale werkbonus is er ook nog een fiscale werkbonus waarbij een reductie wordt verleend op de bedrijfsvoorheffing die wordt geheven op de bezoldigingen van de werknemers die recht hebben op een sociale werkbonus. Deze vermindering bedraagt 8,95 procent van het bedrag van de sociale werkbonus. Deze fiscale werkbonus is van toepassing sinds 1 januari 2013.²¹⁰ De totale lastenverlaging van de werkbonussen bedraagt, door de uitbreidingen van de voorbije jaren, ongeveer 900 miljoen euro.²¹¹

Ten tweede is er de sociale inschakelingseconomie (SINE). Deze maatregel bevordert de herinschakeling van zeer moeilijk te plaatsen werklozen. Dit zijn langdurige werklozen die bij de indiensttreding niet in het bezit zijn van een diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs.

Wanneer een werkgever deze zeer moeilijk te plaatsen werklozen tewerkstelt, geniet deze twee voordelen:

- Vermindering van de werkgeversbijdragen aan de sociale zekerheid;
- Een financiële tegemoetkoming van de RVA in het nettoloon.²¹²

Doordat de overheid deze voordelen voorziet, zal een werkgever sneller bereid zijn deze moeilijk te plaatsen werkloze personen aan te nemen.

Als laatste wordt het activaplan kort besproken. Deze maatregel heeft als doelstelling om de werkgelegenheidsgraad in het algemeen te verhogen. De herinschakeling van werkzoekenden in het normale arbeidscircuit wordt bevorderd doordat de RVA, in plaats van de werkgever, een deel

---

²⁰⁸ Sofim – Dienstengroep (2013). *Versterking van de werkbonus vanaf 01.01.2013*. Opgevraagd op 26 maart, 2013, via <https://www.sofim.be/Paginas/nieuws/Versterking-van-de-werkbonus-vanaf-01-01-2013.aspx#.UVLx-xy9Szt>

²⁰⁹ De Redactie (2013). *Extraatje voor mensen met laag loon en gepensioneerden*. Opgevraagd op 30 maart, 2013, via http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/130329_GroepVanTien_SociaalOverleg

²¹⁰ ibidem

²¹¹ Trends (2013). *Werkbonus loopt op tot 900 miljoen euro*. Opgevraagd op 26 maart, 2013, via <http://trends.knack.be/economie/nieuws/finance/werkbonus-loopt-op-tot-900-miljoen-euro/article-4000231041050.htm>

²¹² Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2011). *Infoblad – werknemers: Herinschakeling van de zeer moeilijk te plaatsen werklozen in de Sociale Inschakelingseconomie*. Opgevraagd op 28 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Sine/Regl/Werkgevers/InfoNL.pdf

van het nettoloon (werkuitkering), nl. 500 euro, betaalt aan de werknemer. Hierdoor zal de werkgever sneller geneigd zijn werklozen aan te nemen omdat het voor hem 500 euro per maand goedkoper is om hen tewerk te stellen. Ook zal de werkgever een vermindering krijgen van de sociale zekerheidsbijdragen (tussen 400 en 1.000 euro per kwartaal). De regelgeving is opgebouwd zodat iemand die langer werkloos is vooraleer hij wordt aangenomen ook langer recht zal hebben op de voordelen (dus ook meer kans heeft om aangenomen te worden). Opgemerkt moet worden dat de persoon die tewerkgesteld wordt minstens negen maanden (-45-jarigen) of twaalf maanden (+45-jarigen) werkloos moet zijn voordat deze regelgeving van toepassing kan zijn.²¹³

Voorbeelden werkuitkering

Voor een werkloze persoon die jonger is dan 25 jaar en twaalf maanden van de laatste achttien maanden werkloos was, zal de RVA 16 maanden een werkuitkering betalen aan de werknemer wanneer deze wordt aangenomen.

Voor een werkloze persoon jonger dan 45 jaar die zestig maanden van de laatste negentig maanden werkloos was, zal de RVA 30 maanden de werkuitkering betalen wanneer hij opnieuw wordt tewerkgesteld.

Deze drie initiatieven van de overheid geven weer dat er niet alleen rechtstreekse incentives worden gegeven aan de werklozen om terug aan het werk te gaan, maar dat ook de werkgever wordt ingeschakeld om te zorgen dat er meer werklozen aan het werk gaan.

3.5.6.2.8 Conclusie bestaande incentives

De bestaande incentives die hierboven werden besproken, met als doel een algemeen kader te schetsen van het geheel van bestaande incentives, hebben allemaal eenzelfde intentie, nl. mensen motiveren om aan het werk te gaan. Er kunnen echter drie belangrijke vaststellingen worden gedaan betreffende deze bestaande incentives.

Allereerst is het zo dat veel van de bestaande tewerkstellingsmaatregelen trachten oudere (+50-jarigen) of jongere werklozen (-25 jarigen) aan het werk te krijgen (seniorvakantie, werkhervattingstoelage, jeugdvakantie en startbonus). Deze inspanningen zijn nuttig aangezien de werkloosheidsgraad het hoogst ligt bij deze twee doelgroepen,²¹⁴ toch behelzen ze volgens cijfers van Statistics Belgium "slechts" 37 procent van de werkloze bevolking in België.²¹⁵ Hier moet wel opgemerkt worden dat dit percentage eerder berekend is in functie van de sociale zekerheid dan in functie van de arbeidsmarkt. Dit omdat werkloosheid een federale materie is (RVA), terwijl arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding Vlaamse materies zijn (VDAB).

---

²¹³ Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op de voordelen van het ACTIVA-plan (de werkkaart)?*. Opgevraagd op 11 april, 2013, via http://www.rva.be/Frames/frameset.aspx?Path=D_opdracht_activa/&Items=1&Language=NL

²¹⁴ Werk.be (z.d.). *Startpunt voor werk en sociale economie: Trend werkloosheidsgraad*. Opgevraagd op 11 april, 2013, via <http://www.werk.be/cijfers/trends-en-conjunctuur/werkloosheidsgraad>

²¹⁵ Statistics Belgium (2012). *De arbeidsmarkt in absolute cijfers*. Opgevraagd op 12 april, 2013, via http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/werk/absoluut/

Ten tweede is het zo dat er bij de kinderopvangtoeslag 24 maanden moet worden gewacht om het recht terug te verkrijgen nadat een persoon het recht heeft uitgeput (twaalf maanden een kinderopvangtoeslag ontvangen). Hierdoor kan er een negatieve incentive plaatsvinden bij een werkloze persoon om langer te wachten (tot er 24 maanden voorbij zijn na het uitputten van het recht) om aan het werk te gaan. Op deze manier zou hij na het verstrijken van 24 maanden opnieuw recht hebben op de toeslag.

Tot slot is het zo dat de initiatieven die de overheid neemt vaak specifieke doelgroepen beogen waardoor een heel aantal werklozen (die niet tot de doelgroepen behoren) niet worden geholpen. Zo zal er van de mobiliteitstoeslag door weinig personen gebruik worden gemaakt omdat de woon-werkafstand groter moet zijn dan 60 kilometer en de werknemer meer dan vier uur onderweg moet zijn van de verblijfplaats naar het werk. Daarenboven geldt deze regelgeving alleen voor langdurige werklozen. Andere voorbeelden zijn de werkbonus, waar alleen personen worden beoogd met een laag inkomen, en de SINE, waar alleen de zeer moeilijk te plaatsen werklozen worden geholpen. In het activaplan is het zo dat er pas een forfaitaire uitkering wordt betaald aan de werkgever vanaf een werkloosheidsduur van negen of twaalf maanden. Hierdoor wordt er geen incentive gegeven door de overheid, om werkloze personen die nog geen negen of twaalf maanden werkloos zijn, aan het werk te krijgen.

Deze vaststellingen tonen niet aan dat de huidige incentives geen personen uit de werkloosheid halen, maar wel dat er nog een aantal lacunes zijn binnen de tewerkstellingsmaatregelen. Zo zou de prikkel, voor werkloze personen tussen de 25 en 50 jaar (63 procent van de werklozen in België) om terug aan het werk te gaan, vergroot moeten worden. Het beleid richt zich verder ook vaak op bepaalde doelgroepen waardoor veel andere werklozen niet worden geholpen. Op deze manier zorgt de overheid bijvoorbeeld voor een grotere incentive voor langdurige werklozen, terwijl er hier ook al preventief zou kunnen worden gewerkt door het aantal langdurige werklozen te verminderen. Dit kan mogelijk worden gemaakt door de mensen die nog geen jaar werkloos zijn meer incentives te geven.

Er moet dus een beleid worden uitgestippeld met een groter draagvlak en waar bijgevolg ook meer mensen beroep op kunnen doen. Om deze lacunes in de wetgeving op te vullen en de incentives van de overheid aan te vullen, wordt hieronder een eigen aanvullende maatregel voorgesteld waarin wordt getracht een antwoord te bieden op de bovenstaande vaststellingen.

3.5.6.3 Eigen aanvullende maatregel

3.5.6.3.1 Wat implementeren in de eigen aanvullende maatregel?

In deze maatregel zullen de bovenstaande conclusies over het geheel van bestaande incentives worden meegenomen, alsook eerdere conclusies in voorgaande delen die handelen over (1) het jaarlijks verschil in werkloosheidsuitkering tussen verschillende groepen en over verschillende jaren, (2) de budgettaire impact voor de overheid en (3) het verhoogde armoederisico in bepaalde gezinssituaties.

Bij het voorstellen van de maatregel zal er dus rekening worden gehouden met een aantal zaken die vastgesteld zijn in deze case study. In deel 1 werd er opgemerkt dat, op basis van het

jaargemiddelde van 2012, 58 procent van de werklozen minder dan één jaar werkloos is. In dit eerste jaar zal de werkloosheidsuitkering licht stijgen, waardoor dus ook het merendeel van werklozen beter af zullen zijn. Wel is het zo dat mensen vanaf het tweede jaar werkloosheid steeds meer nadeel ondervinden en een steeds lagere uitkering ontvangen. Dit betekent dat er voor mensen die langer dan één jaar werkloos zijn een grotere incentive (groot nadeel door hervorming) bestaat om aan het werk te gaan dan voor deze die minder dan één jaar werkloos zijn (klein voordeel door hervorming).

Hoe sneller iemand werk vindt, hoe lager de kosten zullen zijn voor de overheid omdat deze geen werkloosheidsuitkering meer moet uitbetalen. Verder zal ze doorgaans een hoger bedrag aan belastingen innen. Het aantal personen dat langer dan één jaar werkloos is (42 procent), zou op termijn dus moeten worden gereduceerd. Er moet met andere woorden niet alleen worden ingezet op langdurige werklozen, maar ook op mensen die pas zonder werk zijn gevallen om deze zo snel mogelijk aan nieuw werk te helpen. Wanneer werklozen sneller werk vinden, zal de overheid besparen waardoor ze alsmat meer middelen beschikbaar hebben om werklozen sneller aan het werk te krijgen. Hierdoor ontstaat er dus een positieve vicieuze cirkel waarin de werkloosheid zal worden gereduceerd.

In deel 2 werd berekend dat er door de verandering van de werkloosheidsuitkering in het eerste jaar, vanaf de hervorming in november 2012, een extra opbrengst zal worden gegenereerd door de federale overheid van 25.838.083 euro. Dit bedrag zal worden gebruikt in de eigen maatregel die de huidige incentives niet vervangt, maar aanvult. Een gegeven dat wordt meegenomen uit deel 3 van deze case study is dat de stijging van de armoederisicodrempel door een extra kind in een gezin (3.601,5 euro per jaar) nooit gedekt zal worden door de verhoging van de basiskinderbijslag (maximum 2.988 euro per jaar).

Tot slot worden in deel 4 een aantal conclusies geformuleerd. Zo worden er vooral nuttige incentives gegeven aan jongeren en ouderen, toch is het merendeel (63 procent) van de werklozen tussen de 25 en 50 jaar oud. Ook wordt soms een incentive gegeven om langer werkloos te blijven (voorbeeld kinderopvangtoeslag). Verder is er te weinig aandacht voor personen die minder dan een jaar werkloos zijn. Hierdoor kan dus hetzelfde worden besloten als in deel 1 waar ook werd voorgesteld om meer middelen in te zetten op mensen die pas zonder werk zijn geraakt.

De eigen aanvullende maatregel zal dus trachten om personen te belonen die in het eerste werkloosheidsjaar nieuw werk vinden en focussen op personen tussen 25 en 50 jaar. Deze beloning gebeurt door bedrijven te stimuleren, via een vermindering van de werkgeversbijdrage, om deze personen sneller aan te nemen. Dit omdat er voor deze werklozen (te) weinig incentives vanuit de overheid worden voorzien. Bovendien zullen personen uit deze leeftijdsklasse logischerwijs meer kinderen ten laste hebben dan jongere (jonger dan 25 jaar) en oudere (ouder dan 50 jaar) personen. De maatregel heeft als doel om de huidige incentives van de overheid aan te vullen (niet te vervangen) en meer werklozen aan te spreken dan het geval is bij de huidige incentives.

3.5.6.3.2 Ontwerp eigen aanvullende maatregel

Een aanvullende maatregel zou de prikkel moeten vergroten om werklozen sneller aan het werk te krijgen en dit voor 37 procent van de werklozen (63 procent van alle werklozen is tussen de 25 en 50 jaar en 58 procent van de werklozen vertoeft nog geen jaar in de werkloosheid).

Het aantal werkzoekenden met een uitkeringsaanvraag bedroeg in België 417.250 (zie deel 2) en het aantal NWWZ of werklozen 572.907²¹⁶ in 2012. Dit laatste aantal werd berekend, bij gebrek aan overeenkomstige federale gegevens²¹⁷, door het aantal NWWZ in België van 2009 te laten evolueren zoals het aantal Vlaamse NWWZ is geëvolueerd van 2009 tot 2012. Dit in de veronderstelling dat het aantal NWWZ in België en Vlaanderen van 2009 tot 2012 dezelfde evolutie heeft gekend.

Wanneer de Vlaamse verhouding van het aantal werklozen per werkloosheidsduur (58 procent van de werklozen is minder dan een jaar werkloos) en de Belgische verhouding van de leeftijdscategorieën (63 procent van de werklozen is tussen de 25 en 50 jaar) worden toegepast, vertaalt dit zich in 209.340 werklozen tussen de 25 en 50 jaar die minder dan één jaar werkloos zijn (Figuur 61). Hierbij wordt de assumptie gemaakt dat de verhouding van het aantal werklozen per werkloosheidsduur zowel in België als in Vlaanderen hetzelfde is en deze verhouding gelijk is voor alle leeftijdscategorieën (dus ook voor werklozen tussen 25 en 50 jaar).

Figuur 61: aantal werklozen in België tussen 25 en 50 jaar naar werkloosheidsduur (jaargemiddelde 2012)

Werkloosheidsduur	Totaal aantal werklozen	Totaal aantal werklozen (25-50 jaar)	Totaal %
0 tot 1 jaar	332.286	<u>209.340</u>	58%
1 tot 2 jaar	91.665	57.749	16%
2 tot 3 jaar	45.833	28.875	8%
3 tot 4 jaar	28.645	18.046	5%
4 tot 5 jaar	17.187	10.828	3%
meer dan 5 jaar	57.291	36.093	10%
Totaal	572.907	360.931	100%

Bron: eigen berekeningen

De bedoeling van deze eigen aanvullende maatregel is om het budget, dat vrijkomt in het eerste jaar na de hervorming van de werkloosheidsuitkering, opnieuw in te zetten via een vermindering van de werkgeversbijdrage. Zoals bij het merendeel van de huidige incentives die betrekking hebben op een vermindering van de werkgeversbijdrage, zijn er ook bij deze maatregel geen bijkomende voorwaarden waaraan een werkgever moet voldoen. Wanneer het vrijgemaakte budget uit deel 2 van deze case study (25.838.083 euro) over dit aantal personen zou worden verdeeld, in de veronderstelling dat het aantal van deze groep werklozen constant blijft tijdens het eerste jaar

²¹⁶ 546.473 Belgische NWWZ in 2009 * (204.441 Vlaamse NWWZ in 2012 / 195.008 Vlaamse NWWZ in 2009)

²¹⁷ De bevoegdheden van de federale overheid (werkloosheid) en de Vlaamse overheid (arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding) verschillen, waardoor ook de statistieken enigszins anders worden berekend.

vanaf de invoering van de maatregel, kan er tijdens deze periode een forfaitair bedrag van 123,43 euro worden vrijgemaakt per persoon (25.838.083 euro verdeeld over 209.340 werklozen).

Omdat er dus maar een beperkt budget beschikbaar is, kan de eigen aanvullende maatregel geen betrekking hebben op alle werklozen tussen 25 en 50 jaar die minder dan één jaar werkloos zijn. Daarom zal deze maatregel louter betrekking hebben op werklozen tussen 25 en 50 jaar die alleen hun lagere school en de eerste graad van het secundair onderwijs hebben afgewerkt. Deze keuze werd gemaakt omdat deze groep werklozen het moeilijkst werk vindt wanneer het aantal werklozen tussen 25 en 50 jaar wordt opgedeeld naargelang studieniveau. Dit omdat er een evolutie naar de diensten- en kenniseconomie, een toenemende globalisering en veel technologische ontwikkeling waardoor er minder vraag is naar laaggeschoolden. Bovendien is het vaak zo dat, in tijden van laagconjunctuur, de laaggeschoolde werknemers worden verdrongen door de hoger opgeleide werknemers.²¹⁸

Het budget dat besteed wordt moet ervoor zorgen dat de werkgever een grotere incentive krijgt door een vermindering van de werkgeversbijdrage. Dit middel werd gekozen omdat hier ook al gebruik van gemaakt wordt bij bestaande incentives waardoor er geen bijkomende kennis moet worden vergaard door de werkgevers over de werking van het middel. De verminderingen worden berekend door de Rijksdienst voor Sociale zekerheid op basis van de driemaandelijke multifunctionele aangifte die de werkgever dient te verzenden. De werkgever zal dus geen afzonderlijke procedure moeten voorzien wanneer de betrokken werknemer aan de criteria voldoet die recht geven op de vermindering. Het is de bedoeling dat werkgevers gemotiveerd worden om deze doelgroep werklozen, door de vermindering van de werkgeversbijdrage, sneller aan te nemen.

Wanneer wordt verondersteld (door de schaarse gedetailleerde federale gegevens) dat het percentage van de werklozen die alleen hun lagere school en eerste graad van het secundair onderwijs hebben afgewerkt hetzelfde is in België als in Vlaanderen, kan er worden geconcludeerd dat deze groep 21,52 procent behelst van de werklozen tussen 25 en 50 jaar (Figuur 62).

---

²¹⁸ VDAB (2010). *Laaggeschoolden op de Vlaamse arbeidsmarkt*. Opgevraagd op 27 april, 2013, via http://www.vdab.be/trends/kik/doc/KiK_Laaggeschoolden201002.pdf

Figuur 62: aantal werklozen tussen 25 en 50 jaar naargelang studieniveau in Vlaanderen (jaargemiddelde 2012)

STUDIENIVEAU (werklozen tussen 25 en 50 jaar)	AANTAL	PERCENTAGE
Lager onderwijs + 1e graad sec	23.364	<u>21,52 %</u>
Leertijd (Syntra)	3.030	2,79 %
Deeltijds beroepssecundair	1.653	1,52 %
2e graad sec. algemeen	1.507	1,39 %
2e graad sec. beroeps	14.786	13,62 %
2e graad sec. technisch	3.977	3,66 %
2e graad sec. kunst	243	0,22 %
3e graad sec. algemeen	9.875	9,09 %
3e en 4e graad sec. beroeps	18.705	17,23 %
3e graad sec. technisch	8.995	8,28 %
3e graad sec. kunst	851	0,78%
Hoger beroepsonderwijs	966	0,89 %
Professionele bachelor	9.812	9,04 %
Academische bachelor	1.248	1,15 %
Master	9.566	8,81 %
Totaal	108.578	100%

Bron: VDAB Studiedienst en eigen berekeningen

Wanneer het percentage van 21,52 procent wordt toegepast op de 209.340 werklozen (werklozen minder dan één jaar werkloos en tussen 25 en 50 jaar), kan er worden geconcludeerd dat 45.050 personen (209.340 vermenigvuldigen met 21,52 procent) werkloos zijn in België die (=doelgroep):

- Tussen 25 en 50 jaar zijn;
- Minder dan één jaar werkloos zijn;
- Alleen hun lagere school en eerste graad van het secundair onderwijs hebben afgewerkt.

Wanneer ons beperkt budget onder deze doelgroep zal worden verdeeld, komt dit neer op 573,54 euro per werkloze persoon (25.838.083 euro verdeeld over 45.050 werklozen). Er moet opgemerkt worden dat dit bedrag van meer dan 500 euro per persoon kan worden besteed wanneer alle 45.050 werkloze personen voordeel halen uit deze maatregel. Dit zal naar alle waarschijnlijkheid niet het geval zijn.

Er zal dus een schatting moeten worden gemaakt hoeveel werklozen dan wel baat zullen hebben bij de maatregel. Uit Figuur 61 blijkt dat 58 procent van het totaal aantal werklozen tussen 25 en 50 jaar minder dan één jaar werkloos zijn en 16 procent tussen één en twee jaar werkloos zijn. Er is dus een verschil van 42 procent in het aantal werklozen tussen deze beide groepen met een verschillende werkloosheidsduur. Als er wordt verondersteld, door de afwezigheid van gedetailleerde gegevens over de doelgroep, dat de verhouding van het totaal aantal werklozen per werkloosheidsduur hetzelfde is bij zowel het aantal werklozen tussen 25 en 50 jaar als bij werklozen uit de doelgroep, kan Figuur 63 worden opgesteld.

Figuur 63: aantal werklozen in de doelgroep naar werkloosheidsduur in België (jaargemiddelde 2012)

Werkloosheidsduur	Totaal aantal werklozen (25-50 jaar)	Totaal aantal werklozen van de doelgroep	Totaal %
0 tot 1 jaar	209.340	<u>45.050</u>	58%
1 tot 2 jaar	57.749	<u>12.428</u>	16%
2 tot 3 jaar	28.875	6.214	8%
3 tot 4 jaar	18.046	3.883	5%
4 tot 5 jaar	10.828	2.330	3%
meer dan 5 jaar	36.093	7.767	10%
Totaal	360.931	77.672	100%

Bron: eigen berekeningen

Uit Figuur 63 blijkt dat, volgens de daling van 42 procent van het totaal aantal werklozen in het tweede jaar werkloosheid ten opzichte van het aantal personen in het eerste jaar werkloosheid, 32.622 personen (45.050 personen verminderen met 12.428 personen) voordeel zullen halen uit de nieuwe aanvullende maatregel. Dit komt overeen met 72,41 procent (32.622 personen delen door 45.050 personen) van de personen die minder dan één jaar werkloos zijn.

Dit is echter niet volledig correct. Door de nieuwe aanvullende maatregel zal de daling van 42 procent van het totaal aantal werklozen naar alle waarschijnlijkheid een onderschatting zijn van het aantal mensen dat voordeel zal halen uit de maatregel. Dit omdat in deze daling de aanvullende maatregel nog niet in rekening werd genomen.

In het geheel van bestaande incentives van de overheid die betrekking hebben op een vermindering van de werkgeversbijdrage, varieert de vermindering grosso modo tussen 400 euro en 1.000 euro per kwartaal en het aantal kwartalen tussen 4 en 21. Er moet wel opgemerkt worden dat deze bedragen slechts worden toegekend indien de werknemer gedurende een volledig kwartaal voltijds werkt. Wanneer deze persoon niet of slechts deeltijds werkt, zal het bedrag proportioneel worden verminderd. Omwille van het beperkte budget zal er worden gekozen voor een incentive van vier kwartalen die aanvullend zal zijn op de huidige incentives.

Een precieze schatting maken van het aantal personen van de doelgroep dat voordeel zal halen uit de maatregel is delicaat. Door de nieuwe aanvullende maatregel zal de daling van het aantal personen in het tweede jaar werkloosheid ten opzichte van het aantal personen in het eerste jaar werkloosheid vermoedelijk meer zijn dan 32.622 personen. Uiteraard zullen ook niet meer dan 45.050 personen aanspraak kunnen maken op de maatregel (vermits de doelgroep 45.050 personen bedraagt). Er zullen dus tussen de 32.622 en 45.050 personen voordeel halen uit de nieuwe maatregel. Dit komt overeen met een vermindering van de werkgeversbijdrage van respectievelijk 792,04 en 573,54 euro (Figuur 64) per werkloze uit de doelgroep.

Zoals al eerder vermeld zal worden gekozen, omwille van het beperkte budget, voor een incentive van vier kwartalen. Naargelang het aantal personen die voordeel halen uit de nieuwe aanvullende maatregel (72,41 tot 100 procent) zal de vermindering van de werkgeversbijdrage ieder kwartaal variëren voor de werkgever. Deze vermindering wordt berekend door het budget per werkloze te

distribueren over vier kwartalen (Figuur 64). Wanneer 72,41 procent van de doelgroep voordeel zal halen uit de nieuwe maatregel, zal de vermindering 198,01 euro per werkloze per kwartaal bedragen. Maar wanneer iedereen in de doelgroep voordeel zal halen uit de vermindering van de werkgeversbijdrage, zal de vermindering slechts 143,39 euro per werkloze per kwartaal kunnen bedragen.

Omdat niet geweten is hoeveel personen precies voordeel zullen halen uit de vermindering van de werkgeversbijdrage en dit de eerste maatregel is die specifiek betrekking heeft op deze doelgroep, zal het gemiddelde worden berekend van de twee situaties uit de voorgaande alinea om de vermindering te bepalen die zal worden toegekend aan een werkgever die iemand uit de doelgroep tewerkstelt. Onder deze assumptie wordt een vermindering bekomen van 165 euro per werkloze per kwartaal in het eerste jaar vanaf de invoering van de maatregel (Figuur 64). Na dit eerste jaar moet het effect van de aanvullende maatregel worden geëvalueerd, waarna een bijsturing van de maatregel mogelijk is.

Figuur 64: budget per werkloze persoon in de doelgroep naargelang personen die voordeel halen uit de nieuwe aanvullende maatregel

Budget (in euro)	25.838.083		
Personen die voordeel halen uit de nieuwe aanvullende maatregel	72,41%	86,21%	100%
Personen die voordeel halen uit de nieuwe aanvullende maatregel (aantal werklozen)	32.622	38.838	45.050
Budget per werkloze (in euro)	792,04	665,28	573,54
Budget per werkloze per kwartaal (in euro)	<u>198,01</u>	<u>166,32</u> ≈ 165	<u>143,39</u>

Bron: eigen berekeningen

Deze vermindering is klein in vergelijking met de bestaande incentives die betrekking hebben op een vermindering van de werkgeversbijdrage (400 tot 1.000 euro per kwartaal), maar werkt aanvullend. Ze zorgt ervoor dat er 6.216 personen (38.838 personen verminderen met 32.622 personen) van de doelgroep meer zullen worden aangenomen in het eerste jaar vanaf de invoering van de maatregel (ten opzichte van voor de invoering van de maatregel). Er moet wel worden opgemerkt dat bij de bovenstaande berekeningen, bij gebrek aan gegevens van 2013, ervan uit werd gegaan dat de cijfers die gebruikt werden in dit deel constant zullen blijven in 2013.

De aanvullende maatregel kan best zo snel mogelijk worden ingevoerd om op deze manier meer mensen van deze doelgroep spoedig aan het werk te krijgen. Hierdoor zal de maatregel zijn steentje bijdrage om de Belgische economie uit het slop te trekken.

3.5.6.4 Conclusie

Na de analyse van de bestaande incentives konden er twee belangrijke lacunes worden opgemerkt in de huidige tewerkstellingsmaatregelen, nl. dat er te weinig aandacht was voor werklozen tussen 25 en 50 jaar in vergelijking met hun vertegenwoordiging onder het aantal werklozen (63 procent) en dat er te weinig incentives zijn voor werklozen om binnen het jaar terug aan het werk te gaan.

Vervolgens werd er getracht om deze lacunes op te vullen door een aanvullende maatregel. Dit omdat het aantal personen die langer dan één jaar werkloos zijn (42 procent van de werklozen) en het aantal werkloze personen tussen 25 en 50 jaar (63 procent van de werklozen), zou moeten worden gereduceerd. Er zou dus een maatregel moeten worden voorzien die zoveel mogelijk van deze personen aan werk helpt. Dit was echter onmogelijk omwille van de budgetrestrictie van 25.838.083 euro die berekend werd in deel 2 van de case study. Er zouden dus meer middelen moeten worden voorzien door de overheid om deze twee belangrijke lacunes in de tewerkstellingsmaatregelen op te vullen.

Er werd gekozen om het beperkte budget louter betrekking te laten hebben op diegene in de doelgroep die alleen hun lagere school en de eerste graad van het secundair onderwijs hebben afgewerkt omdat dit de grootste groep werklozen is wanneer er een opdeling wordt gemaakt van het aantal werklozen naargelang studieniveau. Het budget werd gebruikt om een incentive te geven via de werkgever door middel van een vermindering van de werkgeversbijdrage.

Wanneer het beperkt budget onder deze doelgroep zou worden verdeeld, komt dit neer op 573,54 euro per werkloze persoon wanneer alle 45.050 werkloze personen voordeel zouden halen uit deze maatregel. Omdat dit onrealistisch is, werd een schatting gemaakt van het aantal personen van de doelgroep dat voordeel haalt uit de nieuwe aanvullende maatregel. Daarbij werd geschat dat 38.838 personen voordeel zullen halen uit de nieuwe maatregel. De vermindering die zal worden toegekend aan werkgevers die deze personen tewerkstellen, bedraagt 165 euro per kwartaal per werkloze uit de doelgroep. Door de maatregel zullen 6.216 personen uit de doelgroep meer worden aangenomen in het eerste jaar vanaf de invoering van de maatregel (ten opzichte van voor de invoering van de maatregel). De eigen aanvullende maatregel is een aanvulling op het geheel van bestaande incentives en is toegespitst op een bepaalde doelgroep die door de huidige tewerkstellingsmaatregelen onvoldoende werd geholpen.

Er kan in dit deel van de case study geconcludeerd worden dat de bestaande nuttige incentives moeten worden aangevuld met incentives om de voormelde twee lacunes aan te vullen. De overheid zal hiervoor bijkomend budget moeten voorzien want, zoals werd aangetoond, zal met een budget van minder dan 26 miljoen euro slechts een specifieke doelgroep bereikt kunnen worden.

Hoofdstuk IV: Conclusies

In een leven met een steeds groter wordende maatschappelijke prestatiedruk speelt armoede een grote rol. Er zijn verschillende definities van armoede maar ze zijn het er allemaal over eens dat armoede meer is dan alleen een financieel tekort. Armoede behelst ook het sociale en culturele karakter van armoede. Deze drie factoren worden meegenomen door de gecombineerde indicator die werd opgesteld naar aanleiding van de EU2020-doelstellingen. Meestal wordt armoede echter gemeten met de armoederisicodrempel en zal alleen het financiële karakter in rekening worden genomen. Hier wordt niet het aantal personen in armoede gemeten, maar wel het aantal personen met een verhoogd risico op armoede (minder dan 60 procent van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen in hun eigen land).

De kloof tussen arme en rijke mensen, gemeten door de ginicoëfficiënt, wordt alsmaar groter en strekt zich uit over verschillende domeinen: inkomen, cultuurparticipatie, vrije tijd, gezondheid, woningstaat, enzovoort. Door een effectief armoedebestrijdingsbeleid te voeren kan de overheid het aantal personen in armoede terugdringen. Dit beleid kan verantwoord worden door zowel een ethisch argument (perceptie van ongelijkheid als onrechtvaardig) als een functioneel argument (te veel ongelijkheid kan de groei van een land belemmeren).

Er wonen ongeveer 500 miljoen mensen in de EU waarvan 16 procent leeft met een verhoogd armoederisico. België scoort relatief slecht in vergelijking met de top van Europa wat betreft het verhoogd armoederisico voor de inwoners, nl. 15 procent.

Met het oog om de effectiviteit te bepalen in het bestrijden van armoede in België werd in de literatuurstudie de eerste deelvraag beantwoord, namelijk:

Welke factoren beïnvloeden het risico op armoede?

In deze deelvraag werd nagegaan op welke factoren de overheid zich moet focussen in het bestrijden van armoede wanneer ze effectief te werk wil gaan. Allereerst wordt er door verscheidene studies aangetoond dat vrouwen meer kans hebben dan mannen om in een positie met een verhoogd armoederisico te belanden. In België is dit verschil 2,3 procent. De wetenschappelijke literatuur verklaart dit verschil o.a. doordat vrouwen een slechtere positie hebben op de arbeidsmarkt dan mannen. Hier wordt voor het eerst de link van armoede met de werkstatus duidelijk.

Verder speelt ook de scholingsgraad een rol. In België is het zo dat algemeen kan worden gesteld dat een laaggeschoolde persoon dubbel (± 22 procent) zoveel kans heeft op een verhoogd armoederisico dan een middengeschoolde persoon (± 11 procent) en een middengeschoolde persoon dubbel zoveel kans heeft dan een hooggeschoolde persoon (± 6 procent). Ook kan worden opgemerkt dat kinderen/jongeren (18,5 procent) en 65-plussers (21 procent) meer kans hebben op een verhoogd armoederisico dan een gemiddelde Belg (15 procent), evenals een huurder (28 procent) die beduidend meer kans heeft dan een woningbezitter (10 procent).

De vijfde beïnvloedende factor is de etniciteit. In België heeft een allochtoon die geboren is in de EU ± 21 procent kans op een verhoogd armoederisico en een allochtoon die geboren is in een land buiten de EU een kans van ± 41 procent. Daarnaast is de kans groter op een verhoogd armoederisico wanneer er kinderen in een gezin aanwezig zijn of/en er slechts één volwassene is in het gezin aanwezig is (bijvoorbeeld ± 37 procent kans voor een alleenstaande met kinderen). Studies van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (WIV) tonen verder aan dat er een hoge correlatie is tussen een slechte gezondheid en het risico om in de armoede verzeild te raken.

Tot slot blijkt uit een beleidsopdracht van de OECD, waarin verwezen wordt naar de OECD Employment Outlook (2009), dat wie geen eigen inkomen verwerft vaak een grotere kans heeft op een (verhoogd) armoederisico. Zoals al eerder vermeld is werk en dus inkomen dikwijls hét middel om uit de armoede te blijven of om er uit te raken. Het is wel zo dat 5 procent van de werkende mensen in België toch nog een verhoogd armoederisico loopt. De reden waarom dit 'maar' 5 procent is, heeft volgens Marx en Verbist (2008) te maken met de loonstructuren. In België komen er relatief weinig lage inkomens voor en bovendien zijn diegenen met een lager inkomen vaak niet de enige kostwinner in het huishouden. Door de andere kostwinner wordt het inkomen op huishoudniveau dan vaak boven de armoederisicodrempel getild.

Om te weten te komen hoe effectief de armoedebestrijding is in België werd er gekeken naar wat het Europese beleidsniveau doet betreffende de armoedebestrijding. Hierop zal in de tweede deelvraag (in de literatuurstudie) een antwoord worden geformuleerd:

Wat doet het Europese beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?

In opvolging van het Lissabontijdperk heeft Europa een nieuwe strategie uitgestippeld en wil ze een daling van twintig miljoen armen tegen 2020 (ten opzichte van referentiejaar 2008). Naast financiële armoederisico wordt in het huidige Europese beleid ook gekeken naar twee bijkomende factoren om te bepalen wie er in armoede leeft, nl. ernstige materiële deprivatie en lage werkintensiteit. Deze drie factoren werden geïmplementeerd in de gecombineerde indicator. Volgens deze indicator scoort België, met 21 procent van de bevolking die in armoede leeft, gemiddeld.

Om de EU2020-strategie tot een goed einde te brengen, kan Europa rekenen op het Europese Netwerk Armoedebestrijding. De missie van dit netwerk is om de mensen en gemeenschappen in armoede en sociale uitsluiting, in de EU, te versterken in de toegang tot hun rechten om hun isolement te doorbreken.

De algemene doelstellingen om deze missie te verwezenlijken zijn de armoedebestrijding hoger op de politieke agenda van EU plaatsen, effectieve acties tegen armoede en sociale uitsluiting op touw zetten en het stimuleren en lobbyen ten voordele van mensen en groepen die in armoede en sociale uitsluiting leven.

Verder zorgt EAPN ook voor informatie voor het EU-beleid en de oprichting van programma's en initiatieven die van belang zijn voor de mensen in gemeenschappen in armoede en sociale uitsluiting in de EU. Om de doelstellingen te bereiken werkt de EAPN samen met 26 nationale

netwerken en 26 Europese organisaties die actief zijn in de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting.

Nu er geweten is wat het Europese beleidsniveau doet omtrent armoedebestrijding, zullen de inspanningen worden bestudeerd die worden geleverd binnen elk land van de EU. Om te achterhalen welke inspanningen België levert, wordt een antwoord gegeven op de volgende deelvraag:

Wat doet het Belgische beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?

Wetende dat de interactie tussen de initiatieven van de verschillende beleidsniveaus, zowel op Europees als regionaal niveau, noodzakelijk is, probeert de federale overheid de uitvoering van zijn bevoegdheden te laten aansluiten bij de uitvoering van de behoeften van de andere beleidsniveaus. Dit wordt multilevel governance genoemd.

In het Federaal Plan Armoedebestrijding worden zes doelstellingen vooropgesteld, uitgesplitst in 59 maatregelen, om het aantal mensen in sociale uitsluiting of armoede te laten dalen met 380.000 tegen 2020 (ten opzichte van 2008). Dit is conform de EU2020-strategie die door Europa wordt opgelegd. Alle voorstellen en initiatieven moeten worden bekeken met behulp van de interfederale armoedebaarometer. Dit is een instrument dat gebaseerd is op verscheidene indicatoren die de evolutie van armoede in België meten, om zo armoede te analyseren en de bestrijding ervan effectiever aan te pakken.

In het Plan wordt allereerst duidelijk de nadruk gelegd op het feit dat armoede niet enkel een financieel perspectief heeft. Armoede is vooral een schending van de fundamentele rechten wat betreft gezondheid, voeding, zelfontplooiing en woongelegenheid. Verder benadrukt het Plan dat er een mentaliteitswijziging nodig is.

De eerste doelstelling is een inkomen voorzien dat het mogelijk maakt om een volwaardig leven te leiden. Dit houdt voornamelijk in dat er een ondersteuning van de koopkracht komt voor personen die in armoede leven door een verhoging van de minimumlonen, de laagste sociale uitkeringen en de minimumpensioenen, via kinderbijslag en fiscaliteit (door het verhogen van het belastingvrije minimum) en tot slot door het uitstippelen van een concreet werkgelegenheidsbeleid en dit vooral voor de kansengroepen.

Ten tweede heeft het Plan de doelstelling om het recht op gezondheid te verzekeren. Deze doelstelling moet worden bereikt door het recht op verzorging te waarborgen, de financiële toegankelijkheid van de gezondheidszorg te garanderen en de goede gezondheidspraktijken te versterken.

Vervolgens houdt de derde doelstelling in dat er gewerkt wordt rond werkgelegenheid, de hefboom van maatschappelijke integratie en welzijn. Zo behelst het Plan de werkgelegenheid te bevorderen en de werkloosheidsvallen te bestrijden. De federale overheid kan bijvoorbeeld de belastingvrije som verhogen of de belastingsschalen beperken.

De vierde doelstelling handelt over de huisvesting in België. De bedoeling hier is dat de initiatieven en maatregelen, die vroeger werden genomen, worden geëvalueerd. Dit omdat de uitvoering van de huisvestingsdoelstelling voornamelijk een regionale materie is.

Als voorlaatste doelstelling stelt het Plan een gewaarborgde toegang tot energie voorop. Een automatisering van het sociaal tarief en tevens een uitbreiding van de doelgroep voor dit sociaal tarief kan hier (gedeeltelijk) een oplossing bieden.

Tot slot heeft het Plan voor ogen om de overheidsdiensten toegankelijker te maken door o.a. de rechtstaat te vergemakkelijken. Ook de mobiliteit moet worden verhoogd door het openbaar vervoer (nog) toegankelijker te maken. Verder is er nood om de toegang tot internet en telefoon te waarborgen om zo de digitale kloof tussen bemiddelde en niet-bemiddelde mensen te dichten.

Er moet vooruitgang worden geboekt wat betreft deze zes doelstellingen. Ook moet een dialoog worden aangegaan met mensen die niet zichtbaar zijn in statistieken. Zo zijn er rondtrekkende mensen, illegalen en daklozen. Dit alles moet gerealiseerd worden met het oog op een globale en duurzame ontwikkeling. Om deze ontwikkeling te meten kan de overheid beroep doen op de DOEB-test, die het effect van beslissingen meet op economisch, sociaal en ecologisch gebied.

In 2012 publiceerde de Federale overheid het tweede Federaal Plan Armoedebestrijding. Dit plan behoudt grotendeels haar opzet, maar bouwt ook verder op het eerste plan, leert uit haar evaluatie en vult lopende maatregelen aan met nieuwe acties. Daarenboven formuleert dit Plan kritische succesfactoren om op een geïntegreerde manier de noodzakelijke strijd tegen armoede aan te gaan.

Ook Vlaanderen zal inspanningen moeten leveren wanneer België bepaalde armoededoelstellingen binnen Europa moet halen. Net zoals in de vorige deelvraag, kan er op basis van de literatuurstudie een antwoord geformuleerd worden op vierde deelvraag die peilt naar de inspanningen van Vlaanderen op het vlak van armoedebestrijding:

Wat doet het Vlaamse beleidsniveau omtrent armoedebestrijding?

Naast een Federaal Plan Armoedebestrijding op nationaal niveau is er een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding op Vlaams niveau. De uitgangspunten van de Vlaamse armoedebestrijding bestaan uit zeven verschillende soorten beleid, nl. het empowered, participatief, preventief, inclusief, integraal, volgehouden en evaluerend en evoluerend beleid.

De Vlaamse overheid heeft in totaal 194 actieplannen waarvan 53 actieplannen om armoede te bestrijden. Deze kunnen worden ondergebracht in vier horizontale doorbraken in de strijd tegen armoede: veranderingen of nieuwe initiatieven in het beleid om zo de armoede beter te bestrijden, het verzamelen van kennis, verschillende actoren die een beleidsnetwerk vormen en de verspreiding van kennis, vorming en sensibilisering.

Daarnaast zijn er nog 141 actieplannen die als doelstelling hebben om de sociale grondrechten optimaal te realiseren. Deze kunnen worden onderverdeeld in negen verschillende groepen:

participatie, maatschappelijke dienstverlening, inkomen, gezin, vrijetijdsbesteding, onderwijs en vorming, werk, gezondheid en welzijn en wonen, energie en water.

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding wordt opgevolgd en geëvalueerd door jaarlijkse voortgangsrapporten, tussentijdse evaluaties en bijsturing. Dit gebeurt aan de hand van de Vlaamse Armoedemonitor. De Vlaamse Armoedemonitor richt zich op drie thema's, nl. de financiële armoede en inkomensverdeling, de sociale uitsluiting en de armoede bij kinderen en ouderen.

Uit de literatuurstudie blijkt dat tewerkstelling dikwijls de sleutel is om uit de armoede te blijven. De federale overheid tracht meer mensen aan het werk te krijgen door o.a. het systeem van de werkloosheidsuitkeringen te hervormen. Deze hervorming werd in deze masterproef uitgediept. Op deze vijfde en laatste deelvraag werd een antwoord geformuleerd in de case study:

Welke invloed heeft de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen op het armoederisico?

Wanneer personen niet aan het werk zijn, heeft een werkloze in bepaalde gevallen recht op een werkloosheidsuitkering. De Belgische werkloosheidsuitkering wordt gekenmerkt door strenge toegangsvoorwaarden, de onbeperkte tijd en het kleine verschil tussen het loonplafond en de minimumuitkering.

Vervolgens werd het Duitse arbeidsmodel, waar al een degressief stelsel werd ingevoerd, besproken. Dit om een beter idee te krijgen van wat de gevolgen degressiviteit kunnen zijn. Het stelsel van hervormingen en flexibiliteitsformules moest ervoor zorgen dat de arbeidskosten werden gedrukt en de arbeidsmarkt flexibeler zou worden. Na de hervormingen werd een daling van de werkloosheidsgraad en een stijging van de tewerkstellingsgraad vastgesteld. Bovendien wordt Duitsland voorgesteld als het enige Europese land dat tijdens de crisis overeind kon blijven. Wel moet opgemerkt worden dat er een stijging plaatsvond van het aantal werkende armen en het aantal personen met een verhoogd risico op armoede of sociale uitsluiting.

Verder is een vergelijking gemaakt tussen de oude – en de nieuwe regelgeving betreffende de werkloosheidsuitkeringen. Er werd vastgesteld dat de nieuwe regelgeving degressiever is dan de oude regelgeving en dat er een versoepeling plaatsvond van de toelaatbaarheidsvoorwaarden. Aan de onbeperkte tijd van de werkloosheidsuitkering werd niet geraakt.

Bij het berekenen van de financiële invloed van de hervorming werd in deel één van de berekeningen geconcludeerd dat er alleen een (lichte) stijging is van de werkloosheidsuitkering in het eerste werkloosheidsjaar, maar dat de werklozen vanaf het tweede jaar werkloosheid alsmaar meer nadeel (in de vorm van een dalende werkloosheidsuitkering) ondervinden van de hervorming. In dit eerste deel werd de kritiek, dat de nieuwe regelgeving niet degressief zou zijn, weerlegd.

In deel twee, waar nagegaan werd wat de budgettaire impact van de werkloosheidshervorming is, kon de slotsom worden gemaakt dat er op federaal niveau een extra opbrengst van 25.838.083 euro zal worden gegenereerd in het eerste jaar vanaf de hervorming in november 2012. In het derde deel werd berekend wat de invloed van de hervorming is op het aantal gezinnen met een verhoogd armoederisico in huishoudens met een alleenstaande werkloze, samenwonende werkloze of een gezinshoofd in de werkloosheid. Hier werd de werkloosheidsuitkering, het inkomen van de

partner en eventuele basiskinderbijslag gesommeerd en vergeleken met de armoederisicodrempel. Er werd aangetoond dat een werkloosheidsuitkering, eventueel aangevuld met het inkomen van de partner en de basiskinderbijslag, vaak onvoldoende is om de armoederisicodrempel van een standaardgezin te overstijgen. Ook werd nogmaals de degressiviteit van de hervorming beklemtoond.

Tot slot zijn in het vierde deel van de case study bestaande incentives (tewerkstellingsmaatregelen), die vooral focussen op kansengroepen, geanalyseerd. Er werd getracht twee belangrijke lacunes in de huidige tewerkstellingsmaatregelen (weinig aandacht voor werklozen tussen 25 en 50 jaar en voor degenen die minder dan één jaar werkloos zijn) op te vullen aan de hand van een eigen aanvullende maatregel. Het was echter niet mogelijk om alle werklozen tussen 25 en 50 jaar die één jaar werkloos zijn (209.340 werklozen) te helpen. Daarom werd het beperkt budget besteed aan personen die alleen hun lagere school en de eerste graad van het secundair onderwijs hebben afgewerkt (45.050 werklozen) aangezien deze doelgroep moeilijk werk vindt. Het budget werd gebruikt voor een vermindering van de werkgeversbijdrage van 165 euro per werkloze per kwartaal en dit gedurende vier kwartalen. Door de maatregel zullen 6.216 personen uit de doelgroep meer worden aangenomen in het eerste jaar vanaf de invoering van de maatregel (ten opzichte van voor de invoering). Om echter de twee lacunes op te vullen, en niet alleen voor deze specifieke doelgroep, zal de overheid bijkomend budget moeten voorzien.

Op basis van het voorgaande kan een algemeen antwoord worden geformuleerd op de centrale onderzoeksvraag, die als volgt luidt:

Hoe effectief is de overheid in het bestrijden van armoede in België?

Zowel op Europees, federaal als Vlaams niveau is vastgesteld dat armoede meer is dan alleen een financieel tekort en dat armoedebestrijding als een afzonderlijk agendapunt moet worden behandeld. Er moet worden getracht in te spelen op de verschillende factoren die het armoederisico beïnvloeden om een zo effectief mogelijk beleid uit te stippelen.

In het verleden werd aangetoond dat doelstellingen niet werden gehaald en dat er geen daling kon worden vastgesteld van het aantal armen in België. Door nieuwe actieplannen en initiatieven aan te brengen, zoals het Federaal Plan Armoedebestrijding, het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en de EU2020-strategie, moet hier verandering in komen. Door een overleg- en actieplatform met een zo breed mogelijk draagvlak te creëren en zo met gebundelde krachten armoede aan te pakken, kan het beste armoedebestrijdingsbeleid worden gevoerd.

Omdat werk dikwijls hét middel is om uit de armoede te raken of te blijven zal een effectief armoedebestrijdingsbeleid een beleid zijn waar er wordt getracht zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen. Samengevat kan er worden besloten dat er hieromtrent wel maatregelen worden genomen, zoals de hervorming van de werkloosheidsuitkering en de tewerkstellingsmaatregelen voor hoofdzakelijk kansengroepen, maar deze initiatieven moeten niet alleen worden geëvalueerd maar ook worden aangevuld en aangepast om zo te komen tot een effectief armoedebeleid.

Lijst van geraadpleegde bronnen

Studies

Brady, D. & Kall, D. (2008). Nearly universal, but somewhat distinct: The feminization of poverty in affluent Western democracies, 1969-2000. In: *Social Science Research*. 37 (3), 976-1007

Cantillon, B., Marx, I., Rottiers, S. & Van Rie, T. (2007). Een vergelijking van België binnen de Europese kopgroep: postremus inter pares. UA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Februari.

Cherenti, R. (2007). Analyse 2008 van de werkloosheidsvallen. *Federatie van OCMW's*

Corfee-Morlot, J., Kamal-Chaoui, M., Donovan, G., Cochran, I., Robert, A., & Teasdale, P.J. (2009) *Cities, Climate Change and Multilevel Governance*

Corluy, V. & Verbist, G. (2010). Inkomen en diversiteit: onderzoek naar de inkomenspositie van migranten in België. UA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Mei.

Gauthier H.; Guio A.-C. et Jean S., Un regard de part et d'autre de l'Atlantique à l'aide des indicateurs sociale définis au niveau Européen, dans Laffut M. et Roy M.-R., *Pauvreté et exclusion sociale*. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 2007, p. 91
Storms, B. & Van den Bosch, K. (2009). Wat heeft een gezin minimaal nodig? Een budgetstandaard voor Vlaanderen. Leuven: Acco.

Van Thielen, L., Deflandre, D., Baldewijns, K., Boeckx, H., Leysens, G., Casman M.-T., Storms, B., Van den Bosch, K., (2010), *Minibudget: Wat hebben gezinnen nodig om menswaardig te leven in België? Onderzoek gefinancierd door Federaal Wetenschapsbeleid in opdracht van de POD MI*.

Verbergt, G., Cantillon, B. & Van den Bosch, K. (2009). *Sociale ongelijkheden in het Vlaamse onderwijs: tien jaren later*. UA/Berichten, Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Januari.

Tijdschriften

Alexander, K.L., Entwisle, D.R. & Kabbani, N.S. (2001). The dropout process in life course perspective: early risk factors at home and school. *Teachers College Record*, 103, 760-822.

Lohmann, H. & Marx, I. (2008). The different faces in-work poverty across welfare state regimes. In: Andreß, H.-J., Lohmann, H. (red.). *Working poor in Europe: employment, poverty and globalization*. Cheltenham: Edward Elgar, 17-46

Marx, I., Verbist, G. (2008), *Combating in-work poverty in Europe: the policy options assessed*, in: *Andress, H.-J., Lohmans, H., (eds.), The working poor in Europe: Employment, poverty and globalisation*. London: Edward Elgar

Internetbronnen

Aan de slag (2013). *Alle tewerkstellingsmaatregelen*. Opgevraagd op 12 april, 2013, via <http://www.aandeslag.be/web4/fot2web/measureList.do?method=listAll&language=nl&viewPoint=employer>

Algemeen Belgisch Vakverbond (2010). *Hervorming werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.abvv.be/web/quest/files-nl/-/file/789330/>

Arvastat (2012). *Niet-Werkende Werkzoekenden (NWWZ)*. Opgevraagd op 20 februari, 2013, via <http://arvastat.vdab.be/arvastat/admin/help/nwwz.htm>

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2012). *Documentatienota: de inkomensgevolgen van de werkloosheidsstelsels in België en de buurlanden*. Opgevraagd op 12 februari, 2013, via www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-899.pdf

Centrum voor mondiaal onderwijs (z.d.) *Wat is armoede?*. Opgevraagd op 26 augustus, 2012, via <http://www.cmo.nl/sw/content/view/93/144/>

De Morgen (2011). *Pijnsnel verarmen? Volg het Duitse model*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.demorgen.be/dm/nl/2461/De-Gedachte/article/detail/1322114/2011/09/21/Pijlsnel-verarmen-Volg-het-Duitse-model.dhtml>

De Redactie (2010). *Bijna 1 op de 6 Belgen loopt risico op armoede*. Opgevraagd op 17 oktober, 2012, via http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/121016_armoede

De Redactie (2012). *Proces tegen lagere werkloosheidsuitkering in tijd*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/121017_Werkloosheidsuitkeringen_RvS

De Redactie (2013). *Extraatje voor mensen met laag loon en gepensioneerden*. Opgevraagd op 30 maart, 2013, via http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/130329_GroepVanTien_SociaalOverleg

Deleeck, H., Huybrechts J. & Cantillon B. (1983). *Het Matteüeffect. De ongelijke verdeling van de sociale overheidsuitgaven in België*. Antwerpen: Kluwer.

Duitsland Instituut Amsterdam (z.d.) *Hartz IV*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.duitslandweb.nl/naslagwerk/Economie/agenda-2010/hartz-iv.html>

Europese Commissie (2010). *Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Opgevraagd op 20 oktober 2012, via <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

Europese Commissie (z.d.). *Employment, sociale affairs & inclusion*. Opgevraagd op 20 oktober, 2012, via <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=751>

Europese Netwerk Armoedebestrijding (z.d.). *What is EAPN?*. Opgevraagd op 29 september, 2012, via <http://www.eapn.eu/en/who-we-are/what-is-eapn>

Europese Raad (1975). *Europese Raad van Ministers van 1975*. Opgevraagd op 15 september, 2012, via <http://www.european-council.europa.eu/council-meetings/conclusions/archives-1992-1975>

Federaal Planbureau (z.d.). *Budgettaire kost van een werkloze 1987 – 2002*. Opgevraagd op 5 maart, 2013, via http://www.plan.be/publications/Publication_det.php?lang=nl&TM=30&KeyPub=97&M=A

FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2009). *Armoede becijferd*. Opgevraagd op 13 november, 2012, via economie.fgov.be/nl/binaries/EU_SILC2008NL_tcm325-97685.pdf

FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2011). *Armoederisico stagneert, maar kinderen in armoede bijzonder kwetsbaar*. Opgevraagd op 20 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/modules/pressrelease/statistieken/arbeidsmarkt_en_levensomstandigheden/les_chiffres_de_la_pauvrete_2010.jsp

FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (2012). *Armoede en sociale uitsluiting in België*. Opgevraagd op 5 november, 2012, via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/CP_SILC2011_nl_tcm325-201870.pdf

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie (z.d.). *Sociaal tarief voor elektriciteit en/of aardgas*. Opgevraagd op 1 oktober 2012, via http://economie.fgov.be/nl/consument/Energie/Facture_energie/sociale_energiemaatregelen/sociaal_tarief_elektriciteit_aardgas/

Groen (2012). *Federale regering duwt werklozen in de armoede*. Opgevraagd op 9 oktober 2012, via http://www.groen.be/actualiteit/nieuwsflash-federale-regering-duwt-werklozen-in-de-armoede_2700.aspx

InfoNu (z.d.). *Gini coëfficiënt en Gini index*. Opgevraagd op 16 oktober, 2012, via <http://wetenschap.infonu.nl/economie/58341-gini-coefficient-en-gini-index.html>

Lieten, I. (2009). *Vlaams Regering – Beleidsnota Armoede*. Opgevraagd op 16 oktober, 2012, via www.ingridlieten.be/media/upload/vision/armoede.pdf.

OECD (2008). *Rapport Growing Unequal van OECD*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via www.oecd.org/els/soc/41527936.pdf

Organisation of Economic co-operation and development (2009). *Policy Brief: In-work Poverty: What can governments do?*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.oecd.org/els/43650040.pdf>

POD Maatschappelijke integratie (2008). *Federaal Plan Armoedebestrijding - Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid: WIV- verslagen nr. 2006-034*. Opgevraagd op 18 oktober, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/federaal-plan-armoedebestrijding>

POD Maatschappelijke integratie (2011). *De interfederale armoedebaarometer*. Opgevraagd op 29 oktober, 2012, via https://enquete.mi-is.be/armoedebaarometer/pages_nl/startMenu.html

POD Maatschappelijke Integratie (2012) *Federaal Jaarboek Armoede in België van 2012*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via <http://www.mi-is.be/be-nl/armoedebeleid/armoede-in-belgie-federaal-jaarboek-2012>

Portaal Belgische Overheid (2011). *Regeerakkoord 2011*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via www.belgium.be/nl/over_belgie/overheid/.../regeerakkoord/

Presentatie Ludo Horemans over Europees Netwerk Armoedebestrijding. Opgevraagd op 29 september, 2012, via <http://www.ipbsite.be/themas/armoede/162-armoede.html>

Rijksdienst voor arbeidsvoorziening (2010). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op een startbonus?* Opgevraagd op 23 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Bonus/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2011). *Infoblad – werknemers: Herinschakeling van de zeer moeilijk te plaatsen werklozen in de Sociale Inschakelingseconomie*. Opgevraagd op 28 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Sine/Regl/Werkgevers/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *De federale cijfers betreffende de vergoede werklozen*. Opgevraagd op 12 april, 2013, via http://www.rva.be/D_stat/Statistieken/Stats_Annuelles/Chiffres_cle/ContentNL.htm

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op seniorvakantie?*. Opgevraagd op 20 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Senior/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op jeugdvakantie?* Opgevraagd op 21 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Jeugd/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op mobiliteitstoelage?* Opgevraagd op 21 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_toeslag/Regl/Werknemers/T120/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op de voordelen van het ACTIVA-plan (de werkkaart)? (regeling vanaf 2012).* Opgevraagd op 22 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_activa/Regl/Werknemers/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2012). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op kinderopvangtoelage? (regeling vanaf 2012).* Opgevraagd op 22 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_toeslag/Regl/Werknemers/T113/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2013). *Infoblad – werknemers: Hebt u recht op werkhervattingstoelage?.* Opgevraagd op 23 maart, 2013, via http://www.rva.be/D_opdracht_Toeslag/Regl/Werknemers/T92/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (z.d.). *Infoblad voor werknemers inzake de hervorming van de werkloosheidsverzekering vanaf november 2012.* Opgevraagd op 20 oktober, 2012, via http://www.rva.be/D_Opdracht_W/Werknemers/T136/InfoNL.pdf

Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers (z.d.) *Hoeveel kinderbijslag?.* Opgevraagd op 4 maart, 2013, via <http://www.rkw.be/nl/0to25/howmuchBase.php>

Seniorennet (z.d.). *Verklarende woordenlijst (termen).* Opgevraagd op 21 november, 2012, via http://www.seniorennet.be/Pages/Geld_werk/verklarende_woordenlijst_pensioenen_moeilijke_woorden.php

Sofim – Dienstengroep (2013). *Versterking van de werkbonus vanaf 01.01.2013.* Opgevraagd op 26 maart, 2013, via <https://www.sofim.be/Paginas/nieuws/Versterking-van-de-werkbonus-vanaf-01-01-2013.aspx#.UVLx-xy9Szt>

Statistics Belgium (z.d.). *Armoederisico.* Opgevraagd op 3 maart, 2013, via http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/eu-silc/armoede/

Statistics Belgium (2012). *De arbeidsmarkt in absolute cijfers.* Opgevraagd op 12 april, 2013, via http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/werk/absoluut/

Studiedienst van de Vlaamse Regering (2004-2011). *SCV-survey.* Opgevraagd op 7 november, 2012, via <http://www4.vlaanderen.be/sites/svr/Enquetes/Pages/Enquetes.aspx>

Studiedienst van de Vlaamse Regering (2012). *Vlaamse Armoedemonitor 2012*. Opgevraagd op 5 november, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/nieuws/Documents/2012-04-23-armoedemonitor2012.pdf>

Studiedienst VDAB (2009). *Kansengroepen in kaart: Allochtonen op de Vlaamse arbeidsmarkt*. Opgevraagd op 10 oktober, 2012, via www.vdab.be/trends/kik/doc/KiK_Allochtonen200903.pdf

Studiedienst Vlaamse Regering (2010). *VRIND van 2010*. Opgevraagd op 30 augustus, 2012, via www.socius.be/tiki-download_item_attachment.php?attId=97

Trends (2013). *Werkbonus loopt op tot 900 miljoen euro*. Opgevraagd op 26 maart, 2013, via <http://trends.knack.be/economie/nieuws/finance/werkbonus-loopt-op-tot-900-miljoen-euro/article-4000231041050.htm>

Tweehuizen (z.d). *Werkloosheidsuitkeringen*. Opgevraagd op 21 november, 2012, via http://ouders.tweehuizen.be/p_382.htm

Vacature Magazine (2010). *Het Duitse Mirakel*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.vacature.com/blog/het-duitse-mirakel>

VDAB (2010). *Laaggeschoolden op de Vlaamse arbeidsmarkt*. Opgevraagd op 27 april, 2013, via http://www.vdab.be/trends/kik/doc/KiK_Laaggeschoolden201002.pdf

VDAB Studiedienst (2012). *Een socio-economische analyse*. Opgevraagd op 20 februari, 2013, via <http://www.vdab.be/trends/soceco/gewesten.pdf>

Vlaamse Overheid (2009). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014*. Opgevraagd op 13 november, 2012, via <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/armoede/vlaamsactieplan/Documents/VAPA2010-2014.pdf>

Vonk (2011). *Working Class Media voor arbeidseenheid en socialisme: Moeten we het Duitse voorbeeld volgen?*. Opgevraagd op 30 oktober, 2012, via <http://www.vonk.org/201106042744/moeten-we-het-duitse-voorbeeld-volgen.htm>

Vormen vzw, expertisecentrum mensenrechten- en kinderrechteneducatie (z.d.). *Vlaanderen – Armoede*. Opgevraagd op 26 augustus, 2012, via www.armoede-in-zicht.be/documents/armoede_bij_ons_vormen.doc

Vranken, J., Geldof, D., Van Menxel, G. & Van Ouytsel, J. (red.) (2001). *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2001*, Acco, Leuven/Leusden, 495 p.

VREG (2007). *Statistieken 2006 met betrekking tot huishoudelijke afnemers in het kader van de besluiten op de sociale openbare dienstverplichtingen*. Opgevraagd op 25 oktober, 2012, via www.vreg.be/sites/default/files/rapporten/rapp-2006-7.pdf

Werk.be (z.d.). *Startpunt voor werk en sociale economie: Trend werkloosheidsgraad*. Opgevraagd op 11 april, 2013, via <http://www.werk.be/cijfers/trends-en-conjunctuur/werkloosheidsgraad>

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Effectiviteit van de overheid in bestrijden van armoede in België

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**

Jaar: **2013**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Put, Steven

Datum: **30/05/2013**